

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Zdravá otevřená škola

1. Identifikační údaje:

Školní vzdělávací program je zpracován podle „Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání“

<u>Název :</u>	Zdravá otevřená škola
<u>Název školy:</u>	Základní škola a Mateřská škola Brno, Zeiberlichova 49
<u>Adresa školy:</u>	Zeiberlichova 49 644 00 Brno
<u>Právní forma:</u>	příspěvková organizace
<u>Ředitel školy:</u>	PaedDr. Alena Zanettiová
<u>Kontakty:</u>	telefon: 541 238 227 info@zssobesice.cz internet. adresa: www.zssobesice.cz
<u>Zřizovatel školy:</u>	Statutární město Brno, ÚMČ Brno sever
<u>Adresa zřizovatele:</u>	Bratislavská 70 601 47 Brno
<u>Kontakty :</u>	telefon: 545 542 111 e – mail: osk@sever.brno.cz

Číslo jednací: ZS 226/2022

Platnost dokumentu od: 1. 9. 2022

---

razítko školy
podpis ředitele

2. Obsah:

	strana
Úvodní strana	1
1. Identifikační údaje	2
2. Obsah	3
3. Charakteristika školy	
a) Úplnost a velikost školy	5
b) Vybavení školy	5
c) Charakteristika žáků a možnosti trávení volného času	5
d) Charakteristika pedagogického sboru	6
e) Dlouhodobé projekty	6
f) Spolupráce se zákonnými zástupci a jinými subjekty	6
4. Charakteristika ŠVP	
a) Zaměření školy	7
b) Výchovné a vzdělávací strategie	8
c) Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	18
d) Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných	22
e) Začlenění průřezových témat	24
f) Projekty a aktivity	29
4. Učební plán	
a) Tabulka učebního plánu	42
b) Poznámky k učebnímu plánu	43
5. Učební osnovy	
Jazyk a jazyková komunikace	
Český jazyk	46
Anglický jazyk	65
Matematika a její aplikace	
Matematika	77
Informatika	
Informatika	98
Člověk a jeho svět	
Prvouka	103
Člověk a jeho svět	111
Umění a kultura	
Hudební výchova	127
Výtvarná výchova	139
Člověk a zdraví	
Tělesná výchova	153
Člověk a svět práce	
Pracovní činnosti	170
7. Hodnocení žáků a autoevaluace školy	
Pravidla pro hodnocení žáka	184

a) Kritéria hodnocení	184
b) Způsoby klasifikace a hodnocení	185
8. Autoevaluace školy	
a) Oblasti autoevaluace	200
b) Cíle a kritéria autoevaluace	201
c) Nástroje autoevaluace	201
d) Časové rozvržení evaluačních činností	201
Dotazník pro zákonné zástupce žáka	202
Dotazník pro žáky	204

3. Charakteristika školy

a) Úplnost a velikost školy

Naše škola patří mezi malé školy v městě Brně. Je tvořena pouze prvním stupněm s počtem cca 130 žáků v pěti ročnících. Ve škole pracují tři oddělení školní družiny.

Součástí školy je mateřská škola se třemi odděleními a kapacitou 71 dětí. Provoz mateřské školy je v základní škole a na odloučeném pracovišti.

b) Vybavení školy

Škola je umístěna v okrajové části města Brna. Jedná se o historickou budovu z roku 1887. Po dlouhá léta patřila k nejmenším školám v Brně. Nejdříve byla malotřídní, později musely děti po třetím ročníku dojíždět na jiné školy v Brně. V roce 2000 byla dokončena půdní vestavba a rekonstrukce celé školy. Škola se tak rozšířila o další dvě třídy – 4. a 5. třídu. Nyní je zde celý první stupeň. V roce 2012 byla slavnostně otevřena i tělocvična pro žáky a veřejnost.

Škola má ideální polohu pro všechny žáky. V blízkosti školy staví linky MHD. Několik dětí denně dojíždí z okolních městských částí.

Součástí naší školy je i školní kuchyně. Vybavení školní kuchyně je podle nejnovějších předpisů. Zaměstnanci zde připravují obědy a svačiny pro děti ZŠ a MŠ, pro zaměstnance školy a důchodce.

Vedle budovy školy se nachází menší zahrada, kde se žáci mateřské školy mohou aktivně vyžít. Prostorové podmínky jsou v některých třídách dobré, v některých jsou omezené.

V přízemí a na každém patře budovy školy je prostorná umývárna, dívčí i chlapecké záchody.

Škola je vybavena novým moderním nábytkem a novými učebními pomůckami. Ve třech třídách je nainstalovaná interaktivní tabule. Ve škole je i menší počítačová učebna. Na internet se lze připojit na všech počítačích ve škole. Materiální vybavení je dostatečné, ale je třeba ho stále doplňovat a modernizovat. Na škole máme tři malé místnosti. Jedna slouží jako sklad učebnic, druhá je kabinet a třetí je využita jako dětská knihovna.

Na estetickém vzhledu všech prostor školy se podílejí ve velké míře také žáci, na chodbách prezentují své práce, úspěchy v soutěžích a olympiádách.

Pracovní porady a pedagogické rady probíhají ve sborovně, kde se nachází důležité informace týkající se chodu školy, odborná literatura a časopisy. Veškeré školní dokumenty korespondují se zavedením GDPR.

V přízemí školy slouží žákům na odkládání svršků a obuvi šatna. Šatna je rozdělená na jednotlivé kóje podle ročníků.

c) Charakteristika žáků a možnosti trávení volného času

Na naší základní škole je ve třídách průměrně 20 dětí. Do tříd máme zařazeny i žáky se specifickými poruchami učení (dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie). Jedná se vždy o menší stupeň poruchy. Těmto dětem je ve třídách věnována individuální péče.

Škola se snaží žákům během školního roku rozšiřovat nabídky pro trávení volného času a tím tak předcházet sociálně patologickým jevům (drogy, šikana...). Velkou pozornost

věnujeme také mimoškolním aktivitám a volnému času dětí. Pro žáky nabízíme řadu zájmových kroužků a také nepovinný předmět Náboženství. Od 1. třídy mohou děti navštěvovat různé kroužky. Kroužky jsou orientovány na výtvarnou, literární, pracovní, hudební i sportovní činnost. Všechny kroužky, které vedou učitelé, jsou pro děti bezplatné.

V odpoledních hodinách v prostorách naší školy vyučuje hudební škola „Universum“, kde se zájemci učí hře na klavír, flétnu, kytaru nebo hudební nauku.

d) Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor je stabilizovaný, s odpovídajícím vysokoškolským vzděláním. Na základní škole pracují pedagogové, vychovatelky a správní zaměstnanci (sekretářka, školnice, kuchařky a vedoucí kuchyně). Na škole máme také výchovnou poradkyni a školního metodika prevence sociálně patologických jevů.

Veškeré informace ze strany vedení a případné problémy jsou řešeny na pravidelných poradách se všemi zaměstnanci. Je zpracován vnitřní řád školy, platový řád s pravidly odměňování.

e) Dlouhodobé projekty

Pravidelně se účastníme nejrůznějších aktivit: soutěží a olympiád (sportovních, matematických, jazykových, recitačních, dopravních, literárních, výtvarných...). Předvánoční čas je obohacen kulturními vystoupeními našich žáků nebo umělců, v únoru pořádáme karneval. Tradicí na naší škole se staly projektové dny zaměřené k různým lidovým svátkům a významným dnům. Již tradičně jsou konány pravidelné návštěvy divadel, kin, koncertů i různých vzdělávacích pořadů a sportovních akcí.

Každým rokem se pořádá škola v přírodě pro všechny ročníky. Snažíme se místa pobytů měnit, aby děti poznávaly různá místa naší země.

Dlouhodobě spolupracujeme s Městskou policií Brno – konají se besedy a praktická výuka jízdy na dopravním hřišti.

V červnu naše škola pořádá Školní akademii, kde žáci s učiteli připraví kulturní vystoupení.

Pedagogové vzájemně spolupracují na školních projektech. Všechny naše aktivity a snahy vedou ke zkvalitňování výuky a zlepšování prostředí školy.

f) Spolupráce se zákonnými zástupci a jinými subjekty

Od roku 2006 je při škole zřízena školská rada, která má tři členy. Jeden je pedagog, druhý je člen městského zastupitelstva a třetí je z řady zákonných zástupců žáků. Spolupráce se zákonnými zástupci žáků se odehrává většinou v rámci třídních schůzek a hovorových hodin (dvakrát do roka probíhají třídní schůzky – na začátku listopadu a dubna a dvakrát ročně konzultace pro rodiče na začátku ledna a června).

Rodiče jsou o činnosti školy informováni prostřednictvím školní vývěsky, webových stránek školy a elektronického informačního systému (průběžné čtvrtletní hodnocení).

Každým rokem naše škola pořádá Den otevřených dveří, kdy si všichni zájemci mohou prohlédnout naši školu a získat informace.

Zápis žáků do prvních tříd probíhá vždy v dubnu, kde zákonní zástupci získávají první důležité informace o škole.

Po telefonické nebo písemné domluvě je možné kdykoliv si domluvit schůzku s učitelem a řešit daný problém. Případné problémy se snaží vedení řešit okamžitě za účasti zákonných zástupců žáka, třídního učitele a výchovného poradce.

V prosinci každým rokem organizujeme za Mikulášskou besídku. Poslední týden před vánočními svátky se koná vánoční vystoupení. V únoru nebo březnu bývá tradicí konání karnevalu pro děti ZŠ a MŠ v doprovodu zákonných zástupců. Školní akademie se koná ke konci školního roku.

Samozřejmostí je pravidelná spolupráce s PPP (Kohoutova 4, 613 00 Brno).

Hlavním partnerem pro naši základní školu je její zřizovatel, tj. ÚMČ Brno – sever, se kterým škola projednává provozní záležitosti i koncepci dalšího rozvoje.

Zákonní zástupci žáků školy si mohou přečíst každým rokem výroční zprávu školy na internetových stránkách školy: www.zssobesice.cz.

4. Charakteristika školního vzdělávacího programu

a) zaměření školy

Škola směřuje k harmonickému rozvoji osobnosti dítěte s respektováním jeho individuality v bezpečném prostředí.

Chceme:

1. Všestranně rozvíjet

- zdravě sebevědomé děti, které znají svou cenu, svoje přednosti a dovednosti
- děti, které vědí, že existují životní dovednosti, které jim usnadní život
- děti, které budou zažívat pocit úspěšnosti v některé ze svých činností, tyto rozmanité činnosti jim škola umožní
- děti, které vědí, kde hledat to, co neumí, které mají potřebu znát a umí spolupracovat s kolektivem dětí
- děti, které rovněž chrání svoje fyzické a duševní zdraví tím, že umí odpočívat a hrát si vhodným způsobem

To vše činí děti podle svých možností, schopností, nadání a sil tak, aby na sobě stále pracovaly. Aby se jim to dařilo co nejvíce, umožní jim škola efektivní výuku.

Vytvářet učební prostředí tak, aby dítě pracovalo s různými zdroji, postupem, který je mu blízký. Aby učivo bylo dítěti „šito na míru“ dle jeho schopností, znalostí a diferenciací učiva aby zajistila maximální rozvoj všech dětí.

- #### **2. Zveřejňovat kvalitu školy, práci učitelů i dětí na veřejnosti prostřednictvím médií, vzdělávacích center pro učitele a podobně.**
- #### **3. Pěstovat otevřeně partnerství mezi:**
- učiteli
  - učiteli a žáky
  - žáka a dětmi MŠ
  - školou a rodiči

- školou a zřizovatelem
- školou a veřejností

Chceme podporovat zdraví dětí, zaměřovat se na všestranně rozvíjející osobnost jednotlivce v dynamickém prostředí, jež nabízí pozitivní klima, ovlivňuje způsob formování vztahů, rozhodování a vývoj mladého člověka.

V pedagogickém sboru naší školy je řada pedagogů se snahou tvořit a vnášet do výuky nové podněty, metody zajímavé formy práce, ale především ochotných ke každodenní komunikaci. Jedním z těchto nových podnětů je i projekt, který je založen na podpoře zdraví ve škole, což je v dnešní, často hektické a uspěchané době to nejlepší, co můžeme mladé generaci nabídnout. Cílem projektu je harmonicky a všestranně rozvinutá osobnost dítěte.

Pohoda prostředí - pohoda sociálního prostředí, vhodné věcné a organizační prostředí.

Zdravé učení - smysluplnost, přiměřenost, možnost výběru, spolupráce s dětmi, motivace, vzdělávání pedagogických pracovníků.

Otevřené partnerství - spolupráce mezi učitelem a žákem, spolupráce se zákonnými zástupci žáků, spolupráce s institucemi.

Těmito snahami chceme dospět ke zdravé otevřené škole.

b) Výchovné a vzdělávací strategie

Náš školní vzdělávací program naplňuje výchovné a vzdělávací cíle RVP ZV, vzdělávací program vychází z poznatků, že:

- v základním vzdělávání jde o to, aby si žáci osvojili základní poznatky o životě kolem sebe, (nelze naučit vše, k čemu lidstvo v poznání došlo)
- k učení je třeba žáky motivovat a činit je zajímavým a přiměřeným jejich věku
- nejlepších a trvalých výsledků lze dosáhnout na základě porozumění určitému jevu, k tomu lze dospět tehdy, když žák zapojí do učení co nejvíc smyslů, když bude provádět činnosti, pozorovat, hovořit o nich, vyslovovat závěry – objevovat
- chceme-li dosáhnout dobrých výsledků u všech žáků, musíme jim dát prostor pro učení, protože stejných výsledků nelze dosáhnout u všech žáků za stejnou dobu
- kvalitu vzdělávání neurčuje množství poznatků, ale jejich propojenost, smysluplnost a použitelnost pro život
- efektivitu vzdělávání nelze založit jen na posuzování chyb žáků a na přípravě (přípravenosti) pro přijímací zkoušky, ale je nutné využít nové mechanismy k hodnocení výsledků vzdělávání postavené na průběžném hodnocení činností žáků, na ověřování schopnosti řešit problémy komplexně a na celkovém posunu žáka nejen v kvalitě vědomostí a rozvoji dovedností, ale zejména v komplexním rozvoji osobnosti žáka
- pozitivně laděné hodnotící soudy, užívané průběžně, mají vyšší motivační hodnotu a vedou k celkově dobrému zvládnutí učiva. Učení vede žáky ke spolupráci, podnikavosti a vynalézavosti. Učí je, že trvalých vědomostí lze nabývat hlavně na základě vlastní činnosti.

Náš školní vzdělávací program nepředkládá žákům zpravidla hotové výsledky a poznatky k osvojení, ale vede je k tomu, aby vše nové, pokud to lze, získávali na základě činnosti, pozorování, pokusů – na základě objevování. Nezaměstnává jednostranně rozum a paměť žáků, ale působí také na jejich city a vůli. Nehromadí jen množství vědomostí místo jejich kvality, ale snaží se rozvíjet schopnosti žáků a seznamovat je s pracovními metodami a postupy. Tyto metody a postupy si žáci osvojují tak, aby je uměli uplatnit v životě a mohli se sami dál vzdělávat. Učení je založené na metodě objevování. Žáci objevují principy a zákonitosti jevů a problémů sami, na základě kroků určených učitelem. Manipulací s pomůckami a vlastní činností si žáci poměrně rychle a především trvale osvojují praktické zkušenosti, poznávají k čemu nový poznatek a dovednost slouží. Učivo se procvičuje na konkrétních příkladech a situacích, které přináší každodenní život kolem nás, a tak má pro žáky osobní smysl, a zároveň se zaměřuje na zvládnutí podstatných jevů. Činnosti s konkrétními věcmi a pokusy učí žáky vnímat učení jako činnost důležitou pro vlastní život i existenci okolního světa. V průběhu vzdělávacího procesu je žák veden k sebekontrolě, sebehodnocení a samostatnému rozhodování. Učí se pracovat sám i spolupracovat v týmu.

Základní metoda učení – metoda objevování – staví do popředí význam otázek žáků ve vyučování. Je-li dítě schopno k určitému jevu položit otázku, je to znamením, že o pozorovaném jevu přemýšlí, hledá vysvětlení, je schopno mu porozumět a na otázku najít správnou odpověď. V pokládání otázek pomáhá žákům hlavně pozorování určité prováděné činnosti.

Úloha učitele spočívá v tom, aby žákům několik „žakovských otázek“ formuloval sám, aby je povzbuzoval, aby jim dával dostatek příležitostí k vzájemnému kladení otázek, aby pozitivně podpořil i otázky neobratně formulované. Učitel brzy pozná, že se žáci ve formulaci otázek lepší, že jsou stále obratnější a pohotovější. Schopnost ptát se je jedním z klíčů k úspěšnému učení a získává se hlavně cvikem. Otázky kladené žáky ke kterémukoli partiím učiva provokují myšlení žáků, vedou je k hledání vysvětlení, výrazně napomáhají k učení.

Pro žáky je vždy při probírání nové látky nejdůležitější vytvořit si prostřednictvím činností představu o jevech, kterým chceme učit, a naučit se tyto jevy vnímat. Průběžně musíme žáky nechat o pozorovaných jevech hovořit, a tím se u nich postupně vytváří jejich věku přiměřený odborný slovník. Až po dokonalém zvládnutí prvních dvou kroků všemi žáky přichází na řadu automatizace – procvičování učiva klasickými formami.

Další důležitou metodou učení je individualizace, tzn. dát každému žákovi možnost, aby daný úkol nebo problém řešil vlastním způsobem, na základě svých zkušeností a dovedností. Tato metoda napomůže učiteli dobře poznat, do jaké míry žáci zvládli učivo, zvláště když učitel dovede využívat individualizaci pro zpětnou vazbu. Tato metoda vede také k tomu, že si žáci uvědomí, co se vlastně učí a co z toho už umí.

Významnou roli při této práci má zdůvodňování zvoleného řešení, tedy odpovědi na otázku, proč jsem řešení provedl právě tak. Žáka tím vedeme k přemýšlení o své práci, k jejímu srovnávání s prací spolužáků, k uvědomění si dalších možností řešení. Tato činnost přispívá značnou mírou k rozumovému vývoji žáka. Velkým kladem je chuť a radost, s jakou děti pracují.

K základním pracovním metodám učení patří metody aktivizující, zejména metoda situační, problémová a projektová, metody názorně demonstrační, metody slovní, zejména dialogické, metody samostatné práce, metody výzkumné, tvořivá práce s učebnicemi, pracovními sešity a didaktickými pomůckami a hrami.

Vyučovací metody při učení jsou volné v mezích, které jsou dány přirozeným vývojem žáků. Učitel volí v těchto mezích a při dokonalé znalosti učební látky takové metody, aby v každém předmětu soustavně rozvíjel zájem žáků, a dosahoval tak co nejlepších výsledků bez přetěžování žáků a přepínání vlastních sil.

Menší nadání nebo částečná neznalost v některé oblasti by neměly být překážkou rozvoje žáka v jiných oblastech. Aby toho mohlo být dosaženo, zaměřujeme se na využívání mezipředmětových vztahů. To znamená, že učí žáky užívat všech vědomostí a dovedností, kterým se naučili při každé vhodné příležitosti, ve všech učebních předmětech i v praktickém životě.

Psychologické zdůvodnění učení spočívá v uvědomění si toho, že nejpevnější spoje se vytvářejí životními situacemi. Psychologové totiž poznali, že v paměti vydrží dlouho, často i trvale to, co žák sám pozoroval, promyslel či vykonal. Je nutné vědět a dodržovat, že žákova paměť nemá být přetěžována zbytečnými podrobnostmi.

Při osvojování nového učiva dbáme vždy na to, aby nové učivo vycházelo z učiva předešlého, aby byly nové představy zařazovány do okruhu představ starších.

Rozvoj inteligence žáka je podporován tím, že je mu umožněno samostatně se rozhodovat, uvažovat, provádět svoje činnosti, učit se řešit problémy. Žák své činnosti provádí samostatně. Vedeme ho přitom k samostatnému pozorování, srovnávání, rozboru pozorovaného jevu, k vlastnímu uvažování, kladení otázek, ke komunikaci. Činnosti organizujeme tak, aby žáci byli často v situacích, které vyžadují, aby o práci přemýšleli.

Nebudeme hodnotit žáky podle unifikovaného modelu. Každý má mít nárok na individuální tempo, možnost chybování a znovuobjevování, hodnocení podle individuálního pokroku v učení. Každý má mít prostor na individuální projev a názor, prostor pro vzájemnou komunikaci a spolupráci.

Připravíme ve škole pro žáky podmínky, ve kterých by cítili jistotu, bezpečí, sebedůvěru, sounáležitost, ve kterých by se mohli seberealizovat. V průběhu vyučování dbáme na pozitivní ladění hodnotících soudů. Uvědomujeme si, že všechny neúspěchy žáků, obzvláště počáteční, nepříznivě dopadají na vztah žáků ke škole i k dalšímu učení.

V popředí záměrů a cílů školního vzdělávacího programu je rozvoj tvořivosti žáků. Důležitým předpokladem pro rozvoj tvořivosti je motivovat žáky tak, aby měli radost z pochopení probíraného učiva. Přitom je třeba respektovat jejich individuální vlohy.

Aby žáci byli schopni tvořivě riskovat při řešení úkolů a problémů, je třeba podporovat jejich samostatnost, sebestojnost, zodpovědnost, pozitivní sebehodnocení. Učitelé se pro žáky stanou partnery a poradci, pomocníky na cestě za sebeobjevováním, stanou se jejich oporou.

Veškerá činnost učitelů a především žáků musí být doprovázena pocitem uspokojení a radosti z dobrých výsledků.

Dalším principem je ta skutečnost, že žák je stále podněcován k produkci myšlenek, nápadů, kladení otázek, odpovídání.

Důraz je kladen na využívání poznatků v rámci smysluplných celků, na individuální porozumění a nepřetěžování žáků. Každá činnost, která žáka zapojuje do vyučovacího procesu, která mobilizuje jeho síly, je tou nejlepší metodou získávání nových zkušeností

Do 2. vzdělávacího období vstupuje žák vybaven vědomostmi a dovednostmi ze všech primárních vzdělávacích oblastí. Přípravenost žáků k učení je v tomto období kvalitativně jiná než při jejich vstupu do 1. ročníku. Z hlediska psychologického vývoje dětí je třeba vzít v úvahu, že žáci již přešli z období názorného myšlení do období konkrétních operací. Proto je ve vyučovacích a výchovných postupech nutné přizpůsobit to, co si má žák osvojit, jeho vnímání i myšlení, a předkládat poznatky různými formami odpovídajícími vyspělosti žáků.

V procesu osvojování učiva se nejedná pouze o upevňování soustavy vědomostí a dovedností, ale i o formování psychických struktur, které jsou základem osobních zájmů žáka, jeho schopností a charakteru. Za kritérium naučení nebudeme pokládat to, kolik látky dokáže

žák reprodukovat, nýbrž to, do jaké míry se osvojené učivo stalo nedílnou součástí žákovy osobnosti.

Základní škola je i v tomto období školou individuální žákovské práce. Žáci jsou vzděláváni tak, aby nepřijímali vědomosti pasivně, nýbrž aby sami pozorovali, hledali a učební látku na základě svých poznatků a zkušeností zpracovávali. Žáci se učí s názornými pomůckami, čímž jsou průběžně a účelně rozvíjeny jejich tělesné a duševní schopnosti. Žáci jsou vedeni ke spoluúčasti na výuce, k vynalézavosti a cílevědomosti při získávání trvalých dovedností a základních vědomostí potřebných v praktickém životě.

Jsou zdůrazňovány vědomosti a dovednosti, které mají význam pro rozvoj žákovských schopností. Žákům se v tomto období zpravidla nepředkládá hotové učivo, nýbrž jsou vedeni k tomu, aby se ho zmocňovali vlastním pozorováním, uvažováním, využíváním již získaných poznatků. Nezaměstnává se jen rozum žáků nebo dokonce jen jejich paměť, ale cvičí se také jejich vůle, dbá se na jejich výchovu. Žáci jsou vedeni k zodpovědnosti, k sebehodnocení a sebekontrolě. Učí se účelně používat pracovní metody, aby je mohli snadno aplikovat při dalším vzdělávání a sebevzdělávání.

Práce s hmatatelnými pomůckami pravidelně zařazované do výuky nejsou samy o sobě cílem vzdělávání, ale pouze prostředkem k tomu, aby se co nejvíce zvýšil zájem žáků o vzdělávání a aby se rozvíjela schopnost jejich samostatné tvořivé práce.

Při tomto stylu vzdělávání se při řešení úkolů často vyskytují otázky (problémy), u kterých si žáci doslova přejí, aby byly vyřešeny. Jindy zase učitel vymýšlí takové situace, ve kterých je skryta otázka. Žáci otázku objeví a přirozeně ji chtějí řešit. Můžeme říci, že základem těchto postupů jsou učitelem předložené problémy, které žáci v dané situaci nacházejí a snaží se je řešit. Učitel tvořivou práci žáků řídí a je připraven jim v případě potřeby pomoci. Vhodné problémy k řešení předkládá především praktický život, který žáci sledují, nebo drobné denní události. Také například vycházky do přírody poskytují mnoho námětů k pozorování, měření, porovnávání apod. Jelikož jsou žáci vedeni k této činnosti od 1. ročníku a mají z 1. vzdělávacího období dobré učební návyky, můžeme jim nové učivo předkládat k objevování. Všechno, na co mohou žáci přijít sami, jim necháváme k objevení a neubíráme jim tak radost z vlastního pozorování, z vlastního poznávání, z vlastní vykonané práce.

Pro toto období vývoje rozumových operací je charakteristické využívání různých činností, potřeba motivace k učení a aktivního zapojení žáků do procesu vzdělávání. Činnostmi žáků zde rozumíme jednak manipulaci žáka se zvolenými předměty (pomůckami), jednak se znaky (např.: slovními, číselnými, obrázkovými), které v lidském myšlení zastupují různé předměty a vztahy.

Při poznávání na základě činností se musí žák nejprve zorientovat v daném úkolu, připravit si pomůcky a na základě pozorování při manipulaci s nimi vyjádřit slovy, co shledává. Teprve potom, obvykle společně s ostatními žáky nebo za pomoci učitele, dospívají žáci k zobecnění poznatku a jeho přesnějšímu vyjádření. Takto, prostřednictvím jasného porozumění, dochází k osvojování nových poznatků. V tomto smyslu je možné činnosti žáků chápat jako nástroj k poznávání vnějšího světa a přetváření dosud získaných poznatků tak, aby je bylo možné uvádět do systémů z hlediska jejich využití při řešení různých problémů. U takto učených žáků vznikají v tomto období vnitřní struktury operací a tím se vytvářejí předpoklady pro rozvoj logického myšlení. Aktivně se také ovlivňuje jejich další zdravý psychický vývoj.

Naše škola zpřijemňuje žákům učení a zvyšuje zájem žáků o výuku. Díky používání metod a postupů, které žáky aktivně zapojují do výuky, žáci učivu lépe rozumějí, lépe si látku osvojují a zapamatovávají. Snažíme se, aby ve 2. období základního vzdělávání, stejně jako v období prvním, ve výuce vládla pozitivní atmosféra. To je nejlepší předpoklad pro úspěchy žáků.

K dobrému osvojení jakéhokoliv učiva (matematického, přírodovědného, učiva z českého nebo z cizího jazyka aj.) žáky nemůže dojít bez příslušné motivace, bez vytvoření vnitřního

zájmu o určité učivo. Žák, který si má učivo nejen zapamatovat, ale také osvojit (to znamená dokázat si učivo vybavovat v jiných souvislostech), musí být dostatečně motivován. Tomu napomáhá jednak porozumění učivu, jednak žákova důvěra v to, že je v jeho schopnostech dané učivo zvládnout. Pozitivní motivace žáků k učení souvisí tedy těsně s jejich směřováním k vytrvalosti a snaze dosáhnout dobrých výsledků.

Vzdělávací proces vyžaduje průběžnou zpětnou vazbu mezi učitelem a žákem. Díky ní žák dostává možnost uvědomovat si své pokroky a příležitost vidět, že může postupně dosáhnout stanoveného cíle. Každý žák má v sobě snahu účastnit se aktivně výuky. Přes vlastní činnosti, pozorování a vyjadřování se může každý žák průběžně přesvědčovat o svém pokroku v učení a svých schopnostech. Jde tu o motivující zpětnovazební vztahy, které řídí cílevědomě zaměřené chování žáka v procesu vzdělávání. Pokud žáci chápou, čemu a proč se učí, rozvíjejí se v souladu se svými přirozenými schopnostmi a zájmy.

Základní vzdělávání na 1. stupni uvádí žáky do pravidelného a systematického vzdělávání. Vedeme žáky k učební aktivitě a k poznání, že je možné hledat, objevovat, tvořit a nalézat vhodný způsob řešení problému. Při výuce v tomto období pamatujeme na to, aby všechno učivo odpovídalo skutečnosti. Při učení volíme takové postupy, aby probíranou látku mohli všichni žáci snadno pochopit. Žáky vedeme k logickému myšlení. Stavíme na smyslovém pozorování žáků, dbáme na jejich aktivní účast ve výuce a stále se přesvědčujeme o porozumění žáků učivu. Žákům tak otevíráme cestu k poznání. Od slov obracíme zřetel k pochopení věcí, poznatků a souvislostí mezi nimi. Tím dáváme základ i pro dobrý jazykový projev žáků. Při učení novým poznatkům vycházíme z předmětů žákům dobře známých a necháváme je, aby mohli své poznatky ve vyučování použít. Důsledně uplatňujeme návaznost učiva a mezipředmětové vztahy.

Základní vzdělávání na 1. stupni pomáhá všem žákům utvářet a postupně rozvíjet vymezené klíčové kompetence. Pro vyučování ve 4. a 5. ročníku je charakteristické maximální využívání mezipředmětových vztahů. Všechny materiály, podle kterých ve škole pracujeme, jsou připraveny tak, abychom mohli při objevování, získávání a procvičování poznatků využívat všeho, co žáci poznávají v různých vyučovacích předmětech. Při výuce žáci využívají pracovní sešity a učebnice se zpracovanými mezipředmětovými vztahy. Například čtení z čítanek žáci doplňují poznatky z přírodovědy. Dějepisné učivo žákům přibližují vybrané umělecké texty, setkávají se i s časovými osami. V matematice mají v pracovních sešitech úlohy z různých oborů lidské činnosti, získávají nové informace o vesmíru, o významných vynálezcích, některých stavbách atp.

Učitel i připravené učební materiály učí žáky tomu, že učivo jednotlivých předmětů spolu souvisí, že se učí pro život a že jednou zvládnuté učivo mohou využít i jinde. Učebnice a pracovní sešity připravené pro učení podávají učivo jazykem vhodným pro věk žáků 4. a 5. ročníku a tak, aby bylo učení žákům usnadňováno a ne ztěžováno. To, co jim v dalším vzdělávání pomáhá, jsou dovednosti, ke kterým jsou při výuce vedeni od začátku školní docházky. Jsou to především: schopnost třídit, rozlišovat, logicky uvažovat, rozhodovat se, ptát se, komunikovat, naslouchat, hledat různé způsoby řešení situací a úloh, využívat svých zkušeností a poznatků, docházet k závěrům.

Výuka dává příležitost každému žákovi k jeho individuální realizaci. V 5. ročníku jsou si žáci obvykle již vědomi svých schopností. Měli mnoho příležitostí k tomu, aby se projevovali a přesvědčovali se, co dokážou. Jejich sebedůvěru dále posilujeme a stále jim dodáváme chuť a odvahu případné nedostatky překonávat a odstraňovat. K tomu napomáhá zejména často uplatňovaná zpětná vazba, vedení žáků k sebekontrolě, práce s chybou, dosahování bezchybnosti žáků v základním učivu. S individuální realizací žáků přímo souvisí nutnost vnitřní diferenciaci při vyučování i v domácí přípravě.

Ve 2. období vzděláváním přirozeně prostupuje mravní výchova. Demokratická společnost potřebuje ke své realizaci nejenom lidi vzdělané, ale i mravně způsobilé. Je to nejen

rodina, ale i škola a společnost, které se musí snažit vychovat člověka ohleduplného k druhým, uznávajícího názory ostatních, člověka schopného spolupracovat, ochotného respektovat a dodržovat pravidla slušného soužití mezi lidmi.

Mravní zákony jsou obvykle formulovány abstraktní, dětem málo srozumitelnou řečí; jsou všeobecné, svými formulacemi přímo nabádají k pouhému odříkávání. Snažíme se dosáhnout toho, že nejen vyučování, ale i výchova je konkrétní, zajímavá. Uvědomujeme si, že pokud má mít mravní výchova smysl a praktický vliv na chování žáků, musí se aplikovat na životní situace dětí. Chceme se vyvarovat suchopárných lekcí o mravní výchově, a proto dáváme přednost nepřímým metodám její realizace. Mezi ně řadíme hlavně výchovu na základě životních zkušeností a využívání vhodných modelových situací.

Výchova na podkladě životních zkušeností a modelových situací má mnoho předností:

- vychází z konkrétní situace, kterou většina žáků chápe
- žáci mohou posuzovat, co je dobré nebo zlé, na konkrétní situaci
- žáci mohou uvážit, jaké má být správné jednání, jak by se sami v podobné situaci zachovali
- navozená situace jim může ukázat, že často je třeba druhým pomoci
- z většiny řešených životních situací lze vyvodit poučení pro osobní jednání
- žáci mohou formulovat skrytou mravní zásadu pro chování lidí mezi sebou
- každý má možnost analyzovat své vlastní jednání vzhledem k dané situaci

Vytváření a osvojování správných mravních návyků umožňují v naší škole metody zaměstnání žáků individuálními i kolektivními činnostmi. Ukázněnost je předpokladem úspěšné práce a naopak prováděnými činnostmi se stává každý žák ukázněnějším a mravně kultivovanějším. (To potvrzuje lidové rčení, které říká, že „práce šlechtí člověka.“). Motivace žáků k zájmu o učení, pozitivní hodnocení a systematické vedení k mravním způsobům chování vedou k celkovému dobrému výsledku. Ten se projevuje dobrými vědomostmi žáků a jejich schopností tyto vědomosti uplatňovat v různých situacích.

V chování kultivovaného člověka je mnoho drobných vlastností, které jsou na první pohled zcela samozřejmé. Pro děti jsou to však často věci nové a neznámé. Je třeba na ně žáky upozorňovat, dodržovat je a dbát na to, aby se běžné zásady slušného chování staly pro žáky samozřejmostí. Předpokladem pro úspěchy žáků ve 2. období základního vzdělávání je, stejně jako v prvním období, pozitivní příznivá atmosféra. Učitel ve výuce vychází vždy z toho, co již žáci dobře umí. Nové poznatky žáci vyvozují a objevují většinou sami, jsou k nim učitelem přivedeni prostřednictvím samostatných činností s různými konkrétními předměty, pomůckami, nákresy, obrázky, za pomoci pozorování, třídění, rozlišování, vyjadřování názorů. Když žák dokáže sám některou novou látku objevit nebo některou novou úlohu vyřešit, prožívá pozitivní pocity úspěšnosti. Takto podávanou novou látku si pak snadno osvojuje a při výuce projevuje aktivitu.

Výchovně vzdělávací cíle a kompetence školního vzdělávacího programu

Náš vzdělávací program se v plném rozsahu ztotožňuje s výchovně vzdělávacími cíli a kompetencemi uváděnými v RVP ZV:

1. Osvojit si strategii učení a být motivován pro celoživotní učení.
2. Tvořivě myslet, logicky uvažovat a řešit problémy.
3. Všestranně a účinně komunikovat.
4. Spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých.
5. Projevovat se jako svobodná a zodpovědná osobnost.

6. Projevovat pozitivní city v chování a v prožívání životních situací; vnímavost a citové vztahy k lidem, svému prostředí i k přírodě.
7. Aktivně rozvíjet a chránit své fyzické, duševní a sociální zdraví.
8. Žít společně s ostatními, být tolerantní a ohleduplný k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám.
9. Poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci
10. Pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života.

Klíčové kompetence

Představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti. K jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.

V celkovém pojetí vzdělávání na naší škole jsou převážně uplatňovány takové formy a metody práce s žáky, aby docházelo k rozvoji osobnosti jako celku, tudíž i kombinovaně k rozvoji všech klíčových kompetencí. Naplňování jednotlivých klíčových kompetencí ve vzdělávacím procesu žáků je možno izolovaně popsat následujícím způsobem.

Získané klíčové kompetence tvoří důležitý základ pro celoživotní učení žáka, jeho vstup do života a do pracovního procesu.

Kompetence k učení

Pro rozvíjení této kompetence u žáků 1.stupně ZŠ je třeba:

- dát žákům k učivu, pokud je to možné, vždy konkrétní názor, aby bylo učivo žákům předkládáno s využitím co nejvíce smyslů, zejména zraku, hmatu a sluchu
- nechat žáky individuálně s názornými pomůckami manipulovat, pozorovat, třídit a rozlišovat
- dbát, aby každý nový činnostní postup měl určitý didaktický cíl, přivést žáky k úvahám o problému, k vyjádření svých závěrů
- klást důraz na porozumění učivu a návaznost mezi jednotlivými poznatky
- snažit se podporovat čtení s porozuměním
- nechat žáky vyjadřovat se k přečtenému textu a stručně vyprávět jeho obsah
- dát příležitost k využívání žákovských zkušeností ve výuce
- podporovat tvořivou činnost žáků
- klást na žáky v učivu přiměřené nároky, vést je k dobrému zvládnutí základního učiva a dát jim k tomu takový časový prostor, který zohledňuje individuální schopnosti jednotlivých žáků
- pomáhat podpořit sebedůvěru žáků ve vlastní schopnosti
- upozorňovat na konkrétní využití vědomostí a dovedností v životě
- vést je k sebehodnocení a pochopení, proč se danému učivu učí

- vytvářet návyky k pozdějšímu samostatnému učení
- domácí úkoly směřovat k procvičování učiva, které žáci ve škole zvládli
- individuálně vést žáky k získávání poznatků i z jiných zdrojů, než jsou školní materiály
- učíme žáky využívat k učení digitální vzdělávací prostředí
-

Kompetence k učení rozvíjíme individuálně podle dané situace u každého žáka. Hlavními strategiemi jsou kooperativní učení, práce s chybou a rozvoj sebehodnocení žáků. Žáci jsou vedeni k pozitivnímu vztahu k celoživotnímu učení a k tvůrčí činnosti.

Kompetence k řešení problémů

Učení je založeno na předkládání problémů a úkolů ke konkrétnímu řešení každým žákem, dbá se na to, aby se žáci v úkolu orientovali, přitom:

- žáci třídí, rozlišují, seskupují, přidávají i vyřazují určité pojmy, pomůcky nebo připravené
- kartičky s údaji vzhledem k tomu, co mají sledovat
- podle svého uvážení žáci na základě uvedených činností nacházejí shodné, podobné nebo naopak odlišné znaky
- postupujeme od jednoduchých problémů ke složitějším
- na základě pochopení sami žáci navrhnou a provádějí obměny činností
- objevené poznatky aplikují v obdobných situacích, které sami vymýšlejí, mají možnost
- využívat své dosavadní individuální poznatky, dovednosti a zkušenosti
- předkládáme též neobvykle zadané úlohy, např. pomocí schémat nebo obrázků, později i grafů
- podporujeme účast žáků, podle jejich schopností, v různých soutěžích, zvláště tvořivých, tj. takových, kde je třeba uvažovat a hledat nové způsoby řešení úloh nebo zpracovávání údajů
- žáky vedeme k tomu, aby se nedali odradit případným nezdarem, docházeli ve své činnosti k závěrům, pokoušeli se najít vhodné řešení
- různé závěry, řešení a rozhodnutí necháváme žáky obhajovat
- umožňujeme žákům vyhledávání nových informací, jejich třídění i propojování s učivem
- vedeme žáky k jednoduchému zaznamenávání svých pozorování a objevů
- motivujeme žáky k efektivnímu a smysluplnému využití digitálních technologií pro usnadnění komunikace a zkvalitnění výsledků práce

Kompetence k řešení problémů rozvíjíme zejména učením v souvislostech, to znamená, že neučíme izolovaná data jednotlivých oborů, ale u dětí vytváříme ucelený obraz světa. Žákům jsou předkládány takové úkoly, jejichž řešení vyžaduje znalosti z více oborů lidské činnosti resp. vzdělávacích oblastí a tudíž i více přístupů k řešení. Tyto kompetence rozvíjíme také využíváním co největšího množství zdrojů informací – prací s knihou, internetem, praktickými pokusy, vlastním výzkumem žáků. Žáci si poradí se zátěžovou situací a mají schopnost vyrovnat se s případným neúspěchem.

Kompetence komunikativní

K rozvíjení této kompetence poskytuje činnostní učení ve všech vyučovacích předmětech v 1. a 2. období mnoho vhodných příležitostí, jelikož s každou činností je spojena komunikace mezi žáky navzájem i mezi žáky a učitelem. K utváření této kompetence je nutné:

- nechat žáky při každé jejich činnosti hovořit o pozorovaném jevu nebo o vlastním způsobu
- řešení daného úkolu
- přijímat často neodborně vyjádřené žákovské názory, upřesňovat je, vyjadřovat uspokojení
- nad správnými závěry žáků a povyšovat je na objev
- umožnit žákům hovořit o poznaných souvislostech a zkušenostech z jejich života
- dávat žákům prostor k vyjádření vlastního názoru
- učit žáky naslouchat názorům spolužáků, využívat možností o názorech diskutovat,
- respektovat se navzájem
- zkusit hovořit o pozorováních v přírodě, o zajímavých poznatcích z četby nebo ze sledování naučných pořadů
- do výuky českého jazyka zařazovat jednoduchá mluvní cvičení na zvolené téma
- v matematice vymýšlet slovní úlohy, otázky, vyvolávat se mezi sebou navzájem
- hovořit o postupu ve složitější početní úloze, zkusit druhým poradit s řešením, ptát se navzájem na problémy v učivu
- ve výtvarné a hudební výchově nechat žáky pokusit se vyjadřovat dojmy z uměleckého díla
- vedeme žáky k zapojení se do života školy také prostřednictvím digitálních technologií
- učíme žáky komunikovat pomocí digitálních technologií i s více uživateli najednou, pro konkrétní komunikační situaci vybírat nejvhodnější technologii

Kompetence komunikativní rozvíjíme vytvářením dostatečného prostoru pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v kolektivu dětí, při zpracovávání úkolů z nejrůznějších oblastí a jejich výstupů. Žáci ovládají základy společenského chování.

Kompetence sociální a personální

Individuální činnosti zařazované do výuky jsou střídány s činnostmi žáků ve dvojicích, což vyžaduje spolupráci, vzájemnou domluvu a respektování se navzájem. Proto dbáme na to, aby:

- se žáci podíleli na stanovení pravidel pro práci v různě velkých skupinách a aby tato pravidla respektovali
- se učili vzájemné toleranci a zodpovědnosti za plnění dílčích částí společného úkolu
- v případě potřeby dokázali požádat o pomoc a sami byli ochotni pomoci podle svých možností
- vzájemná komunikace byla vedena v příjemné atmosféře, tomu mimo jiné napomáhá i vhodné oslovování žáků mezi sebou
- učíme žáky odlišit citlivé osobní údaje od těch, které lze zveřejňovat, a podle toho spravovat svou digitální identitu, kterou využívají pro potřebu vzdělávání

Kompetence sociální a personální rozvíjíme u žáků aktivním podílením se na vytváření příjemné atmosféry ve třídě a přispíváním k upevňování dobrých mezilidských vztahů. Žáci si uvědomují zodpovědnost za své chování a jednání, zdraví a život.

Kompetence občanská

Učení prolíná výukou všech předmětů, žáci cítí sounáležitost s třídním kolektivem, neboť vzájemně komunikují, dotazují se navzájem, diskutují o řešení problémů, vyprávějí si různé zkušenosti aj. Tento ráz výuky vede žáky:

- k vzájemnému slušnému chování bez hrubostí a násilí
- ke snaze si mezi sebou pomáhat, uznávat se a oceňovat nápady druhých
- ke snaze o co nejlepší plnění svých povinností i uvědomování si svých práv
- Žáci pak také snáze respektují témata vztahující se k péči o zdraví a k jeho ochraně.
- učíme žáky odlišovat autorská práva od práv ochrany osobních údajů při využívání a tvorbě digitálního obsahu
-

Kompetence občanské rozvíjíme hlavně učením sociálním, metodami sebepoznávání a seznamováním žáků s jejich právy, odpovědností a povinnostmi. Žáci jsou vedeni k tomu, aby respektovali národní, kulturní a historické tradice. Mimo jiné k tomuto je využívána spolupráce se školami v zahraničí.

Kompetence pracovní

Tato kompetence se při činnostním charakteru výuky rozvíjí ve všech vyučovacích předmětech spolu s pracovními činnostmi, které podporují tuto výuku. Zaměřujeme se na:

- dosažení zručnosti žáků při práci s různými materiály, provádění činností a pokusů, udržování pořádku na pracovním místě, systém v ukládání pomůcek a náradí
- samostatnou přípravu jednoduchých pomůcek pro výuku žáky
- dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při pracovních činnostech
- poznávání různých oborů lidské činnosti, jejich výsledků a významu pro ostatní lidi.
- měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky, učíme žáky při práci využívat moderní digitální technologie

Kompetence pracovní u žáků rozvíjíme formou skupinové a individuální práce. Důležitou cestou k uvědomění si důležitosti znalosti pracovních postupů a dovednosti používat pracovní nástroje v nejširším smyslu je hodnocení a sebehodnocení všech činností, které žáci provádějí.

Kompetence digitální

Předmět informatika dává prostor všem žákům porozumět tomu, jak funguje počítač a informační systémy. Zabývá se automatizací, programováním, optimalizací činností, reprezentací dat v počítači, kódováním a modely popisujícími reálnou situaci nebo problém. Pomáhá porozumět světu kolem nich, jehož nedílnou součástí digitální technologie jsou. Hlavní důraz je kladen na rozvíjení žákova informatického myšlení:

Na konci základního vzdělávání žák:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků

- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání
- předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky

Kompetenci digitální vnímáme jako prostředek k získání zkušeností, aby žák poznával, jak počítač funguje, jak reprezentuje data různého typu, jak pracují informační systémy a jaké problémy informatika řeší. Výuka probíhá na počítačích s myší v PC učebně, nebo v běžné učebně s přenosnými tablety s připojením k internetu. Některá témata probíhají bez počítače. Není kladen žádný důraz na pamětné učení a reprodukci.

b) zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Za žáka se speciálními vzdělávacími potřebami považujeme žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními 1. až 5. stupně. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami využíváme podpůrná opatření podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory v oblasti metod výuky, organizace výuky a zařazení předmětů speciálně pedagogické péče. Podpůrná opatření realizuje škola a školské zařízení.

Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů:

- podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení na základě plánu pedagogické podpory (PLPP).
- podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ.

Pojetí vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

- při vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními je třeba přihlížet k individuálním vzdělávacím potřebám a možnostem
- účelem podpory vzdělávání těchto žáků je plné zapojení a maximální využití vzdělávacího potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti a schopnosti
- pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními prvního stupně je ŠVP podkladem pro zpracování PLPP
- je možné na doporučení ŠPZ v rámci podpůrných opatření upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP, případně upravit vzdělávací obsah
- při vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je třeba zohledňovat jejich specifika

Podmínky vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Pro úspěšné vzdělávání těchto žáků je potřebné zabezpečit (případně umožnit):

- uplatňování principu diferenciací a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností a při stanovování obsahu, forem i metod výuky
- všechna stanovená podpůrná opatření při vzdělávání žáků
- při vzdělávání žáka, který nemůže vnímat řeč sluchem, jako součást podpůrných opatření vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jeho potřebám a s jehož užíváním má zkušenost

- při vzdělávání žáka, který při komunikaci využívá prostředky alternativní (náhradní) nebo augmentativní (nedostatečné) komunikace, jako součást podpůrných opatření vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá jeho vzdělávacím potřebám
- odůvodněných případech odlišnou délkou vyučovacích hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo dělení a spojování vyučovacích hodin
- formativní hodnocení vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- spolupráci se zákonnými zástupci žáka, školskými poradenskými zařízeními a odbornými pracovníky školního poradenského pracoviště, v případě potřeby spolupráci s odborníky mimo oblast školství
- spolupráci s ostatními školami

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP)

Podpůrná opatření 1. stupně navrhuje a realizuje škola samostatně na základě své diagnostiky, kdy sestaví PLPP.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností, hodnocení žáka. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. PLPP obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. Jedná se o minimální úpravu metod, organizace a hodnocení vzdělávání. Slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka, u nichž je možné prostřednictvím drobných úprav dosáhnout zlepšení.

Poskytování podpůrných opatření prvního stupně pedagog průběžně vyhodnocuje. Nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření poskytovaných na základě PLPP pedagog vyhodnotí, zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Pokud tyto cíle nebudou naplněny, doporučí zákonnému zástupci žáka využití poradenské pomoci ve školském poradenském zařízení (PPP nebo SPC) za účelem posouzení jeho speciálních vzdělávacích potřeb.

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení individuálního vzdělávacího plánu (IVP)

Podpůrná opatření 2. - 5. stupně jsou žákům na základě vyšetření přiznávány školskými poradenskými zařízeními (PPP a SPC), která také poskytnou konkrétní doporučení pro práci ve škole. Škola vytváří podmínky pro vzdělávání žáků i s jiným zdravotním postižením. Tito žáci se zapojují do všech činností a aktivit školy.

Vyžadují-li to speciální vzdělávací potřeby žáka, na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonného zástupce žáka, škola zpracuje IVP.

IVP sestavuje třídní učitel ve spolupráci s vyučujícími ostatních předmětů, případně dalších odborníků (např. klinický logoped, apod.). Výchovný poradce poskytuje pedagogickým pracovníkům metodickou pomoc s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů.

IVP je zpracován bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 1 měsíce ode dne, kdy škola obdržela doporučení a žádost zákonného zástupce žáka. IVP má písemnou podobu. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného vyhláškou č. 27/2016 Sb., obsahuje informace o úpravách obsahu vzdělávání, časovém a obsahovém rozvržení, úpravách metod a forem výuky a hodnocení žáka. Je to otevřený dokument, který může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeb žáka. Škola seznámí s IVP všechny

vyučující žáka a současně zákonného zástupce žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a zpravidla jednou ročně vyhodnocuje naplňování individuálního vzdělávacího plánu a poskytuje žákovi, zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu.

Specifikace provádění podpůrných opatření a úprav vzdělávacího procesu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami:

Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou využívána podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory zejména:

- a) *v oblasti metod výuky:*
  - respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků
  - metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi
  - důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu
  - respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů
- b) *v oblasti organizace výuky:*
  - střídání forem a činností během výuky
  - využívání skupinové výuky
  - postupný přechod k systému kooperativní výuky
- c) *v oblasti hodnocení:*
  - respektování individuálních vzdělávacích potřeb žáka a doporučení školského poradenského zařízení
  - hodnocení známkou, ústní hodnocení, sebehodnocení
  - hodnocení žáků na vysvědčení umožňuje využití slovního hodnocení, o použití slovního hodnocení rozhodne ředitel školy na základě žádosti zákonného zástupce žáka
- d) *zařazení předmětů speciálně pedagogické péče (PSPP)*
  - vzdělávací obsah předmětu je přizpůsoben vzdělávacím možnostem a předpokladům žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními v rámci IVP

PSPP je zaměřený na nápravu (reedukaci) specifických poruch učení, narušenou komunikační schopnost, kompenzaci obtíží v oblasti poruch pozornosti či chování. Cílem předmětu speciálně pedagogické péče je vytvoření kompenzačních mechanismů potřebných k překonávání obtíží spojených a pramenících z výše uvedených obtíží v budoucnosti. Výše uvedenou problematiku nelze z organizačních důvodů a individuálních charakteristik žáků zařadit do jednotného plánu osnov pro jednotlivé ročníky. Speciální pedagog pracuje tak, aby skladba hodiny byla pestrá, vyvážená, aby byly respektovány specifické potřeby žáků, a tím byl splněn sledovaný cíl. V hodinách využívá pro žáky kompenzační a učební pomůcky, speciální učebnice a didaktické materiály, PC programy. Předmět speciálně pedagogické péče není klasifikován.

Reedukace probíhá formou individuální práce s žákem nebo práce v malých skupinkách každý týden jednu vyučovací hodinu nebo dle doporučení školského poradenského zařízení.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

- při zápisu do školy se snažíme podchytit případy školní nezralosti a ve spolupráci s PPP nasměrovat tyto žáky do péče speciálních pedagogů, logopeda apod.
- příznaky vývojových poruch se snažíme podchytit už na počátku školního vzdělávání
- se souhlasem zákonných zástupců posíláme žáky, u kterých se projeví výukové problémy, na vyšetření do PPP
- vyučující pak postupují podle doporučení PPP
- pokud je žák doporučen k integraci, na žádost zákonných zástupců vypracujeme individuální vzdělávací plán, podle něhož vyučujeme
- hodnocení žáka přihlíží k charakteru zjištěné vývojové poruchy
- přešetření žáka po dohodě s poradnou a zákonnými zástupci doporučujeme při přechodu na II. stupeň ZŠ

Žáci se specifickými vývojovými poruchami učení

- při zápisu do školy se snažíme podchytit případy školní nezralosti a ve spolupráci s PPP nasměrovat tyto žáky do péče speciálních pedagogů, logopeda apod.
- příznaky vývojových poruch se snažíme podchytit už na počátku školního vzdělávání
- poruch, na vyšetření do PPP
- vyučující pak postupují podle doporučení PPP
- pokud je žák doporučen k integraci, na žádost zákonných zástupců vypracujeme individuální vzdělávací plán, podle něhož vyučujeme
- hodnocení žáka přihlíží k charakteru zjištěné vývojové poruchy
- přešetření žáka po dohodě s poradnou a zákonnými zástupci doporučujeme při přechodu na II. stupeň ZŠ

Žáci s autismem

- vzdělávání žáků s lehčími formami autismu probíhá formou individuální integrace s vyhotovením IVP ve spolupráci s SPC a zákonnými zástupci
- ve složitějších případech využijeme přítomnost asistenta pedagoga, který pomůže při komunikaci žáka s ostatními žáky i učiteli, umožní přizpůsobení se žáka školnímu prostředí, usnadňuje žákovi pochopení učiva i požadavků učitelů
- stanovíme ve třídě i mimo výuku pravidla chování a způsob komunikace s takto postiženými spolužáky

Žáci s poruchami chování

- za takové považujeme žáky, u nichž se opakuje a trvá vzorec disociálního, agresivního a vzdorovitého chování, kteří porušují normy a očekávání přiměřená věku dítěte, bývají nepřízpůsobiví, impulsivní, snadno unavitelní
- pomáháme s nácvikem sociálních dovedností
- vedeme dítě klidně a důsledně, zavádíme řád, stanovíme přesná pravidla chování a způsob komunikace ve škole i mimo výuku
- vedeme k samostatné a zodpovědné práci a ke spolupráci
- spolupracujeme s rodinou i odbornými institucemi, např. PPP, SPC

Žáci se sociálním znevýhodněním

- žákům, kteří pocházejí z prostředí sociálně, kulturně a jazykově odlišného, věnujeme velkou pozornost při osvojení českého jazyka, seznámení s českým prostředím a tradicemi
- dle potřeby využijeme spolupráce s psychologem, speciálním pedagogem a vypracujeme pro tyto žáky individuální vzdělávací plán
- usilujeme o spolupráci s rodinou
- vytváříme ve třídě a škole příznivé společenské klima, stanovíme pravidla komunikace, vedeme k toleranci

Žáci se zdravotním znevýhodněním

- žáci jsou vzděláváni v rámci běžných tříd, podle hloubky poruchy je jejich vzdělávání upravováno, je zohledněna doba ke splnění úkolu i jeho kvantita
- všichni pedagogové jsou seznámeni s problematikou práce se žáky s poruchami učení a chování a pedagogický sbor je průběžně seznamován s novinkami v této oblasti
- během výuky je kladen důraz na individuální přístup, na změny činností, opakování a třídění učiva
- žákům jsou zajišťovány pracovní listy a další potřebné materiály a pomůcky i těmto žákům může být na základě doporučení poradenského zařízení a po dohodě se zákonnými zástupci vypracován individuální vzdělávací plán

d) zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných

Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

Žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech, se řadí mezi nadané žáky.

Žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech, se řadí mezi mimořádně nadané žáky.

Pojetí péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

- žákům vytvořit podmínky k co největšímu využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti
- při výuce dávat možnost se projevit, uplatnit a dál rozvíjet nadání žáků
- využít pro podporu nadání a mimořádného nadání podpůrných opatření podle individuálních vzdělávacích potřeb žáků
- nadané i mimořádně nadané žáky vyhledávat i mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP)

PLPP je žákovi vystaven na základě uvážení třídního učitele, vyučujícího daného předmětu, kde žák vykazuje výsledky poukazující na nadání a po domluvě s rodiči (zákonnými zástupci).

PLPP nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje nadání žáka za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. S PLPP seznámí škola žáka, zákonného zástupce žáka, všechny vyučující žáka a další pedagogické pracovníky podílející se na provádění tohoto plánu.

Poskytování podpory třídní učitel daného předmětu ve spolupráci s ostatními vyučujícími průběžně vyhodnocuje. V případě potřeby PLPP průběžně aktualizuje v souladu s potřebami žáka. Nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření poskytovaných na základě PLPP třídní učitel vyhodnotí, zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Pokud se daná opatření ukáží jako nedostatečná, pedagog doporučí zákonnému zástupci žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení. Pokud jsou daná opatření dostatečná, pedagogičtí pracovníci nadále pokračují v jejich realizaci a úpravách dle potřeb žáka.

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení individuálního vzdělávacího plánu (IVP)

IVP je sestavován na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonného zástupce žáka.

IVP mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským zařízením. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči mimořádně nadaného žáka.

IVP je zpracován bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 1 měsíce ode dne, kdy škola obdržela doporučení a žádost zákonného zástupce žáka. IVP má písemnou podobu. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného vyhláškou č. 27/2016 Sb., obsahuje informace o úpravách obsahu vzdělávání, časovém a obsahovém rozvržení, úpravách metod a forem výuky a hodnocení žáka. Je to otevřený dokument, který může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeb žáka. Škola seznámí s IVP všechny vyučující žáka a současně zákonného zástupce žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a zpravidla jednou ročně vyhodnocuje naplňování individuálního vzdělávacího plánu a poskytuje žákovi, zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných

Rámcový učební plán

Celková povinná časová dotace je stanovena pro 1. stupeň základního vzdělávání na 118 hodin. Minimální časová dotace pro jednotlivé vzdělávací oblasti (vzdělávací obory) je závazná. Od 1. 9. 2016 je disponibilní časová dotace vymezena pro 1. stupeň základního vzdělávání v rozsahu 16 hodin.

Vzdělávání žáků - cizinců a žáků s odlišným mateřským jazykem

Vzdělání se realizuje podle zvláštních ustanovení § 20 školského zákona. Žákům, jejichž mateřským jazykem není čeština, je nutné poskytnout podporu cílenou ke zvládnutí vyučovacího jazyka, tak aby jejich účast na vzdělávání ve všech předmětech mohla

Vzdělávací oblast	Vzdělávací předmět	Počet vyučovacích hodin za týden v ročníku					Minimální časová dotace 1. - 5. ročník	Disponibilní časová dotace 1. - 5. ročník
		1.	2.	3.	4.	5.		
Jazyk a jazyková komunikace	český jazyk	9	9	8	7	7	33	+7
	cizí jazyk	1	1	3	3	3	9	+2
Matematika a její aplikace	matematika	4	5	5	5	5	20	+4
Informatika	informatika	0	0	0	1	1	1	+1
Člověk a jeho svět	prvouka	2	2	3	0	0	6	+1
	člověk a jeho svět	0	0	0	3	4	6	+1
Umění a kultura	hudební výchova	1	1	1	1	1	5	
	výtvarná výchova	1	1	1	2	2	7	
Člověk a zdraví	tělesná výchova	2	2	2	2	2	10	
Člověk a svět práce	pracovní činnosti	1	1	1	1	1	5	
Celkem vyučovacích hodin		21	22	24	25	26	102	16
Celkem na 1. stupni odučeno týdně 118 hodin.								

být co nejefektivnější. Rozsah, obsah a organizaci takového vzdělávání upravuje § 11 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů.

d) začlenění průřezových témat

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dílčích činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

- rozvoj schopností poznávání
- sebepoznání a sebepojetí

- seberegulace a sebeorganizace
- psychohygiena
- kreativita

Sociální rozvoj

- poznávání lidí
- mezilidské vztahy
- komunikace
- kooperace a kompetence

Morální rozvoj

- řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- postoje, praktická etika

Výchova demokratického občana

Občanská společnost a škola

Občan, občanská společnost a stát

Formy participace občanů v politickém životě

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá

Objevujeme Evropu a svět

Jsme Evropané

Multikulturní výchova

Kulturní difference

Lidské vztahy

Etnický původ

Multikulturalita

Princip sociálního smíru a solidarity

Environmentální výchova

Ekosystémy

Základní podmínky života

Lidské aktivity a problémy životního prostředí

Vztah člověka k prostředí

Mediální výchova

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

Stavba mediálních sdělení

Vnímání autora mediálních sdělení

Fungování a vliv médií ve společnosti

Tvorba mediálního sdělení

Práce v realizačním týmu

Průřezová témata reprezentují ve vzdělávacím programu okruhy aktuálních problémů současného světa a jsou nedílnou součástí základního vzdělávání.

Zařazení jednotlivých tematických okruhů průřezových témat je vždy součástí charakteristiky vzdělávací oblasti. Pro lepší orientaci uvádíme ještě přehled všech průřezových témat a jejich tematických okruhů.

Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní rozvoj

Rozvoj schopností poznávání

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Matematika (1.-5. roč.), Informatika (5. roč.), Prvouka (1.-3. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Hudební výchova (1.-5. roč.), Výtvarná výchova (1.-5. roč.), Pracovní činnosti (1.-5. roč.), Tělesná výchova (1.-5. roč.)

Sebezpoznání a sebepojetí

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Matematika (4., 5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Hudební výchova (1.-5. roč.), Výtvarná výchova (1.-5. roč.)

Seberegulace a sebeorganizace

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Informatika (5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Tělesná výchova (1.-5. roč.)

Psychohygiena

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Informatika (5. roč.), Hudební výchova (1.-5. roč.)

Kreativita

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Matematika (1.-5. roč.), Prvouka (1.-3. roč.), Informatika (5. roč.), Výtvarná výchova (1.-5. roč.), Hudební výchova (1.-5. roč.), Pracovní činnosti (1.-5. roč.)

Sociální rozvoj

Poznávání lidí

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.)

Mezilidské vztahy

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Člověk a jeho svět (5. roč.), Prvouka (1.-3. roč.),

Komunikace

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Hudební výchova (4., 5. roč.), Pracovní činnosti (4., 5. roč.), Tělesná výchova (4., 5. roč.)

Kooperace a kompetice

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.- 5.roč.), Matematika (4., 5. roč.), Hudební výchova (1.-5. roč.)

Morální rozvoj

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Anglický jazyk (1.-5.roč.), Matematika (1.-5. roč.), Prvouka (1.-3. roč.), Pracovní činnosti (1.-5. roč.)

Hodnoty, postoje, praktická etika

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Hudební výchova (1.-5. roč.), Výtvarná výchova (1.-5. roč.), Tělesná výchova (1.-5. roč.)

Výchova demokratického občana

Občanská společnost a škola

Tematický okruh je integrován do vyučovacího předmětu Informatika (5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.)

Občan, občanská společnost a stát

Tematický okruh je integrován do vyučovacího předmětů Český jazyk (4.,5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Matematika (4., 5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Hudební výchova (4., 5. roč.), Výtvarná výchova (5. roč.), Pracovní činnosti (4., 5. roč.)

Formy participace občanů v politickém životě

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Člověk a jeho svět (4. roč.)

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Člověk a jeho svět (4. roč.)

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Evropa a svět nás zajímá

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Matematika (5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Hudební výchova (4., 5. roč.), Výtvarná výchova (4., 5. roč.), Tělesná výchova (4., 5. roč.)

Objevujeme Evropu a svět

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Matematika (5. roč.), Informatika (5. roč.), Člověk a jeho svět (5. roč.)

Jsme Evropané

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Člověk a jeho svět (5. roč.), Pracovní činnosti (4., 5.roč.)

Multikulturní výchova

Kulturní difference

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Člověk a jeho svět (4. roč.), Hudební výchova (4., 5. roč.), Výtvarná výchova (4., 5. roč.)

Lidské vztahy

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (1.-5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Matematika (4., 5. roč.), Informatika (5. roč.), Pracovní činnosti (4., 5. roč.), Hudební výchova (1.-5. roč.)

Etnický původ

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Člověk a jeho svět (5. roč.)

Multikulturalita

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Anglický jazyk (1.-5. roč.), Matematika (4., 5. roč.)

Princip sociálního smíru a solidarity

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Anglický jazyk (1.-5. roč.), Tělesná výchova (4., 5. roč.)

Environmentální výchova

Ekosystémy

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Anglický jazyk (1.-3. roč.), Informatika (5. roč.), Prvouka (1.-3. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Hudební výchova (4. roč.), Výtvarná výchova (4., 5. roč.)

Základní podmínky života

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Informatika (5. roč.), Prvouka (1.-3. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.)

Lidské aktivity a problémy životního prostředí

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Prvouka (1.-3. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Tělesná výchova (4., 5. roč.)

Vztah člověka k prostředí

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Matematika (4., 5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.), Pracovní činnosti (4., 5. roč.), Tělesná výchova (4., 5. roč.), Hudební výchova (5. roč.), Výtvarná výchova (4., 5. roč.)

Mediální výchova

Tematické okruhy receptivních činností

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Matematika (4., 5. roč.), Informatika (5. roč.), Člověk a jeho svět (5. roč.)

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.)

Stavba mediálních sdělení

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.)

Vnímání autora mediálních sdělení

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Přírodověda (5. roč.), Hudební výchova (4., 5. roč.), Výtvarná výchova (4., 5. roč.), Tělesná výchova (4., 5. roč.)

Fungování a vliv médií ve společnosti

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Informatika (5. roč.), Člověk a jeho svět (4., 5. roč.)

Tematické okruhy produktivních činností

Tvorba mediálního sdělení

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Anglický jazyk (4., 5. roč.)

Práce v realizačním týmu

Tematický okruh je integrován do vyučovacích předmětů Český jazyk (4., 5. roč.), Anglický jazyk (1.-5. roč.), Pracovní činnosti (5. roč.), Tělesná výchova (4., 5. roč.)

Projekty a aktivity

Projekty

MATEMATICKÝ KLOKAN

Charakteristika projektu:

Projekt se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu :

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání, kreativita

Komu je projekt určen:

Do projektu se zapojuje všichni žáci od 2. do 5. ročníku.

Jak bude projekt probíhat:

V určeném dni a čase se všichni žáci 2. – 5. tříd zúčastní školního kola v daných kategoriích. Žáci si mají možnost ověřit kvalitu svého logického myšlení při řešení matematických úloh.

Časové rozvržení projektu:

Projekt probíhá 1 hodinu, časová dotace zabere 2 vyučovací hodiny z daného dne.

Aktivita se bude pravidelně opakovat jednou za školní rok.

Začátek a konec aktivity bude v daném školním roce stanoven dle pokynů organizátora.

Přínos projektu pro vzdělávací činnost:

Projekt má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- formuje studijní dovednosti

Projekt má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- rozvíjení samostatného myšlení při řešení problémových a aplikovaných úloh
- rozvíjení důvěry ve vlastní schopnosti, sebekontroly, vytrvalosti, přesnosti a systematičnosti

DEN ZEMĚ

Charakteristika projektu:

Projekt se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Environmentální výchova

- ekosystémy – les, pole, vodní zdroje, lidské sídlo, kulturní krajina
- lidské aktivity a problémy životního prostředí – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství, doprava a
- životní prostředí, průmysl a životní prostředí, odpady a hospodaření s odpady, ochrana přírody a kulturních památek, změny v krajině

Mediální výchova

- kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
- fungování a vliv médií ve společnosti

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání; psychohygiena; kreativita
- sociální rozvoj - komunikace; kooperace a kompetice
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti; hodnoty, postoje, praktická etika

Komu je projekt určen:

Projekt je určen všem žákům.

Jak bude projekt probíhat:

Využití nabízených akcí ekologických organizací, naučné stezky, filmy s přírodní tematikou.

Časové rozvržení projektu:

Projekt krátkodobý - z časové dotace všech vyučovacích oborů, každoroční opakování projektu.

Přínos projektu pro vzdělávací činnost:

Projekt má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- rozšíření vědomostí
- zlepšování životního prostředí
- zdravý životní styl
- pohybová aktivita
- kolektivní spolupráce
- pochopení globálních souvislostí
- formuje studijní dovednosti
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací

Projekt má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- vytváření kladného vztahu k přírodě
- projev úcty člověka k životu
- vede k uvědomování si spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho plnění

KALIBRO, MINIOLYMPIÁDA, MATESO...

Charakteristika projektu:

Projekt se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání; kreativita

Komu je projekt určen:

Do projektu se zapojí všichni žáci 4. a 5. ročníku.

Jak bude projekt probíhat:

V určeném termínu se všichni žáci zúčastní testů, které vypracuje příslušná agentura. Na testech si žáci ověří své znalosti z matematiky, českého jazyka a obecných znalostí.

Časové rozvržení projektu:

Projekt probíhá 1 vyučovací den a zasahuje do časové dotace všech předmětů v daném dni.

Projekt se bude pravidelně opakovat jednou za školní rok.

Začátek a konec projektu bude v daném školním roce stanoven dle pokynů organizátora.

Přínos projektu pro vzdělávací činnost:

Projekt - má následující přínosy v oblasti vědomostí dovedností a schopností:

- využívání matematických poznatků a dovedností v praktických činnostech
- rozvíjení kombinatorického, logického, abstraktního a exaktního myšlení
- vytváření zásoby matematických nástrojů

- formuje studijní dovednosti

Projekt - má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- rozvíjení samostatného myšlení při řešení problémových a aplikovaných úloh
- rozvíjení důvěry ve vlastní schopnosti, sebekontroly, vytrvalosti, přesnosti a systematičnosti

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ NAŠÍ ŠKOLY

Charakteristika projektu:

Projekt se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Environmentalní výchova

- lidské aktivity a problémy životního prostředí – průmysl a životní prostředí, odpady a hospodaření s odpady
- vztah člověka k prostředí – naše obec, náš životní styl prostředí a zdraví
- základní podmínky života – ekosystém, energie, přírodní zdroje

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání; sebepoznání a sebepojetí; seberegulace a sebeorganizace; psychohygiena, kreativita
- sociální rozvoj - poznávání lidí; mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika

Komu je projekt určen:

Projekt je určen všem žákům.

Jak bude projekt probíhat:

V rámci předmětu praktické činnosti - výsledná činnost. Pěstitelství a péče o pokojové a okrasné rostliny. Květinová výzdoba tříd a chodeb školy.

Časové rozvržení projektu:

Dlouhodobý projekt. Každoroční opakování projektu.

Nezasahuje do přímého vzdělávání.

Přínos projektu pro vzdělávací činnost:

Projekt má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- vědomostní dovednosti
- pracovní dovednosti
- estetické cítění
- zdravý životní styl
- utváří základní dovednosti pro spolupráci

Projekt má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- radost z vykonané práce
- váží si výsledků své práce
- vede k uvědomování si spolupráce a pomoci

ŠKOLY V PŘÍRODĚ

Charakteristika projektu:

Projekt se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Environmentální výchova

- vztah člověka k prostředí – náš životní styl, prostředí a zdraví
- ekosystémy – kulturní krajina, lidské sídlo
- lidské aktivity a problémy životního prostředí – změny v krajině, ochrana přírody a kulturních památek

Multikulturní výchova :

- lidské vztahy – uplatňování principu slušného chování, základní morální normy, rozvíjení spolupráce, tolerance, empatie, integrace jedince ve vrstevnických vztazích, osobní přispění k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání; sebepoznání a sebepojetí; sebeorganizace, psychohygiena, kreativita
- sociální rozvoj - poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika

Komu je projekt určen:

Projekt je určen všem žákům.

Jak bude projekt probíhat:

Během školního roku se třídy zúčastní školy v přírodě a seznámí se tak s nejrůznějšími místy České republiky.

Časové rozvržení projektu:

Projekt je krátkodobý.

Časová dotace projektu je týden.

Tato časová dotace se bude brát z časové dotace všech vyučovacích oborů.

Projekt se bude pravidelně opakovat jednou za školní rok.

Přínos projektu pro vzdělávací činnost:

Projekt má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a spolupráce
- umožňuje získat dovednosti pro řešení složitých situací
- formuje studijní dovednosti

Projekt má následující přínosy v oblasti

- pomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování

Aktivita

MATEMATICKÁ SOUTĚŽ - OLYMPIÁDA

Charakteristika aktivity:

Aktivita se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu :

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání; kreativita
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Komu je aktivita určena:

Do aktivity se zapojí dobrovolně žáci 1. – 5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

Žáci řeší zadání matematických úloh a úspěšní řešitelé postupují do dalších kol. Úspěšným řešitelem je žák, který vyřešením úloh získá daný počet bodů.

Časové rozvržení aktivity:

Aktivita nezasahuje do přímého vyučování.

Vypracování 1. kola (školního) probíhá mimo vyučování, úspěšní žáci postupují do 2. kola (městského) a následně do 3. kola (krajského). Městské i krajské kolo se koná na příslušné škole určené podle ročníku.

Aktivita se koná pravidelně jednou za školní rok.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- využívání matematických poznatků a dovedností v praktických činnostech
- rozvíjení kombinatorického, logického, abstraktního a exaktního myšlení
- vytváření zásoby matematických nástrojů
- formuje studijní dovednosti

Aktivita má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- rozvíjení spolupráce při řešení problémových a aplikovaných úloh
- rozvíjení důvěry ve vlastní schopnosti, sebekontroly, vytrvalosti, přesnosti a systematičnosti

MĚSTSKÁ POLICIE

Charakteristika aktivity:

Aktivita se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu

Multikulturní výchova :

- kulturní difference - jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti, respektování zvláštností různých etnik
- lidské vztahy - udržovat tolerantní vztahy mezi lidmi bez ohledu na kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační skupiny

- princip sociálního smíru a solidarity – odpovědnost každého jedince za to, aby byla odstraněna diskriminace a předsudky vůči etnickým skupinám

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání; sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena, kreativita
- sociální rozvoj - poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika

Výchova demokratického občana

- občan, občanská společnost a stát

Environmentální výchova

- vztah člověka k prostředí – náš životní styl, naše obec

Komu je aktivita určena:

Do aktivity se zapojí všichni žáci 1. – 5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

V 1. – 5. ročníku proběhnou besedy s městskou policií, žáci mají k dispozici pracovní listy s dopravní tematikou, během školního roku navštíví žáci 4. třídy dopravní hřiště.

Časové rozvržení aktivity:

Aktivita je dlouhodobá.

Časová dotace projektu je několik hodin během školního roku. Tato časová dotace se bude brát z časové dotace vyučovacích předmětů prvouka, vlastivěda, český jazyk, tělesná výchova.

Aktivita se bude pravidelně opakovat jednou za školní rok.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací
- formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá předcházet vzniku xenofobie
- učí žáky uvědomovat si různé dopady svých verbálních a neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za svoje jednání
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazená jiné
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti

Aktivita má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- pomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci

- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- vychovává k úctě k zákonu

OLYMPIÁDA V ANGLICKÉM JAZYCE

Charakteristika aktivity:

Aktivita se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Multikulturní výchova :

- podpora multikulturality - význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání

Osobnostní a sociální výchova:

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání, kreativita, sociální rozvoj komunikace; kooperace a kompetence
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Komu je aktivita určena:

Do aktivity se zapojí vybraní žáci 5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

Žáci budou tuto aktivitu provádět na brněnské škole, která bude pořádat olympiádu v anglickém jazyce pro 5. ročník.

Časové rozvržení aktivity:

Aktivita je krátkodobá.

Časová dotace aktivity je 1 den. Tato časová dotace se bude brát z časové dotace vyučovacího předmětu anglický jazyk nebo zasáhne do přímého vyučování – určí vyučující.

Aktivita se bude pravidelně opakovat jednou za školní rok.

Konkrétní termín aktivity bude v daném školním roce stanoven v tematickém plánu anglického jazyka v návaznosti na vyhlášený termín městského kola soutěže.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- učí žáky komunikovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- formuje studijní dovednosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých

Aktivita má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám

RECITAČNÍ SOUTĚŽ

Charakteristika aktivity:

Aktivita se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj – rozvoj schopností poznávání, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena, kreativita
- sociální rozvoj – komunikace; kooperace a kompetice

Komu je aktivita určena:

Do aktivity se zapojují žáci 1. - 5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

Aktivita probíhá dle pokynů organizátora městského kola.

Učitelé českého jazyka uskuteční třídní kolo a vyberou zástupce do školního kola. Vítězové postupují do městského kola.

Časové rozvržení aktivity:

Aktivita je střednědobá.

Aktivita probíhá 2 vyučovací hodiny z časové dotace českého jazyka.

Aktivita se bude pravidelně opakovat jednou za školní rok.

Konkrétní začátek a konec projektu bude v daném školním roce stanoven dle pokynů organizátora městského kola.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- formuje studijní dovednosti
- prohlubuje schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování

Aktivita má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů jednání

SPORTOVNÍ SOUTĚŽE

Charakteristika aktivity:

Aktivita se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, psychohygiena, kreativita
- sociální rozvoj - mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika

Environmentální výchova

- základní podmínky života – energie

Komu je aktivita určena:

Do aktivity se zapojí žáci 1. - 5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

Soutěže probíhají v několika oblastech tělesné výchovy a sportu.

Časové rozvržení aktivity:

Aktivity jsou střednědobé, zakončeny jsou samotnými soutěženími.

Časová dotace aktivit je 1 vyučovací hodinu v každém ročníku v předmětu tělesná výchova. Ve sportovních kroužcích nezasahuje do přímého vyučování.

Aktivity se budou opakovat pravidelně jednou za školní rok.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

Aktivity mají následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- pomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

VÁNOČNÍ TRADICE A AKADEMIE

Charakteristika aktivity:

Aktivita se vztahuje k následujícím okruhům průřezového tématu:

Mediální výchova

- vnímání autora mediálních sdělení (výrazové prostředky mluveného a zpívaného slova a jejich interpretace)
- práce v realizačním týmu (komunikace a spolupráce různých věkových skupin žáků)

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání, kreativita
- sociální rozvoj – komunikace, kooperace a kompetice

Komu je aktivita určena:

Do aktivity se zapojí žáci 1. - 5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

Aktivita je zaměřena na společné setkávání žáků, zákonných zástupců a přátel v době adventu při různých činnostech.

Časové rozvržení aktivity:

Aktivita je střednědobá.

Časová dotace se bude brát z časové dotace hudební výchovy a českého jazyka v rámci nichž aktivita probíhá (nácvik).

Vlastní aktivita probíhá v mimoškolní činnosti.

Aktivita se bude pravidelně opakovat jednou za školní rok.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- rozvíjí komunikační schopnost při veřejném vystupování
- přispívá k vyučování vlastních schopností v týmové práci
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám týmu

Aktivita má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- rozvíjí citlivost vůči zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života a odpovědnosti jeho naplnění

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Charakteristika aktivity:

Aktivity se vztahují k následujícím okruhům průřezového tématu:

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopnosti poznávání, sebepoznání a sebepojetí, psychohygienu, kreativita
- sociální rozvoj - mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika

Multikulturní výchova

- podpora multikulturality – význam a užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumívání

Environmentální výchova

- vztah člověka k prostředí – naše obec, prostředí a zdraví

Mediální výchova

- kritické čtení a vnímání mediálních sdělení
- fungování a vliv médií ve společnosti
- tvorba mediálního sdělení

Komu je aktivita určena:

Do aktivit se mohou zapojit všichni žáci 1. –5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

Aktivity probíhají v jednotlivých zájmových kroužcích vhodných pro žáky různého věku.

Aktivita např.:

- sportovní
- výtvarná
- pěvecko - recitační
- literárně - recitační

Časové rozvržení aktivity:

Aktivita jsou dlouhodobé, probíhají během celého školního roku a dle zájmu žáků se každoročně opakují a obměňují.

Aktivita nezasahuje do přímého vyučování.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita mají následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací
- formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny
- přispívá ke schopnosti úspěšně se zapojit do mediální komunikace
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací a zábavy
- rozvíjí komunikační schopnost při stylizaci psaného textu

Aktivita mají následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- pomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování
- rozvíjí citlivost vůči způsobu zpracování mediálních sdělení

KULTURNÍ AKTIVITY

Charakteristika aktivity:

Aktivita se vztahuje k následujícím průřezovým tématům a jejich okruhům:

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, kreativita
- sociální rozvoj - poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetice
- morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika

Multikulturní výchova

- kulturní difference; lidské vztahy

Mediální výchova

- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality
- fungování a vliv médií ve společnosti

Komu je aktivita určena:

Do aktivity se zapojí žáci 1.- 5. ročníku.

Jak bude aktivita probíhat:

Tato aktivita je zaměřena na návštěvy programů v kulturních a vzdělávacích zařízeních nebo na zařazení výchovných a vzdělávacích programů do výuky, na příležitostné akce a soutěže.

Časové rozvržení aktivity:

Aktivity jsou dlouhodobé, probíhají během celého školního roku a dle zájmu žáků se každoročně opakují a obměňují.

Aktivita nezasahuje do přímého vyučování.

Přínos aktivity pro vzdělávací činnost:

Aktivita má následující přínosy v oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (konfliktů)
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času

Aktivita má následující přínosy v oblasti postojů a hodnot:

- vede k uvědomování si hodnoty různých lidí, názorů, přístupu k řešení problémů
- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování
- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení

5. Učební plán pro 1. – 5. ročník základního vzdělávání

Vzdělávací oblast	Vzdělávací předmět	Počet vyučovacích hodin za týden v ročníku					Minimální časová dotace 1. - 5. ročník	Disponibilní časová dotace 1. - 5. ročník
		1.	2.	3.	4.	5.		
Jazyk a jazyková komunikace	český jazyk	9	9	8	7	7	35	+5
	cizí jazyk	1	1	3	3	3	9	+2
Matematika a její aplikace	matematika	4	5	5	5	5	20	+4
Informatika	informatika	0	0	0	1	1	1	+1
Člověk a jeho svět	prvouka	2	2	3	0	0	6	+1
	člověk a jeho svět	0	0	0	3	4	6	+1
Umění a kultura	hudební výchova	1	1	1	1	1	5	
	výtvarná výchova	1	1	1	2	2	7	
Člověk a zdraví	tělesná výchova	2	2	2	2	2	10	
Člověk a svět práce	pracovní činnosti	1	1	1	1	1	5	
Celkem vyučovacích hodin		21	22	24	25	26	104	14
Celkem na 1. stupni odučeno týdně 118 hodin.								

Poznámky k učebnímu plánu

Zařazení vzdělávacích oblastí do učebního plánu

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

- vyučovací předmět je zařazen povinně do všech ročníků. Předmět je posílen o 5 hodin z disponibilní časové dotace, aby si učivo žáci více procvičili a upevnili.

Cizí jazyk

- předmět s časovou dotací 1 hodiny je zařazen v 1. a 2. ročníku, tyto hodiny jsou brány z disponibilní časové dotace. Tyto hodiny budou sloužit k podchycení zájmu dětí učit se cizí jazyk. Od 3. do 5. ročníku jsou povinně vyučovány 3 hodiny týdně. Přednostně musí být žákům nabídnuta výuka anglického jazyka. Pokud žák (jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, musí škola prokazatelně upozornit zákonné zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní školu.

Matematika

- předmět je povinně zařazen do všech ročníků. Tento vyučovací předmět je na naší škole posílen o 4 disponibilní hodiny, ve kterých budeme upevňovat matematické znalosti.

Informatika

- učivo v 1. – 3. ročníku je realizováno jako součást jiných vyučovacích předmětů. Ve 4. a 5. ročníku je zařazován jako povinný vyučovací předmět, je též spojován s obsahem jiných vyučovacích předmětů.

Člověk a jeho svět

- realizuje se v 1. – 3. ročníku ve vyučovacím předmětu prvouka a je posílen o 1 disponibilní hodinu a ve 4. – 5. ročníku v předmětech člověk a jeho svět, tedy ve všech ročnících 1. stupně základního vzdělávání. Ve 4. a 5. ročníku jsou uplatňovány další 2 hodiny z disponibilní časové dotace. V disponibilních hodinách se budeme více prakticky věnovat této vzdělávací oblasti. Využijeme blízkou přírodu kolem naší školy.

Umění a kultura

- realizuje se v samostatných vyučovacích předmětech hudební výchova a výtvarná výchova, které jsou zařazeny ve všech ročnících.

Člověk a zdraví

- tělesná výchova je zařazena do všech ročníků, její týdenní časová dotace nesmí klesnout pod 2 vyučovací hodiny. Výchova ke zdraví je realizována zejména v tělesné výchově, prvouce a přírodovědě.

Člověk a svět práce

- učivo vzdělávací oblasti se realizuje ve všech ročnících jako samostatný předmět pracovní činnosti.

Při realizování projektů musí vyučující dodržovat časovou proporci jednotlivých předmětů a zásady školní hygieny práce (přestávky, relaxace...).

Průřezová témata průběžně přirozeně prolínají vyučovacími předměty a jejich konkretizace je uvedena ve ŠVP.

Cíle směřované k žákům a k učitelům

1) Cílem školního programu je, aby žáci:

- poznali a osvojili si strategii učení a byli motivováni pro celoživotní vzdělávání
- zvládli základy všestranné komunikace
- naučili se spolupracovat a respektovat práci a úspěchy druhých
- byli utvářeni a projevovali se jako zdravé individuality a svobodné osobnosti
- projevovali pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací
- vnímali citové vztahy k lidem, k prostředí, kde žijí, k přírodě
- získali pozitivní vztah ke svému fyzickému a duševnímu zdraví, aktivně je chránili
- byli schopni žít společně s ostatními lidmi, byli tolerantní a ohleduplní k druhým lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám
- poznali své reálné možnosti a dovedli je uplatňovat při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci
- dokázali v životě používat všech ve škole nabytých zkušeností

2) Cílem školního programu je, aby učitelé:

a) porozuměli smyslu a principům vyučování a vzdělávání, tj.:

- vyučovat prostřednictvím vlastní činnosti žáků, využívat smyslové poznání a zkušenosti žáků
- vytvářet prostředí, ve kterém se žáci cítí dobře a chtějí se učit, které dává prostor pro žákovu seberealizaci a sebedůvěru
- poznávat (diagnostikovat) žáky, jejich potřeby a schopnosti
- dát žákům přiměřený čas k učení a vést je k trvalému osvojení vědomostí
- rozvíjet klima dobrých vztahů mezi žáky, mezi žákem a učitelem
- volit učivo ve shodě s individuálními možnostmi a zájmy žáků, klást důraz na smysluplné učení (dialog, kooperaci), respektovat schopnosti žáků
- vytvářet u žáků logické a kritické myšlení
- učit žáky pracovat s informacemi, vyhledávat souvislosti, propojovat poznatky různého druhu, rozumět grafům, diagramům a tabulkám
- rozvíjet schopnost žáků spolupracovat a pracovat v týmu
- utvářet u žáků schopnost poslouchat a brát v úvahu názory jiných lidí
- vést žáky k vlastní organizaci učení

b) osvojili si dovednosti učení, např.:

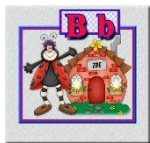
- využívat vhodných učebnic a učebních pomůcek k nim náležejícím
- využívat vhodné pomůcky pro individuální činnosti žáků
- organizovat vnitřní diferenciaci ve třídě
- hodnotit znalosti žáků, nikoli jejich slabiny
- organizovat práci žáků ve skupinách
- vytvářet projekty s využitím mezipředmětových vztahů

c) osvojili si vyučovací metody a formy učení, které:

- podporují u žáků poznávání a aplikaci poznatků v praxi
- využívají objevování na základě tvořivosti žáků (výběr vhodných problémů)
- využívají sebekontrolu a sebehodnocení žáků

Pro přirozený rozvoj klíčových kompetencí je třeba stále respektovat individuální vlohy žáků a motivovat žáky tak, aby prožívali pozitivní pocity z pochopení probíraného učiva. Aby byli žáci ochotni tvořivě riskovat při řešení úkolů a problémů, je potřeba podporovat jejich samostatnost, sebejistotu, zodpovědnost a pozitivní sebehodnocení.

6. Učební osnovy

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: JAZYK **A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE**

Vzdělávací oblast je v 1.– 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk a v 1. – 5. ročníku prostřednictvím vyučovacího předmětu anglický jazyk.

Český jazyk

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané
- vyjadřovat srozumitelně, zejména mluvenou řečí, myšlenky, psanou formou se vyjadřovat jen v jednoduchých větách
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů
- svou schopnost vyjadřovat se umět uplatnit i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech

B) Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou
- čtením a literární výchovou
- jazykovou výchovou

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím dramatické výchovy.

V komunikační výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku. Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře znají.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- rozhovory žáků k určitému tématu
- formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek (v čítankách 2. a 3. r. jsou připraveny náměty, které žáky vždy zaujmou), využívá se mezipředmětových vztahů
- jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů
- možnost zpracovávat „první knihy“ např.: o květinách, o ptácích aj. v co nejjednodušší podobě, volně doplněné ilustracemi, výstřižky apod., využíváme i dětských knih a encyklopedií

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti:

- a) receptivní, tj. čtení a naslouchání
- b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka

Při výuce čtení v tomto období se snažíme naučit všechny žáky, i průměrně nadané, číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život. Dobrá četba zušlechťuje city, ovlivňuje duševní život dětí a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text dramatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bývá pozornost, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

V čítankách je věnována dostatečná pozornost volbě příjemných textů, délkou i obsahem přiměřených mladšímu školnímu věku. Také mezipředmětovým vztahům a volbě témat pro samostatnou práci žáků je zde věnována pozornost.

V literární výchově seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce psaní v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V jazykové výchově v 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň poznávají elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj jejich slovní zásoby a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídit i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecněním a procvičování poznatých jazykových a pravopisných jevů. Pozornost je věnována výcviku v pravopise lexikálním.

Ústní i písemné vyjadřování se při výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit dramatickou výchovou.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost dětí a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Dramatická výchova v 1. období základního vzdělávání

Pomocí dramatické výchovy:

- rozvíjíme u dětí jejich tvořivost
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, rodičů i ostatních dospělých v jejich okolí
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem

S vyučováním českého jazyka v 1.-3. ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu.

Kompetence k učení

- rozvíjet u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva
- předkládat žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech
- vést žáky k systematickému vedení a ukládání informací
- vést žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování
- seznamovat žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, aby samostatně rozhodovali a využívali vlastního úsudku a zkušeností
- aby si poradili se zátěžovou situací a vyrovnali se s případným neúspěchem
- vést žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení

Kompetence komunikativní

- vést žáky ke správné formulaci obsahu sdělení
- nabízet žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů
- pomocí literárního i gramatického učiva rozšiřovat slovní zásobu žáků
- vést žáky ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k vyprávění

Kompetence sociální a personální

- vytvářet příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci třídy
- vést žáky k respektování a úctě k rodinnému prostředí
- vést žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc

Kompetence občanské

- seznámit žáky s naším slovesným dědictvím a vysvětlovat jim jeho význam
- podporovat v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby

Kompetence pracovní

- vést žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní
- vést žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru
-

Kompetence digitální

- vést žáky k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování a sdílení dat získaných při práci s naučnými texty v encyklopediích
- vést žáky k vnímání informační technologie jako prostředku získávání informací

Na 1. stupni je naším prvořadým cílem vytvořit žákům vzdělávací nástroje – čtení a psaní. Přitom klademe důraz na čtení s porozuměním. Žáci, kteří nastupují do školy, se již dokážou česky dorozumět. Snažíme se proto tuto jejich dovednost dále rozvíjet, obohacovat jejich slovní zásobu a seznamovat je se spisovnou podobou českého jazyka. Výuku gramatiky chápeme nikoliv jako cíl, ale jako cestu, jak díky poznávání struktury jazyka rozvíjet komunikační dovednosti.

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova:

- osobnostní rozvoj
- rozvoj schopnosti poznávání - cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění
- kreativita – cvičení a rozvoj základních rysů kreativity, tvořivost v mezilidských vztazích
- seberegulace – cvičení sebekontroly, sebeovládání
- sociální rozvoj
- poznávání lidí – vzájemné poznávání ve třídě, rozvoj pozornosti při poznávání lidí, uvědomování si, že lidé jsou různí a liší se podle řady znaků (pohlaví, věku, jazyka, kultury, etnika, rasy, náboženství, sociálního zázemí, životní úrovně)
- kooperace, kompetice - navázání na myšlenku, odstoupení od nápadu
- komunikace – dokázat se dohodnout i v případě problémové situace, také dát najevo odmítavý názor nebo postoj

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech :

- Evropa a svět nás zajímá
- rodinné příběhy, zážitky ze zahraniční dovolené, život dětí v jiných zemích, četba pohádek evropských národů

D) Obsah učiva

1. ročník: 9 hodin týdně

Předslabikářové období:

- rozvíjení řeči s využitím žákovských zkušeností
- přípravná zrková a sluchová cvičení
- poslech čtených a vyprávěných pohádek
- dramatizace jednoduchých pohádek, zvláště takových, ve kterých se motiv opakuje
- memorování říkanek a básniček z paměti, využití znalostí žáků z předškolního věku
- krátká vypravování žáků podle jejich zážitků a pozorování
- odpovědi na otázky
- náprava vadné výslovnosti nápodobou
- sluchová analýza a syntéza slabik ve slova, např. hádanky typu: „Je to hodně stromů a je to l-e-s. Co je to?“
- poznávání prvních souhlásek a samohlásek na začátku nebo na konci slova
- poznávání a čtení malých a velkých písmen: M, L, S, P, A, O, U, E, I
- začátky psaní v tomto období úzce souvisí s výukou čtení:
  - uvolňovací cviky
  - základní návyky při psaní
  - příprava k psaní písmen – psaní jednotlivých prvků písmen a číslic (čáry, oblouky, zátrhy, ovály, kličky, vlnovky)

Slabikářové období:

- pokračujeme v rozvíjení vyjadřování žáků
- seznamujeme žáky s lidovými pohádkami, rozpočítadly, říkankami, hádankami, vybrané se učí z paměti, vyprávějí i dramatizují
- předčítáme příběhy ze života dětí, z přírody, o zvířatech, propojujeme je s výukou prvouky a výtvarné i hudební výchovy
- cvičíme schopnost naslouchat a něco si z příběhu zapamatovat, zapamatované vyjádřit
- mluveným, výtvarným nebo i pohybovým projevem
- necháme též žáky vyjadřovat své individuální pocity z četby
- pozornost věnujeme srozumitelnosti řeči žáků, nenásilně podporujeme správnou výslovnost
- učíme žáky základní pravidla, která by měli respektovat při rozhovoru
- výuka čtení – požadavek jasného zřetelného čtení s porozuměním uplatňujeme od čtení prvních slov:
  - čtení otevřených slabik a slov složených z písmen poznanych v předslabikářovém období
  - činnosti s písmeny skládací abecedy
  - čtení vět ze dvou, nejvýše ze tří poznanych slov
  - postupné poznávání dalších hlásek a písmen
  - čtení slabik, slov a krátkých vět
  - čtení psacího písma
  - čtení krátkých celků, obsahem dětem přiměřených

- čtení s porozuměním v průběhu roku podporujeme tvořením vět s danými slovy, kresbou k některým slovům a větám, odpověďmi na otázky k obsahu jednoduché věty, plněním krátkých a jasných napsaných pokynů
- řazení ilustrací podle dějové posloupnosti
- nácvik psaní malých a velkých písmen ve spojení se čtením
  - psaní slabik a krátkých slov s jednoduchými spoji
  - opis a přepis písmen, slabik, slov a krátkých vět, náročnost vět je nutné volit podle individuálních možností žáků
  - psaní snadných a foneticky jasných slov podle diktátu po předcházející sluchové analýze a syntéze
- z hlediska potřeb čtení a psaní rozlišujeme věty, slova, slabiky, hlásky (písmena)

2. ročník: 9 hodin týdně

Dokončení prvopočátečního čtení:

- postupný přechod od vázaného slabikování k správnému plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů
- důraz na porozumění čtenému, odpovědi na otázky
- dodržování pomlky po tečce, přirozená intonace
- správné čtení předložek se slovem
- vyhledávání slov, určitých myšlenek apod. v přečteném textu

Rozvoj čtenářských schopností:

- správné a plynulé čtení krátkých i delších vět, nácvik správného dýchání při čtení
- čtení textů délkou i obsahem přístupným věku žáků
- při opakovaném čtení dbát na intonaci
- objasňování významu slov, čtení s porozuměním
- vyhledávání slov vyjadřujících určitý vztah nebo myšlenku
- vyprávění obsahu krátkého přečteného textu přiměřené obtížnosti
- vyjadřování obsahu textu obrázky a jejich řazení za sebou (obrázková osnova)
- přednes krátkých básní s jasným obsahem, které se žáci učí nazpaměť
- plnění úkolů z čítanky, motivace žáků, práce podle rozhodnutí žáka – individualizace, rozvíjení ústního, písemného i výtvarného vyjadřování žáků
- vyprávění podle obrázků
- vyprávění o osobním pozorování a příhodách ze života
- spojení čtení se psaním a prvoukou, rozvoj komunikačních dovedností
- vytváření svých vlastních zápisů z pozorování přírody, např. listy o květinách doplněné kresbou nebo vystřiženým obrázkem - moje první kniha, zápisy o stromech aj.
- čtení přístupných dětských knih, vyprávění jejich obsahu, ilustrace ke knížce

Psaní:

- procvičování tvarů písmen
- psaní slabik, slov a jednoduchých vět
- důraz na psaní s porozuměním
- první krátké písemné vyjadřování žakovských pozorování a zkušeností

- spojování výrazů podle významu, zápis a samokontrola
- využívání dovednosti psát při různých jednoduchých zápisech

Jazyková výchova a základní pravopisné jevy:

- vyjádření myšlenky
- seznámení s abecedou (práce s ní s oporou o napsanou abecedu)
- odpověď celou větou na otázky, druhy vět
- tvoření vět s danými slovy a k dané situaci
- pravopis věty (velké začáteční písmeno, interpunkční znaménka na konci věty)
- slovo, slabika, hláska, písmeno, slovní význam
- samohlásky, souhlásky, dvojhlásky
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek
- psaní a výslovnost slabik tvrdých
- psaní a výslovnost měkkých slabik
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- příprava na poznávání podstatných jmen a dějových sloves, zjišťování, která slova v souvislém textu označují osoby, zvířata nebo věci a která slova vyjadřují, co osoby, zvířata a věci dělají
- čtení a psaní předložek
- vlastní jména osob

Témata pro rozvoj ústního a písemného vyjadřování žáků vybíráme hlavně z jejich života, z přírody, můžeme volit i témata o práci a hrách. Žáci mohou vypravovat své příběhy podle obrázků, podle společně sestavené osnovy i podle své fantazie.

Rozvoj vyjadřovacích schopností prolíná celou výukou českého jazyka. V 2. ročníku klademe důraz hlavně na ústní vyjadřování žáků. Dáváme jim dostatek prostoru, aby mohli své názory prezentovat před spolužáky, aby mohli navzájem o určitých jevech diskutovat a zdůvodňovat je. Důležitá jsou mluvní cvičení, která se dají do výuky českého jazyka zařazovat často. Žáci při nich projevují, jak rozumí mluvnickým jevům i jak rozumí čtenému textu.

3. ročník: 8 hodin týdně

Rozvoj čtenářských dovedností:

- správné, plynulé a uvědomělé čtení krátkých vypravování, ukázek z knih vhodně rozdělených na části, básní, bajek, pohádek přístupných chápání žáků
- výrazné čtení (po přípravě s učitelem) krátkých vypravování a básní s využitím intonace podle smyslu čteného textu, čtení s porozuměním
- tiché čtení (bez pohybu rtů) krátkých textů s jednoduchým dějem se samostatným způsobem zpracování otázek a úkolů, jimiž učitel kontroluje, jak žáci pochopili obsah přečteného článku (podle individuálních schopností žáků)
- rozlišování prózy a veršů
- objasňování významu slov a slovních spojení
- vyhledávání slov, výrazů, vlastních jmen v přečteném textu
- sestavování obrázkových osnov krátkého vypravování nebo přečteného článku a vyprávění jednoduchého příběhu podle nich
- vymýšlení názvů pro části povídek

- reprodukce vypravování a naučných textů nebo jejich částí
- vyprávění pohádek i vymýšlení pohádek žáky, odlišení pohádky od ostatních vyprávění
- vyjadřování obsahu ilustrací k přečtenému textu
- krátké vyprávění vlastního zážitku
- pokus o vyprávění přečtené události ze stanoviska některé z jednajících osob
- výrazný přednes krátkých básní nebo krátkých příběhů, které se žáci učí zpaměti
- čtení dětských knih přiměřených věku – zapsaní a pamatování si jména autora, názvu knihy, vyjádření obrázkem nebo několika větami toho, co žáka z knihy zaujalo
- osvojování si dovednosti odpovídat na otázky k obsahu přečtené knihy
- pokračování v zápisech listů o přírodě - moje první kniha (mezipředmětové vztahy), tvořivá práce s obsahově přiměřeným textem

Psaní:

Procvičování psaní tvarů písmen a jejich spojení na předepsaných slovech navzájem spojených nějakým významem. Např.: nářadí, které má tatínek, stromy, o kterých se učíme, apod. (psaní s porozuměním).

Dbáme na dodržování správných tvarů písmen, rovnoměrných vzdáleností mezi písmeny ve slovech i mezer mezi slovy na řádku i zachovávání stejného sklonu písma. Pozvolna se snažíme při dodržení úhlednosti písma psaní zrychlovat. Dbáme na dodržování základních hygienických návyků při psaní.

Jazyková výchova:

Opakujeme to, co se žáci v předešlém ročníku naučili:

- věta, slovo, slabika, písmeno
- činnosti s abecedou
- pravopis věty (velké písmeno na začátku, interpunkční znaménko na konci)
- výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek a slabik
- psaní slov s tvrdými a měkkými slabikami
- psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě samostatně, ve slovech i slovních spojeních
- psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé)

Učební látka, se kterou se žáci 3. ročníku nově seznamují nebo ji rozšiřují:

- význam slov
- obojetné slabiky
- pravopis i, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slova – vyjmenovaná slova
- procvičování pravopisu základních vyjmenovaných slov a jasně z toho vyplývajících slov
- příbuzných, užívaných v životě – porozumění významu slov a slovních spojení
- pravopis vlastních jmen – jednoduché typy
- seznámení se slovními druhy a jejich rozlišování v základním tvaru
- užívání správných gramatických tvarů podstatných jmen a sloves v mluveném projevu
- výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uprostřed slov
- poznávání podstatných jmen, jako pojmenování osob, zvířat, věcí, vlastností a dějů (rod a číslo podstatných jmen), pádové otázky
- poznávání sloves (osoba, číslo, čas)
- psaní i, í ve slovesech (kreslí, kreslil, prosí, prosil, zlobí, zlobil ...)

Pravopis vyjmenovaných slov prolíná výukou 3. ročníku až do konce roku. Toto učivo je třeba procvičovat krátce, často, s porozuměním a vysvětlováním. Důraz je třeba dát na tvořivou práci žáků s vyjmenovanými slovy a jejich aplikaci též v jiných vyučovacích předmětech.

Vhodným způsobem je třeba s výukou vyjmenovaných slov propojovat poznávání slovních druhů a pravopis vlastních jmen. Jednotlivé okruhy učiva se neprobírají jako izolované celky, ale navzájem se prolínají.

E) Očekávané výstupy na konci 1. období

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
- porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
- respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
- v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
- volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
- píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje písemný projev
- píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
- seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
- porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
- porovnává a třídí slova podle zobecněného významu - děj, věc, okolnost, vlastnost
- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
- užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podst. jmen, příd. jmen a sloves
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
- rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
- odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák:

- čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění

- pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- čte s porozuměním jednoduché texty
- rozumí pokynům přiměřené složitosti
- dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
- píše písmena a číslice – dodržuje správný poměr výšky písmen ve slově, velikost, sklon a správné tvary písmen
- spojuje písmena a slabiky
- převádí slova z mluvené do psané podoby
- dodržuje správné pořadí písmen ve slově a jejich úplnost
- opisuje a přepisuje krátké věty

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák

- rozlišuje všechna písmena malé a velké abecedy
- rozeznává samohlásky (odlišuje jejich délku) a souhlásky
- tvoří slabiky
- rozlišuje věty, slova, slabiky, hlásky
- píše velká písmena na začátku věty a ve vlastních jménech

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák

- pamatuje si a reprodukuje jednoduché říkanky a dětské básně
- reprodukuje krátký text podle otázek a ilustrací
- při poslechu pohádek a krátkých příběhů udržuje pozornost

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- naučit se správně, plynule, hbitě a výrazně číst
- rozumět přiměřeně dlouhému a srozumitelnému textu čtenému nahlas i potichu
- postupně rozšiřovat slovní zásobu
- správně se vyjadřovat spisovným jazykem v řeči i v psaném projevu
- osvojit si základy pravopisu určeného pro toto období ve výuce podporovat samostatnost žáků, vést je k uvažování, nechávat
- probírané jevy pozorovat, třídit, srovnávat, zdůvodňovat a užívat v různých obměnách
- dát žákům časový prostor pro uplatnění jejich zájmů, dosavadních vědomostí a zkušeností, podporovat tvořivou práci žáků
- vést žáky k používání různých přehledů, grafických znázornění, náčrtových schém, které jim pomůže abstraktní učivo zkonkretizovat, zjednodušit, usnadnit jeho pochopení
- postupně vytvářet návyk vlastní kontroly ukončené práce, uvažovat nad chybami

- průběžně klást důraz na komunikaci mezi žáky, využívání probíraných jevů v jednoduchých mluvních cvičeních
- soustavnými i příležitostnými cviky vypěstovat jazykový cit žáka, tak aby se dovedl vyjádřit prostě, stručně a jasně slovem i písmem
- dbát, aby se ve školních projevech žáků nevyskytovala hrubá a hanlivá slova, ani slova z dětské hantýrky, nahrazovat je tvary správnými
- vést je k zájmu o četbu naučnou i o četbu, která by byla blízká jejich citovým prožitkům, dále jim ukázat, jak zaznamenávat, co přečetli i dojmy z četby
- dbát na mezipředmětové vztahy
- u naučných textů, které by měly být vždy přiměřené věku žáků, učit žáky vyjádřit hlavní myšlenku nebo poznatek

B) Charakteristika výuky

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou
- jazykovou výchovou
- literární výchovou

Komunikačním a slohovým dovednostem je v tomto vzdělávacím období vyučováno tak, aby byl podporován a podněcován duševní rozvoj žáků a zároveň byla rozvíjena jejich individualita. V předmětu český jazyk se komunikační a slohové dovednosti realizují při čtení, naslouchání, mluveném a písemném projevu žáků. Na plnění tohoto úkolu se ve 4. a 5. ročníku podílí i výuka v rámci ostatních předmětů. Žáci mají dostatek příležitostí k tomu, aby hovořili, diskutovali, vyjadřovali se o tom, co pozorují, dělají, co právě zjišťují, co prožívají ve všech předmětech. Způsob komunikativní výuky podporuje probouzení a rozvíjení duševního života žáků a mnohdy vede i k vůbec prvnímu pocitu uvědomění si hodnot své osobnosti. Tím, že v průběhu 2. vzdělávacího období soustavně dbáme na to, aby žáci četli správně a s porozuměním, jim otevíráme cestu k jejich budoucímu vzdělávání. Realizovat tento způsob výuky nám velmi pomáhají materiály vytvořené pro vyučování, se kterými ve škole pracujeme.

V 2. období základního vzdělávání je naším úkolem zautomatizovat základní pravopisné jevy určené pro 1. vzdělávací období, proto zde věnujeme Jazykové výchově značnou pozornost.

Chceme-li při výuce českého jazyka dosáhnout dobrých výsledků, je třeba stále dbát o to, aby všichni žáci porozuměli významu slov. K tomu využíváme vjemy sluchové, zrakové i motorické. Výuka českého jazyka, při které dostávají žáci stále příležitost k aktivní činnosti, má neocenitelný význam jak pro jazykové vyučování tak pro výuku naukových předmětů. K uspokojivým výsledkům vede jedině vyučování, které je pro žáky srozumitelné a pochopitelné.

Máme-li rozvíjet slovní zásobu žáků, chceme-li je dobře naučit pravopis a ostatní učivo jazykové výchovy, zařazujeme do výuky pravidelná pravopisná a mluvní cvičení. Soustavně prováděné a promyšlené sestavy těchto cvičení vedou k zautomatizování mluvnických a pravopisných jevů. Dbáme na to, aby cvičení měla praktický ráz a žáci byli při cvičeních aktivní. Žákům stále umožňujeme, aby o učivu přemýšleli a předložené jevy používali v řeči i písmu. Při vyučování pravopisu pravopisné jevy vždy odůvodňujeme. Žáky vedeme k praktickému používání mluvnických jevů. Podněcujeme je, aby svá pozorování, zkušenosti a poznatky při výuce sami vyjadřovali a věty s mluvnickými jevy obměňovali. Tato mluvní cvičení zařazujeme do výuky krátce ale často. Při užívání jednotlivých pravopisných a

mluvnických jevů ve spojeních si žáci tyto jevy osvojí lépe než z teoretických výkladů a pouček. Gramatika i pravopisná pravidla vyplývají z praktického využití přirozeně a nenásilně a žáci si je osvojují snadněji a trvaleji.

Jazykové dovednosti žáků se ve vyučování českého jazyka realizují v těchto složkách: zvuková stránka jazyka, slovní zásoba a tvoření slov, tvarosloví, skladba a pravopis.

Literární výchově se věnuje pozornost při čtení uměleckých textů, při čtení článků přírodovědného, zeměpisného i dějepisného obsahu, a to jak z čítanek tak i z jiných učebnic nebo vhodných vybraných knih. Při literární výchově se soustavně rozvíjí ústní a písemné vyjadřování žáků, vytváří se a upevňují návyky žáků vyjadřovat myšlenky logicky, souvisle a mluvnicky správně.

Ve 4. a 5. ročníku se ve výuce českého jazyka začíná více využívat tichého čtení a žáci jsou vedeni k samostatné práci s textem. Učitel dbá na to, aby i tiché čtení žáků bylo uvědomělé, a proto při něm dává žákům takové úkoly, které mu umožní zjistit, zda žáci potichu přečtený text pochopili. Text určený k tichému čtení nemá být zpočátku dlouhý. Otázky k obsahu si mohou zadávat sami žáci, může se ptát i učitel. Je možné využít otázek připravených v čítančích. Žáci mohou také vyprávět o tom, co četli, nebo si nakreslit k textu obrázek.

Součástí literární výchovy v tomto období je též pokračování nácviku hlasitého čtení. Žáci se přitom učí správně členit čtené věty nejen podle interpunkce, ale i logickými pauzami a také klást správný větný přízvuk.

Práce v hodinách čtení přispívá k rozvoji poznávacích schopností žáků, rozvíjí jejich smyslové vnímání, myšlení, řeč, fantazii a paměť.

Používané čítančy jsou pro toto období připraveny i s úkoly pro tvořivou práci žáků. Je v nich dostatečné množství ukázek, které žáky zaujmou svým obsahem a které je, v návaznosti na čítančy pro 1. období, seznámí s dílem známých českých a evropských spisovatelů. V čítančích pro 4. a 5. r. se vyskytují i texty přírodovědné a historické, které jsou svým jazykem a obsahem přiměřené věku žáků. Učivo přírodovědy a vlastivědy žákům přiblíží a pomohou pochopit.

Novým úkolem, který literární výchova, společně s naukovými předměty, v tomto období plní, je určení hlavních myšlenek textu, jejich sestavení do krátké osnovy a souvislé vyprávění základního obsahu článku podle této osnovy – žáci se učí učit z učebnic. Dobře nám k tomu slouží krátké naučné texty s přírodovědným a vlastivědným obsahem.

Kompetence k učení

- poznávat smysl učení, mít pozitivní vztah k učení
- vést žáky k systematickému vedení a ukládání informací, vyhledávat a třídit informace, propojovat a systematizovat
- vyjadřovat se k přečtenému textu, používat mluvnické a literární termíny

Kompetence k řešení problému

- na základě znalostí nalézat pravidla mluvnických jevů, umět nalézt chybu a správně odůvodnit pravopisný jev

Kompetence komunikativní

- žák vyjadřuje správně své myšlenky a názory v logickém sledu
- vyjadřuje se výstižně a srozumitelně v ústním i písemném projevu
- naslouchá svým spolužákům, vhodně reaguje, zapojuje se do diskuse
- svou četbou si rozšiřuje slovní zásobu, umí vyprávět přečtený text

Kompetence sociální a personální

- umí spolupracovat ve dvojici i ve skupině, přispívá k debatě celé třídy

- podílí se na organizaci pravidel práce v kolektivu
- přispívá k upevnění mezilidských vztahů
- umí požádat o pomoc, radu a sám dovede pomoci a poradit

Kompetence občanské

- žák je schopen vcítit se do situací druhých lidí
- odmítá útlak a hrubé jednání
- prostřednictvím literatury se seznamuje se slovesným dědictvím a zajímá se o různé literární žánry

Kompetence pracovní

- umí dodržovat správné návyky při čtení a psaní
- dovede se připravit na činnost, udržovat pořádek a práci si umí dobře zorganizovat
-

Kompetence digitální

-
- motivujeme žáky k efektivnímu a smysluplnému využití digitálních technologií pro usnadnění komunikace a zkvalitnění výsledků práce
-

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- ve vzdělávací oblasti Český jazyk a jazyková komunikace vést děti ke každodenní komunikaci jako klíčovému nástroji jednání v různých životních situacích
- upevňovat mezilidské vztahy při různých školních činnostech
- umět komunikovat, vyjádřit nesouhlas, umět ustoupit od vlastního nápadu, přizpůsobit se kolektivu
- cvičit se v sebeovládání a sebekontrolu, regulovat vlastní jednání, upevňovat vůli, organizovat si čas na různé činnosti
- vzájemně se poznávat při práci ve skupinách

Výchova demokratického občana

- cílem je děti seznámit s dodržováním lidských práv a svobod
- rozvíjet u dětí disciplinovanost a sebekritiku
- vést děti k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností ve společnosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- cílem je podněcovat zájem dětí o Evropu
- na základě vlastních zážitků děti seznamují ostatní spolužáky s prostředím, lidmi, kulturou dané země
- děti prostřednictvím ukázek z různých literárních děl se seznamují se spisovateli cizích zemí

Multikulturní výchova

- napomáhat dětem uvědomovat si vlastní identitu, jedinečnost a jejich individuální zvláštnosti
- udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci
- uvědomovat si rovnocennost všech etnických skupin

Environmentální výchova

- vést k odpovědnosti ve vztahu k zdraví, živočichům, rostlinám, životnímu prostředí
- na základě literárních úryvků se u dětí pěstuje kladný vztah k přírodě

Mediální výchova

- vést děti k rozvíjení komunikační schopnosti, veřejně vystupovat
- stylizovat napsaný text
- pochopit podstatu daného mediálního sdělení
- posoudit vliv médií na každodenní život (zpravodajství, reklama, film, televize...)
- pochopit rozdíl mezi reklamou a zprávou
- umět použít vhodné výrazové prostředky pro sdělení, napsat článek pro školní časopis z akce pořádané školou

D) Obsah učiva

4. ročník: 7 hodin týdně

Komunikační a slohová výchova

a) Čtení a práce s textem, komunikační dovednosti:

- výcvik ve čtení - správné a plynulé čtení uměleckých a krátkých naučných textů
- správný přízvuk slovní a větný, výslovnost, přirozená intonace
- tvorba otázek k přečtenému textu
- tiché čtení - postupné zařazování krátkých textů k samostatnému tichému čtení
- tvorba otázek žáků k přečtenému textu, kontrola porozumění obsahu čteného
- vystižení hlavní myšlenky textu a sestavení krátké osnovy
- vyprávění obsahu krátkého textu podle připravené osnovy
- příprava krátkých sdělení, reprodukce obsahu sdělení, procvičování se zřetelem k zapamatování si podstatných informací
- pozorné a soustředěné naslouchání přiměřeně dlouhému čtenému textu nebo mluvenému projevu, žáci se učí ptát na to, čemu nerozuměli nebo co nepostrehli, odpovídají si navzájem, vytváří se prostor pro vzájemnou komunikaci
- dodržování pravidel slušnosti při vzájemné komunikaci (učit se naslouchat, neskákat druhému do řeči, zdvořile se oslovovat)

b) Slohová výchova - ústní a písemný projev:

- dbát na naučenou techniku psaní a dodržování hygienických zásad při psaní
- sledování úhlednosti a čitelnosti písemných projevů žáků
- opis a přepis textů s uvědoměním obsahu psaného (vytvářená portfolia do přírodopisu, vlastivědy, čtení, čtenářský deník, zápisy do kronik aj.)

Připravené náměty pro praktická slohová cvičení:

- krátký vzkaz, telegram, jednoduché sdělení, dopis - adresa
- popis postupu práce, popis domu (pokoje), popis osoby, členění textu na odstavce
- vyprávění - naše Vánoce
- vyprávění - dokončení příběhu, individuální zápisy a jejich porovnání navzájem
- telefonické a písemné vzkazy
- psaní dopisu podle připravené osnovy
- vyplňování dotazníku - přihláška čtenáře do knihovny

Jazyková výchova

- nauka o slově - navazuje na poznatky z 1. období, které se prohlubují a rozšiřují
- rozlišování slov spisovných od nespisovných
- slova pozitivně citově zabarvená a slova vulgární
- stavba slova, kořen, předpona a přípona
- rozlišování předpon od předložek
- vyjmenovaná slova - procvičování základních vyjmenovaných slov
- příbuzná slova se slovy vyjmenovanými - je to pro 4. r. nová látka, neboť toto učivo nepatří mezi výstupy z 1. období, zautomatizování tohoto učiva je třeba se věnovat ve 4. r. průběžně
- slovní druhy - žáci rozlišují slovní druhy v základním tvaru, v určování slovních druhů je třeba pokračovat i nadále podstatná jména - rod, číslo, pád (seznámení ve 3. r. – důraz na užití správných tvarů podstatných jmen v řeči)
- podstatná jména - skloňování podstatných jmen všech rodů - vzory pro skloňování - nové učivo, učivo je zaměřeno na psaní i/ y v koncovkách podstatných jmen, naučit a zautomatizovat je třeba pravopis koncovek podstatných jmen rodu středního a ženského, v automatizaci podstatných jmen rodu mužského se pokračuje na začátku 5. ročníku
- slovesa - žáci spolehlivě poznají sloveso jako slovní druh, další učivo se ve 4.r. probírá jen na úrovni seznámení žáků s novými pojmy a hledání jejich reprezentace v připravených textech: tvar určitý a neurčitý, jednoduché a složené tvary sloves, zvrtná slovesa, časování sloves
- stavba věty - věta jednoduchá a souvětí - s učivem se žáci setkali již v 1.období, prakticky skládali z vět jednoduchých, pomocí spojek, souvětí, ve 4. ročníku se učí rozlišovat
- souvětí od jednoduchých vět a určovat jejich počet v souvětí
- základní skladební dvojice - holý podmět a holý přísudek, je to nové učivo, které je třeba ve 4. r. dobře zvládnout, protože je základem k dalšímu důležitému učivu - shoda přísudku s podmětem - první seznámení, pravopis i/y v koncovkách přičestí minulého se bude učit a procvičovat v 5. ročníku
- seznámení se s přímou a nepřímou řečí v textech, vyhledávání a rozlišování

Literární výchova

- odlišení veršů a prózy, rozlišování uměleckého a naučného textu žáky
- recitace básní, přednes krátkého textu
- povídání o knihách a spisovatelích
- ilustrace, které nás zaujaly a proč
- oblíbení hrdinové dětských seriálů
- knihy, které mohou doporučit k přečtení a proč
- vyprávění o divadelním představení nebo filmu
- vyhledávání informací v dětských časopisech a encyklopediích
- seznamování se s literárními pojmy: pověst, povídka, autor, hlavní postavy, film, televizní inscenace, próza, poezie, báseň, bajka

Ve 4. ročníku začínáme do výuky čtení pravidelně zařazovat krátké úseky k tichému čtení. Ty je třeba následně kontrolovat např. otázkami, úkoly, reprodukcí. Uvědomujeme si, že někteří žáci ve 4. ročníku teprve dokončují svůj čtenářský vývoj. Proto musí být ve vyučovacích hodinách čtení stále dostatek příležitostí k vlastnímu čtení a to i ke čtení hlasitému. Bylo by

chybou zaměnit vlastní čtení žáků s plněním přemíry úkolů. Výběr článků v čítance pro 4. ročník pomáhá nejen propojovat čtení s naukovými předměty, ale i rozvíjet požadované kompetence pro toto období.

Čtení z čítanky 4 je vhodné doplnit i četbou z historické čítanky, která je pro žáky tohoto ročníku připravena pod názvem Čtení z nejstarších českých dějin 1. díl (Nová škola Brno). Tato četba je motivující i pro mimočítankovou četbu. Lze ji využít jako přípravný materiál před vlastivědným učivem nebo také na dokreslení a zpřesnění představ, které si žáci vytvořili o tomto období. Čítanku prolínají časové osy, jednoduché mapky, zábavné testy aj. Využít ji můžeme také ve výtvarné výchově. Je v ní mnoho kreseb Mikoláše Alše, které tento malíř věnoval vlasti. Dnes se s nimi žáci již běžně nesetkávají.

V jazykové výchově je třeba ve 4. r. dbát na procvičování slov odvozených od slov vyjmenovaných. K uvědomění si pravopisu vyjmenovaných slov napomáhá vyhledávání a vypisování z Pravidel českého pravopisu nebo vyhledávání vhodných článků a slov (např. z čítanky), ve kterých se v základu slova vyskytuje y/ý a také i/í po obojetných souhláskách, a jejich třídění do dvou skupin. Slovy příbuznými nezatěžujeme paměť žáků, ale učíme je tato slova logickým způsobem odvozovat od slov základních. Dbáme na smysluplné, krátké, časté, písemné procvičování vyjmenovaných slov.

Čtvrtý ročník je důležitým rozhraním mezi obdobími, kdy se vyučování pravopisu a mluvnici věnovalo jevům spíše rázu pamětného a obdobími, kdy se dostává do popředí mluvnický systém. Vyučování v tomto období klade větší nároky na myšlení žáků. Učivo mluvnické a pravopisné se jednak rozšiřuje a doplňuje, jednak se začíná s probíráním nových mluvnických jevů.

Novou látkou mluvnice ve 4. r. je skloňování podstatných jmen všech rodů podle vzorů a pádů. Cvičení v určování pádů je třeba věnovat dostatečnou pozornost, provádět je soustavně v různých obměnách a využívat při tom činnostních forem výuky. Skloňování podstatných jmen je užitečné procvičovat ve větách. Žáky vedeme k tomu, aby tvořili věty o přírodě, třídě, o své činnosti, o vycházce aj. Cvičíme nejen tvoření správných tvarů podstatných jmen, ale rozvíjíme i vyjadřování a myšlení. Pozornost věnujeme procvičování pravopisu i/y v koncovkách podstatných jmen.

Učební látka o podstatných jménech je důležitým učivem 4. ročníku, kterému je třeba věnovat dostatečnou pozornost při probírání i procvičování. Žáci při něm musí být neustále podněcováni k přemýšlení. Správné pochopení tohoto učiva žáky je předpokladem pro úspěšné zvládnutí českého jazyka v následujících ročnících.

5. ročník: 7 hodin týdně

Komunikační a slohová výchova

a) Čtení a práce s textem, komunikační dovednosti:

- pokračování výcviku ve čtení
- hbité, uvědomělé a výrazné čtení uměleckých a naučných textů
- tiché čtení se stručným sdělením nebo výtvarným vyjádřením obsahu
- tvorba otázek k přečtenému textu, odpovědi - žáci mezi sebou
- hlavní myšlenka literární ukázky nebo postavy, klíčová slova
- rozlišování podstatného od méně podstatného v textu
- postavy a jejich postoje – hodnocení
- sledování ilustrací přečtených ukázek z čítanky i knih
- příprava různých sdělení pro spolužáky z jiných tříd - zpráva, oznámení
- pozorné, soustředěné a aktivní naslouchání

- vyhledávání informací ve slovnících a různých publikacích
- příběhy ze života dětí - vypravování, přirovnání
- dodržování pravidel slušnosti při vzájemné komunikaci
- čtení naučných textů - mezipředmětové vztahy

b) Slohová výchova - ústní a písemný projev

- sledování dodržování hygienických návyků při psaní
- věnování pozornosti písmu - čitelnost a přehlednost písemného projevu
- opis a přepis textů - portfolia, čtenářský deník
- mimojazykové projevy při vyprávění - mimika, gesta
- skupinové i samostatné sestavování osnovy pro vyprávění a vytváření krátkého mluveného nebo písemného projevu podle této osnovy

Připravené náměty pro praktická slohová cvičení:

- vypravování, reprodukce textu (osnova, reprodukce), vypravování podle obrázků
- popis různých předmětů z žákova okolí
- popis známé osoby nebo pohádkové postavy a prostředí, ve kterém žije
- popis určitého, žákům známého pracovního postupu nebo děje
- dopis (osobní, úřední), adresa
- tiskopisy (poštovní poukázka, podací lístek, dotazník)
- inzerát (stručné vyjadřování)
- telefonický rozhovor, vzkaz na záznamníku na zvolené i dané téma

Jazyková výchova

- opakování a prohlubování učiva ze 4. ročníku
- slovo a jeho stavba (kořen, část předponová a příponová, koncovka), slova příbuzná
- souhláskové skupiny na styku předpony nebo přípony a kořene, zdvojené souhlásky
- předpony s-, z-, vz-, předložky s, z
- skupiny bě / bje, vě / vje
- dělení slov
- pravopis i, í / y, ý po obojetných souhláskách - automatizace učiva
- slovní druhy - rozlišování
- podstatná jména - opakování a automatizace skloňování podstatných jmen s důrazem na procvičování pravopisu koncovek podstatných jmen rodu mužského
- přídavná jména - koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých, poznávání přídavných jmen přivlastňovacích
- slovesa - čas přítomný, minulý a budoucí
- shoda přísudku s podmětem (opakování základních větných členů)
- užití rozkazovacího a podmiňovacího způsobu ve větách
- zájmena - určování, seznámení žáků se skloňováním osobních zájmen, procvičování jejich správného užívání v mluveném projevu, rozlišování zájmen podle druhů
- číslovky určité a neurčité, vyhledávání číslovek v textu, rozlišování čtení číslovek základních a řadových (3 děti, 3. dítě), rozlišování číslovek podle druhů
- skladba - podmět vyjádřený a nevyjádřený, rozvitý a několikanásobný
- spojování jednoduchých vět spojkami do souvětí

Literární výchova

- žáci rozlišují prózu a poezii, text umělecký a naučný, pojmy - spisovatel, básník

- postupné seznamování žáků s dalšími literárními pojmy - pohádka, bajka, povídka
- při čtení článků z čítanky - žáci poznávají jméno spisovatele, název knihy, ze které je ukázka, ilustrátora, rozhovor o dalších knihách určitého spisovatele, pokud jeho knihy žáci znají nebo je mají doma
- příležitostné výstavy knih zvolených spisovatelů, tematické výstavy knih např. příroda, historie aj.
- výrazný přednes vybraných básní i úryvků prózy z paměti, pojmy - verš, rým
- stručná reprodukce přečteného textu, vyprávění na dané nebo zvolené téma
- příběhy z divadelních her a vhodných televizních inscenací, pojmy - herec, režisér
- pokusy žáků o vytvoření vlastního literárního textu (báseň, povídka)
- stručně o některých spisovatelích (podle čítanky)

Rozšiřující učivo:

- pravopis mě / mně - skloňování osobních zájmen
- shoda přísudku s několikanásobným podmětem
- podrobnější učivo o zájmenech a číslovkách jen ve formě seznámení a diferencovaně pro žáky, kteří jsou přijati ke studiu na víceletém gymnáziu

V 5. ročníku dáváme prostor k individuálnímu procvičování čtení podle úrovně jednotlivých žáků. U dobrých čtenářů výuku čtení směřujeme k tomu, aby této dovednosti začali postupně využívat ke čtení naučných textů s porozuměním a připravovali se tím na samostatné učení.

Mimočítankovou četbu si určuje učitel podle úrovně třídy a zájmu žáků, se zřetelem k textům v čítance pro 5. ročník i v čítankách pro ročníky předcházející.

V připravených čítankách se žáci opakovaně setkávali s ukázkami prací některých autorů, blíže tak poznávali jejich dílo a byli tak motivováni k přečtení některé z dalších knih těchto autorů.

Vzhledem k tomu, že 5. ročníkem končí 2. období základního vzdělávání žáků, je třeba mít na zřeteli, že žáci v tomto věku potřebují umět jak dobře číst tak mít zautomatizované některé pravopisné jevy. Bezesporně sem patří nejen mluvnické učivo prvního období, ale také pravopis vyjmenovaných slov, pravopis i, í / y, ý v koncovkách podstatných jmen a shody přísudku s holým podmětem.

Slovní druhy se učí žáci určovat od 2. ročníku. Není smyslem tohoto učiva předkládat žákům obtížné úkoly. Výborně se dá použít i pracovní sešit Slovní druhy z Nové školy i ve 4. a 5. ročníku. V sešitě jsou uvedeny jasné a srozumitelné příklady jednotlivých slovních druhů. Při činnostním způsobu učení pomůže pracovní sešit zvládnout základy rozlišování slovních druhů všem žákům.

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
- reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku, rozpoznává reklamu

- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk
- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova mnohoznačná
- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- určuje slovní druhy a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné skladební dvojici označuje základ věty
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změnil větu jednoduchou v souvětí
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby je mění
- píše správně i / y ve slovech po obojetných souhláskách
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák:

- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
- rozlišuje různé typy uměleckých textů
- při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích
- má odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování
- v mluveném projevu volí správnou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo řeči
- popisuje jednoduché předměty, činnosti a děje
- opisuje a přepisuje jednoduché texty
- píše správně a přehledně jednoduchá sdělení
- píše čitelně a úpravně, dodržuje mezery mezi slovy
- ovládá hůlkové písmo
- tvoří otázky a odpovídá na ně

JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Žák:

- pozná podstatná jména a slovesa
- dodržuje pořádek slov ve větě, pozná a určí druhy vět podle postoje mluvčího
- rozlišuje tvrdé, měkké a obojetné souhlásky a ovládá pravopis měkkých a tvrdých slabik

- určuje samohlásky a souhlásky
- seřadí slova podle abecedy
- správně vyslovuje a píše slova se skupinami hlásek dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
- správně vyslovuje a píše znělé a neznělé souhlásky

LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Žák:

- dramatizuje jednoduchý příběh
- vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek
- čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy
- určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti
- rozlišuje prózu a verše
- rozlišuje pohádkové prostředí od reálného
- ovládá tiché čtení a orientuje se ve čteném textu

Anglický jazyk

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- Výuka cizím jazykům na základní škole vytváří předpoklady pro budoucí zapojení žáků do vzájemné komunikace mezi národy v rámci Evropy i světa. Přípravuje je jak k praktickému užívání jazyka, tak k objevování a chápání skutečnosti, které se nacházejí i mimo oblast zkušeností zprostředkovaných mateřským jazykem.
- motivovat žáky k zájmu o cizí jazyk
- postupně rozvíjet schopnost žáků chápat a správně interpretovat slyšené i čtené jednoduché cizojazyčné texty a přiměřeně na ně reagovat
- žáka aktivně zapojit do prostého rozhovoru a souvisle hovořit v rámci nejběžnějších situací každodenního života, a to jazykově i výslovnostně co nejblíže normě
- vést žáky k písemnému zformulování nejběžnějších typů sdělení s respektováním základních pravopisných pravidel
- seznámit žáky se základními poznatky z reálií zemí příslušné jazykové oblasti, s nejběžnějšími zvyky a sociálními konvencemi
- rozšiřovat žákův všeobecný kulturní obzor, který je předpokladem k vytváření porozumění mezi národy, k pěstování vzájemné tolerance a respektu, k úctě ke kulturním hodnotám jiných národů

B) Charakteristika výuky

Výuku cizího jazyka na základní škole lze rozčlenit do dvou vzájemně propojených vzdělávacích období.

1. období (1. –3. ročník) tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání. Jde především o probuzení zájmu o studium cizího jazyka a vytváření pozitivního vztahu k tomuto předmětu. Abychom toho dosáhli, musí být vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku

prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce je třeba pracovat s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte.

V tomto období se soustředíme na osvojení zvukové podoby příslušného jazyka, zvládnutí vztahů mezi jeho zvukovou a grafickou stránkou na podkladě rozvíjení základů řečových dovedností. Snažíme se tedy, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení, aby dovedl základní slova a jednoduché věty přečíst a slova i zapsat, popřípadě k nim nakreslit obrázek.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Zejména v počátcích je upřednostňována induktivní způsob výuky před výukou deduktivní. Žáci se neučí nejdříve poučky, ale mají prostor, aby si z textů, říkadel, básní a podobně sami odvodili, jak vyjádřit jiné věty. Výklad prvků gramatického systému je omezen na nezbytně nutné minimum a učí se až jsou příslušné pojmy zvládnuty v předmětu český jazyk a literatura. Slovní zásoba je volena především na základě frekvence a zájmu dětí tohoto věku.

Metody a formy práce jsou založeny na pozorování, poslechu, imitaci, tvořivých činnostech a hře. Výuka je výrazně propojena nejen s mateřským jazykem, ale též s hudební, výtvarnou a dramatickou výchovou. Často se využívá nahrávek, říkanek, básní, písni, z nichž některé se žáci učí zpaměti, aj. textů v interpretaci rodilých mluvčích. To je základem k tomu, aby se anglickému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude úspěšný.

Kompetence k učení

- pochopí důležitost schopnosti komunikovat anglicky pro další studium i praktický život
- propojí probraná témata a jazykové jevy
- samostatně vyhledávají a třídí informace
- pracují se slovníkem učebnice a tvoří si vlastní slovník
- odvozují zákonitosti jazykových prostředků a slovní zásoby na základě probrané látky a pomocí obrázků
- vedou si záznamy o své práci a svých výsledcích
- hodnotí svůj pokrok

Kompetence k řešení problémů

- řeší jednoduché problémové situace v cizojazyčném prostředí, ať individuálně či ve skupinkách
- nebojí se mluvit anglicky s cizím člověkem
- opíší obsah myšlenky, chybí-li slovní zásoba
- řeší různé hádanky, hlavolamy a skládačky
- nebojí se úkolů v rámci jednoduchých projektů a divadelních scének
- doplňují informace v textu dle vlastní úvahy, na základě svých znalostí a na základě porozumění slyšenému projevu rodilého mluvčího
- řeší úkoly vyžadující znalosti i z jiných oborů

Kompetence komunikativní

- umí komunikovat pomocí pantomimy, říkanek a písniček
- porozumí jednoduchému sdělení v anglickém jazyce a adekvátně reagují, ústně i písemně
- zformulují jednoduché myšlenky anglicky například v různých hrách a scénkách
- rozumí promluvě i přiměřenému textu v anglickém jazyce
- vyjádří své názory a naslouchají názorům ostatním
- využívají dovednosti osvojené v anglickém jazyce k navázání kontaktu či vztahu

- používají komunikační technologie k dorozumění

Kompetence sociální a personální

- umí požádat o pomoc, radu, ...
- dodržují zásady slušného chování
- přijímají různé role v krátkých scénkách
- nebojí se vcítit do rolí svých spolužáků a jsou si vědomi své zodpovědnosti za výsledek společné práce
- učí se spolupracovat v anglicky hovořící skupině
- učí se prezentovat svou individuální práci

Kompetence občanské

- získají představu o tradicích v anglicky mluvících zemích prostřednictvím písni, her či z vypravování zážitků nebo z médií
- dokážou porovnat tyto zvyky s našimi
- vzájemně si pomáhají a akceptují výsledek společné hry

Kompetence pracovní

- umí samostatně pracovat s dvojjazyčným a výkladovým slovníkem
- využívají anglického jazyka k získávání informací z různých oblastí
- akceptují pravidla práce s učebnicí, pracovní listem a dalších zadaných aktivit
- adaptují se na různé formy činností a způsoby práce
- pracují systematicky a v daném časovém rozpětí
-

Kompetence digitální

- vedeme žáky k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování a sdílení dat získaných při práci s naučnými texty v encyklopediích
- nabízet žákům příležitosti k využití informačních technologií

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- sociální rozvoj – komunikace
- cvičení smyslové vnímání, pozornost a soustředění
- zdokonalování dovedností v zapamatování slovní zásoby
- umí zhodnotit svou práci
- respektování znalostí a dovedností svých spolužáků

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- získávání poznatků o životním stylu v anglických rodinách
- poznání státních symbolů Velké Británie

Multikulturní výchova

- seznámení se s anglicky mluvícími lidmi např. při výměnných pobytech, při rekreaci, dopisování, emailové projekty ...
- rozvíjení dovednost používat slovní zásobu
- všímání si užívání specifických rysů jazyků a jejich rovnocennosti

Environmentální výchova

- poznávání životního stylu a prostředí občanů z dané země příslušné jazykové oblasti na základě vlastních zkušeností či zprostředkovaně

Mediální výchova

- využívání vlastních vědomostí a schopností navázat kontakt s dětmi z anglické školy
- vytvoření portfólia své třídy
- umí napsat společně dopis anglickým dětem

D) Obsah učiva

1. ročník: 1 hodina týdně

Tematické okruhy a slovní zásoba

- školní pomůcky
- hračky
- oblečení
- narozeniny
- koupání
- zvířata
- Vánoce, Velikonoce

Jazykové prostředky

- pozdravy
- představování
- přání k narozeninám a k Vánocům
- pokyny při výuce a při hře
- osobní a ukazovací zájmena
- jednoduchá otázka a odpověď s použitím slovesa být
- číslovky 1 – 10
- množné číslo podstatných jmen pomocí koncovky –s/ -es
- přivlastňovací zájmena můj, tvůj
- rozkazovací způsob

Zvuková podoba jazyka

- intonace jednoduchých otázek a odpovědí
- slovní přízvuk probírané základní slovní zásoby
- výslovnost hravou formou z poslechu nahrávky a výkladu učitele

2. ročník: 1 hodina týdně

Tematické okruhy a slovní zásoba

- zvířata v ZOO
- školní pomůcky a činnosti
- barvy

- jídlo a pití
- lidské tělo – obličej
- domov – místnosti v domě
- oblečení
- sport
- Vánoce, Velikonoce

Jazykové prostředky

- dotazování na dovednost
- oblíbené jídlo a pití
- pokyny při výuce a při hře, činnostech ve třídě
- jednoduchá otázka s použitím slovesa can, to be, pomocného slovesa do
- rozkazovací způsob v pokynech
- přítomný čas průběhový pro popis činnosti, obrázku
- předložky místa v, na
- předložka z (původ)
- dotaz na množství počítatelných podstatných jmen
- množné číslo podstatných jmen

Zvuková podoba jazyka

- intonace jednoduchých otázek a odpovědí
- slovní přízvuk probírané základní slovní zásoby

3. ročník: 3 hodiny týdně

Tematické okruhy a slovní zásoba

- pozdravy
- pokyny ve škole a doma, příkazy
- osobní údaje
- jídlo, objednávka jídla
- čísla 1-12, 13-20
- barvy
- školní potřeby
- domov – nábytek
- domácí zvířata, zvířata v ZOO
- nálady, pocity
- lidské tělo
- rodina
- oblečení
- hračky
- dny, měsíce
- narozeniny, Vánoce, Velikonoce

Jazykové prostředky

- rozkazovací způsob
- tázací zájmena
- sloveso být v kladné větě a otázce
- krátká kladná a záporná odpověď sloves být, mít
- přídavná jména

- sloveso mít v otázce a odpovědi
- množné číslo podstatných jmen
- přivlastňovací pád
- sloveso like v kladné větě a otázce
- vazba there is, there are
- otázka na množství
- množné číslo podstatných jmen pomocí koncovky -s / -es

Zvuková podoba jazyka

- vybrané fonetické znaky (pasivně)
- intonace jednoduchých otázek a odpovědí
- slovní přízvuk probírané základní slovní zásoby
- nácvik psaní probírané slovní zásoby

E) Očekávané výstupy na konci 1. období

ŘEČOVÉ DOVEDNOSTI:

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně
- zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu
- přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení
- píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

- žák je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- upevnit vědomosti získané ve 3. ročníku, což jsou základy anglického jazyka
- rozvinout tyto vědomosti a využít je pro požadavky Společného evropského referenčního rámce, jazyková úroveň A1
- žák získá základní schopnost domluvit se v anglickém jazyce dle požadavků společných pro všechny země Evropské Unie na jazykové úrovni A1
- využívat současné i tradiční metody výuky
- zahrnovat především formy práce podporující rozvoj učení, projektovou práci, řešení problémů, interakci, vnímání souvislostí a získávání správných pracovních a učebních návyků
- naučit žáky potřebnou slovní zásobu i mluvnické dovednosti pro dosažení jazykové úrovně A1 dle evropského standardu
- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk poslechem audio CD

- základní idiomy a konverzační dovednosti procvičovat s pomocí audio CD a manuálních činností, pro které má učitel k dispozici didaktické hry
- nacvičovat porozumění jednoduchým otázkám v anglickém jazyce a reakci na ně
- vést žáka ke schopnosti představit se ústně i písemně v anglickém jazyce a jednoduše vysvětlit kdo je, kde žije, co má rád, v jaké žije rodině
- aktivní účast v nácviku mluvení, porozumění, čtení a psaní vytvořit u žáků sebevědomí, že se dokážou uplatnit i v cizině
- čte s pomocí slovníku jednoduchý text
- umí vyhledat informace v jednoduchém textu
- napíše jednoduchý dopis nebo pozdrav, vyplní formulář v angličtině
- žák je připraven pro pokračování ve výuce anglického jazyka pro úroveň A2 a případně pro studium dalšího cizího jazyka

B) Charakteristika výuky

V 2. období (4. a 5. ročník) jde již více o osvojování cizího jazyka jako prostředku dorozumívání a prostředku získávání dalších poznatků. Pozornost se věnuje rozvoji všech řečových dovedností, čtení a písemné vyjadřování nabývá postupně na významu. Tato výuka dovede žáky ke schopnosti komunikovat v tomto jazyce na úrovni A1, která je základní, dle Společného evropského referenčního rámce.

Vyučující používá vhodné učební materiály, které z těchto požadavků vycházejí a řídí se schopnostmi žáků této věkové kategorie. Zařazeny jsou také odkazy na webové stránky, které vtáhnou dítě do cizojazyčné reality a motivují ho k práci s cizím jazykem. Také vede k přípravě projektů, které mohou žáci příležitostně vystavit ve třídě i uchovat pro budoucí odkazy na své znalosti, pro Evropské jazykové portfolio.

V učivu postupujeme od znalostí získaných v 1. období k dospělejším tématům. Opakované procvičování látky mohou vést žáci, kteří probíranou látku rychle zvládnou např. žáci jazykově nadaní. Žáci se ve větším rozsahu seznamují i s reáliemi dané jazykové oblasti včetně příslušných sociokulturních aspektů.

Kompetence k učení

- žák analyzuje a procvičuje novou gramatiku v kontextu psaného nebo slyšeného textu
- rozvíjí schopnosti porozumět slyšenému textu na písních, básních, říkadlech
- učitel sleduje pokrok žáka a přizpůsobí výuku případnému opakování nezažité látky
- učitel vede žáky k pravidelnému sebehodnocení

Kompetence k řešení problémů

- žák pracuje na projektech, při kterých využívá znalosti i z jiných předmětů
- odhaduje pokračování kontextu na základě nabízených obrázků
- učitel podněcuje aktivity a zadává úkoly, při kterých učí žáky vyhledat informace z různých zdrojů
- učitel nechává rozhodování mezi kvalitou a kvantitou obsahu projektu na žákovi

Kompetence komunikativní

- sděluje informace o sobě prostřednictvím projektů
- žák procvičuje gramatické struktury a slovní zásobu dramatizací
- učitel poskytuje žákům prostor k vyprávění o sobě, svých blízkých, svém okolí a o světě
- učitel zařazuje do výuky odlehčující činnosti, soutěže, hry, hádanky ...

Kompetence sociální a personální

- žák pracuje na úkolech ve dvojici či v týmu
- vypracovává projekty, ve kterých vyjadřuje sebe sama v prostředí jemu známém a blízkém a které následně prezentuje před spolužáky
- učitel přizpůsobuje výuky individuálním potřebám a schopnostem žáka
- učitel zadává skupinové práce, aby si žáci zvykli na vzájemnou spolupráci a styl práce

Kompetence občanská

- žák je veden k zodpovědnosti za vlastní učení kontrolními testy v pracovním sešitě
- žák prezentuje výsledky skupinové práce
- učitel shromažďuje materiály potřebné k realizaci projektů žáků od žáků samotných a vede k je tak k vzájemnému poskytování pomoci
- učitel nechává žáky pracovat svým tempem a projevovat se svým vlastním způsobem a vyžaduje od nich zodpovědnost za vlastní projevy

Kompetence pracovní

- žák je veden k rekapitulaci svých nabytých vědomostí prostřednictvím svého hodnocení v portfoliu
- žák pracuje na úkolech, při kterých projeví svou iniciativu, představivost, znalosti a schopnosti spolupracovat s ostatními
- učitel používá různé techniky opakované a pravidelně, aby si žák zvykl na jistý druh práce a učení
- učitel požaduje po žácích vypracovat si osnovu projektu a sumarizaci znalostí k tématu před jeho realizací
-

Kompetence digitální

- motivujeme žáky k efektivnímu a smysluplnému využití digitálních technologií pro usnadnění komunikace a zkvalitnění výsledků práce

C) Průřezová témata

Multikulturní výchova

Tematické okruhy:

- Kulturní difference
- Lidské vztahy
- Etnický původ
- Multikulturalita
- Princip sociálního smíru a solidarity

Činnosti:

- čtení a diskuse na stránkách „Culture Page“ v každé lekci
- psaní krátké úvahy na dané téma

Osobností a sociální výchova

Tematické okruhy:

- Sebepoznání a sebepojetí
- Seberegulace a sebeorganizace

- Kreativita
- Poznávání lidí
- Mezilidské vztahy
- Komunikace
- Řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Činnosti:

- zhotovení individuálních projektů-výpovědí o sobě po každé lekci na daná témata (viz. výstupy ve vzdělávacím obsahu)
- prezentace a obhajoba vlastní práce
- diskuse nad pracemi spolužáků

D) Obsah učiva

4. ročník: 3 hodiny týdně

Typy textů: pozdrav, krátký neformální dopis, popis (místností v domě, cesty, počasí, osoby, školy, zvířete), písnička, básnička, říkanka, pohlednice (z prázdnin), plakát (cesta do školy, plán města, zdravý jídelníček, moje škola, oblíbené televizní programy, volný čas)

Tematické okruhy a slovní zásoba

- hudební nástroje
- sport - dovednosti
- dům a byt – místnosti, vybavení domu nebo bytu
- zdraví a nemoci
- město - obchody a místa ve městě, směr
- činnosti o dovolené
- počasí
- škola - čas, rozvrh hodin, předměty ve škole
- televizní pořady (filmové žánry)
- volný čas – záliby, sport
- zvířata
- čísla do 100
- řadové číslovky a datum
- Vánoce, novoroční zvyky, sv. Valentýn
- příprava jídla podle receptu
- mapa Spojeného království Velké Británie a Severního Walesu

Jazykové prostředky

- modální sloveso can pro vyjádření schopnosti, dovednosti, otázka, záporného
- člen určitý a neurčitý - informativně
- zájmena (osobní, přivlastňovací, tázací, ukazovací),
- přídavná jména (počasí, zdraví)
- množné číslo podstatných jmen
- rozkazovací způsob
- předložky místa – on, in, under, between, next to, opposite
- předložky času – on, at
- vazba „there is/ there are“
- otázka „How many“?

- přítomný čas průběhový
- otázky s „what/where/who/when/how/why“
- sloveso have got
- sloveso like/don't like
- plnovýznamová slovesa
- přítomný čas prostý, otázka, zápor

Zvuková a grafická podoba

- vybrané fonetické znaky (pasivně)
- výslovnost koncovky množného čísla [s], [z], [iz]
- větná intonace
- slovní přízvuk probírané slovní zásoby

5. ročník: 3 hodiny týdně

Typy textů: pozdrav, představení se, pokyny a příkazy, písnička, komiks, plakát, leták, krátký neformální dopis, jednoduchý osobní formulář

Tematické okruhy a slovní zásoba

- rodina, domov – jednoduchými výrazy popíše svou rodinu, předměty a vzhled místnosti, domov
- jednoduchý popis osoby, vzhledu a některých vlastností
- škola – předměty ve škole, krátký popis
- nákupy – vyjádření ceny, otázka na cenu, jednoduchý rozhovor v obchodě
- čas – hodiny, dny v týdnu, měsíce
- popis denního programu
- volný čas – sporty, koníčky, hudební nástroje
- moje město
- jídlo – jednoduše si objedná jídlo v restauraci

Jazykové prostředky

- člen určitý a neurčitý – rozlišení základního užití
- množná čísla pravidelných a některých nepravidelných podstatných jmen
- přídavná jména – přivlastňovací, protiklady
- zájmena osobní
- this x these
- číslovky základní
- rozkazovací způsob, let's...
- vazba there is/ there are
- přítomné tvary sloves to be, to have
- přítomný čas prostý známých sloves
- modální slovesa can, must
- přítomný průběhový čas
- odlišení užití přítomného prostého a průběhového času
- předložky místa – on, in, under, between, opposite, behind, next to, in front of
- předložky času – on, at
- tvoření otázky a záporu

Zvuková a grafická podoba

- výslovnost koncovky 3. os. č. j. přít. prost.
- spelling
- vybrané fonetické znaky (pasivně)
- větná intonace
- slovní přízvuk probírané slovní zásoby
- psaní jednoduché slovní zásoby, jednoduchých vět

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

POSLECH S POROZUMĚNÍM:

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností
- rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu
- rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM:

- vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům
- rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu

MLUVENÍ:

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá

PSANÍ:

- napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

POSLECH S POROZUMĚNÍM:

- rozumí jednoduchým pokynům učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností
- rozumí slovům a frázím, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) - rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM:

- rozumí slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu)

MLUVENÍ:

- pozdraví a poděkuje
- sdělí své jméno a věk
- vyjádří souhlas či nesouhlas, reaguje na jednoduché otázky (zejména pokud má k dispozici vizuální oporu)

PSANÍ:

- je seznámen s grafickou podobou cizího jazyka

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: MATEMATIKA **A JEJÍ APLIKACE**

Vzdělávací oblast je v 1. – 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu matematika.

Matematika

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- osvojování základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka
- důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat
- a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich
- prostor pro aktivní projev žáka – vymýšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům
- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití

B) Charakteristika výuky

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, slovně i písemně vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika a její aplikace je tvořena čtyřmi tematickými okruhy:

a) Číslo a proměnná:

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení). Přitom se dbá na tři složky:

- dovednost (provádění početních operací)
- algoritmické porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném)
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací)

b) Závislosti a vztahy:

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru:

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy:

Jejich řešení je do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky. Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Do první třídy přicházejí děti s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují zásadně pomocí žákovských pomůcek a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků. To také napomáhá tomu, že lze brzy individuálně pracovat s celým žákovským kolektivem, docílit pozornosti všech žáků. Pomůcky v rukou žáků a činnosti s nimi umožňují učiteli okamžitou zpětnou vazbu a možnost reagovat na úroveň zvládnutí učiva žáky.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou hovory žáků k činnostem, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrolě.

Velký význam v matematice má aktivita žáků.

Uvědomujeme si, že ani jeden návyk se nemůže vytvořit jen v jedné hodině. Ani jeden matematický pojem nemůže být utvrzen během jedné vyučovací hodiny. Je nutné v řadě po sobě následujících vyučovacích hodin nechat daný pojem postupně objevit a přijmout všemi žáky, poznané učivo krátce v každé hodině procvičovat a nechat ho obohacovat novými žákovskými nápady a zjištěními. Každá vyučovací hodina, která je zařazena do určitého systému činností, svým dílem přispívá k vytvoření a upevnění vykládaného pojmu. Každá vyučovací hodina také individuálně přibližuje žákovi určité nové vědomosti. Proto musí každý žák dostat dostatečný prostor k pochopení učiva a k dovednosti o něm hovořit.

Žákům je třeba dát dostatečný prostor na objev poznávaného jevu i na jeho zvládnutí a procvičení.

K osvojení si nového učiva a ke zkonkrétnění vytvářených pojmů vedeme žáky především prostřednictvím individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami. Velkou mírou přitom napomáháme rozvoji správného uvažování žáků.

Řešení slovních úloh formou individuálních činností spolu se slovním vyjadřováním úloh a odpovědí žáky, můžeme hodnotit jako nejúčinnější prostředek rozvoje chápavosti dětí. Při tomto učení dovedeme postupně všechny žáky k tomu, že se dovedou o učeném jevu vyjadřovat

v matematice jasně, souvisle a přesvědčivě. Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které při tom žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom i samostatnost žáka a jeho tvořivost.

Podmínky pro dosažení dovednosti žáka správně řešit slovní úlohy jsou:

- provádění různých praktických činností, které znázorňují určitou úlohu
- pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení žákem a o vyjádření odpovědi náležející k dané úloze
- samostatné vymýšlení a formulování úloh podobných úlohám právě řešeným
- vymýšlení úloh příbuzných (s blízkým praktickým obsahem) žáky a předkládání obdobných úloh k řešení učitelem
- řešení obtížnějších úloh až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých

Při řešení slovních úloh se ukazuje, že někteří žáci teprve po řešení úloh ze života tak, jak ho znají, začínají chápat smysl, cíl a význam řešení slovních úloh.

Učebnice a pracovní sešity předkládají mnoho slovních úloh ze života, čímž jsou také dětem blízké a jasné. Metodické postupy v nich zvolené nejsou jednotvárné, upoutávají žáky, budí jejich zájem, mobilizují jejich pozornost.

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje:

- naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel a co odpovídají spolužáci
- učit žáky soustředit se na své činnosti, hovořit o nich, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- pravidelným zařazováním činností do výuky dosáhnout při nich zručnosti žáků
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování – porozumět učební látce
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky
- každodenní činnosti žáků a každodenní zpětnou vazbu mezi učitelem a žáky, to pak pomáhá učiteli vnímat a rozvíjet osobnost každého z nich
- aby vyučování matematice mělo nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter, neboť tam kde tomu tak není, nebývá ani dobrý prospěch
- do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující dítě, to co dítě vidí, v čem má přímou účast, to potom snadno zařazuje do svých početních úvah a myšlenek
- časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva, obměny slovních úloh
- propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou

Při vyučování matematice v prvním období základního vzdělávání při probírání určitého učiva:

- seznámíme žáky s prvním pojetím daného problému a motivujeme je
- užitím názorných pomůcek a konkretizací vedeme žáky postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou
- provádíme třídění a srovnávání naučených vědomostí s vědomostmi již osvojenými
- provádíme cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí
- necháváme žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností

- provádíme cvičení k zautomatizování určité početní operace
- necháváme žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního výkonu
- látku pro počítání z paměti volíme tak, aby přispívala k dosažení dobrého zvládnutí
- probíraného učiva

V prvním období základního vzdělávání necháváme žáky pod vedením učitele matematické poznatky objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.

Zdůrazňujeme potřebu *častého zařazování počítání z paměti*, a to po celé první období základního vzdělávání. Při počítání s malými čísly by nikdy nemělo být počítání z paměti nahrazováno písemných počítáním.

Po celé první období se v matematice kladou *základy počítání z paměti*. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Řešení slovních úloh z paměti je třeba vždy spojovat s žakovým vysvětlením, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1. – 3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. To není možné realizovat tehdy, pokud bychom měli zároveň vyžadovat klasické zápisy každé úlohy. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh řešených z paměti mohou žáci objevit několik způsobů řešení úlohy. Zájem žáků o počítání z paměti se dobře probouzí vhodnou motivací, spojováním řešení slovních úloh s individuálními činnostmi, častým vymýšlením slovních úloh žáky samotnými, a poznáním, že je v jejich schopnostech úlohy řešit.

Kompetence k učení

- nabízet žákům různé způsoby, metody a strategie učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení
- vést žáky k aktivnímu vyhledávání a třídění informací, jejich propojování a systematizaci
- vést žáky k samostatnému pozorování a porovnávání získaných výsledků
- umožnit žákům poznávat smysl a cíl učení a umět posuzovat vlastní pokrok
- na základě prožitku úspěchu vést žáky k potřebě dalšího studia a celoživotního vzdělávání

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, aby vnímali problémové situace ve škole i mimo ni, učit je rozpoznávat a chápat problémy a nesrovnalosti
- ukázat žákům různé zdroje informací, které mohou vést k řešení problému a vést je k jejich ověřování a srovnávání
- vést žáky k ověřování správnosti řešení problému

Kompetence komunikativní

- rozvíjet u dětí dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky a názory
- vést žáky k využívání širokých možností informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

- vést žáky ke schopnosti pracovat ve dvojici a v menší pracovní skupině při vyhledávání informací
- předkládat žákům možnosti stanovení pravidel pro činnost skupiny a vést je k jejich dodržování

- individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj

Kompetence pracovní

- naučit žáky pracovat podle návodu, předem stanoveného postupu a umožnit jim hledat vlastní postup
-

Kompetence digitální

- vedeme žáky k využívání digitálních technologií tak, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce
-

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova:

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopnosti poznávání, kreativita
- morální rozvoj – řešení problémů a rozhodovací dovednosti

D) Obsah učiva

1. ročník: 4 hodiny týdně

- vytváření představ o jednotlivých číslech na základě názoru
- přirozená čísla 1 až 5 – numerace, vidění počtu věcí do 5
- rozklady čísel
- tvoření slovních úloh žáky bez užití početních výkonů (ze začátku i bez znalosti číslic)
- porovnávání počtu věcí
- sčítání a odčítání přirozených čísel spojené s manipulačními činnostmi (do 5)
- slovní úlohy doplněné příkladem (do 5)
- přirozená čísla 1 až 10 – numerace, vidění počtu věcí do 10
- rozklady přirozených čísel do 10
- sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10, názorné zavedení pomocí činností
- jednoduché slovní úlohy ze života řešené na základě manipulace í s věcmi i s penězi
- orientace v prostoru (před, za, vedle, vpravo, vlevo, dole, nahoře)
- automatizace spojů sčítání a odčítání do 10
- porovnávání počtu věcí, porovnávání čísel bez zápisu znamének nerovnosti
- přirozená čísla do 20 – numerace
- sčítání a odčítání v 2. desítce s využitím analogie s 1. desítkou (bez přechodu přes desítku), analogie musí vyplynout z individuálních činností žáků
- vztahy o několik více, o několik méně
- slovní úlohy ze života (obor do 20)
- poznávání geometrických tvarů, rovinných obrazců a těles – využití vhodných stavebnic, stavby podle předlohy i podle fantazie
- orientuje se v základních formách vlastnictví

Výuka matematiky má v 1. ročníku činnostní charakter. Vysvětlování početních výkonů se v 1. a 2. ročníku provádí na základě činností se skupinami předmětů. Názornému počítání slouží též jednoduché obrázky a značky kreslené dětmi. Při vytváření pojmu čísel a početních výkonů se přechází od činností s trojrozměrnými předměty k připraveným pomůckám (kolečka, peníze, vystřižené obrázky) až ke kreslenému názoru v pracovních sešitech a názoru

demonstračnímu. Také vytváření slovních úloh a jejich obměny vychází z věcného názoru, především je však třeba využívat individuálních žákovských zkušeností.

Velmi vhodným tématem slovních úloh je obchodování spojené s manipulací s pomůckou „papírové mince a bankovky“.

Matematika celého 1. ročníku je vyučována hlavně v souvislosti s učivem prvouky, ale také v souvislosti s učivem českého jazyka (vymýšlení slovních úloh, vytváření otázek, vyjadřování se k činnosti).

Podle podmínek školy se mohou děti ve vyučování seznamovat s prací na počítači a využívat v matematice jednoduché počítačové programy a hry obsahující procvičování vidění počtu věcí, přiřazování čísla k určitému počtu věcí, porovnávání počtu věcí a čísel a též procvičování početních výkonů.

Tyto dovednosti dále rozvíjíme v následujícím 2. a 3. ročníku základního vzdělávání. Vhodných počítačových her a programů lze využívat k *procvičování* učiva nejen matematiky, ale i dalších vyučovacích předmětů.

2. ročník: 5 hodin týdně

- opakování učiva z 1. ročníku:
  - rozklady čísel do 10
  - numerace do 20
  - porovnávání čísel
  - automatizace spojů sčítání a odčítání do 20
  - jednoduché slovní úlohy spojené s názorem
- sčítání a odčítání s přechodem přes desítku vyvozené na základě manipulačních činností žáků
- přirozená čísla do 100 – numerace - vytváření představ čísel na základě názoru:
  - posloupnost přirozených čísel
  - počítání po desítkách, počítání po jednotkách v různých desítkách
  - čtení a zápis čísel, číselná osa
  - porovnávání čísel pojmenovaných i nepojmenovaných
  - zaokrouhlování čísel na desítky na základě práce s číselnou osou
- sčítání a odčítání v oboru do 100
  - sčítání a odčítání násobků 10
  - přičítání jednociferných čísel k celým desítkám i jejich odčítání od celých desítek (typy: $30 + 7$; $90 - 8$)
  - sčítání a odčítání v jednotlivých desítkách s využitím analogie s počítáním v 1. desítkce vyplývající z individuálních činností žáků s pomůckami (typy: $32 + 6$; $57 - 4$)
  - sčítání a odčítání s přechodem desítek (typy: $49 + 5$; $25 + 30$; $71 - 4$; $93 - 20$; $80 - 15$)
  - sčítání a odčítání dvojciferných čísel (typy: $23 + 41$; $68 - 34$), počítání s „penězi“
  - vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání (využití při obchodování)
- názorné zavedení násobilky 1, 2, 5, 10, 3, 4, které je odvozeno z opakovaného přičítání stejných čísel
- činnosti vedoucí k pochopení násobilky a jejímu procvičování

- slovní úlohy, které vedou k pochopení úsudku několikrát více (s využitím peněz)
- orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích
- geometrické tvary rovinné a prostorové, hry s tvary, modelování, rozlišování těles i geometrických tvarů ve svém okolí
- rozvíjení prostorové představivosti – stavebnice, soubory krychlí, apod.
- rovné a křivé čáry
- praktické měření délek, jednotky délky: metr, centimetr
- jednotky času (hodina, minuta), poznávat, kolik je hodin na hodinách ručičkových i digitálních, orientace v čase

Výuka matematiky ve 2. ročníku má i nadále činnostní charakter. Všechny činnostní a počtářské dovednosti získané v 1. ročníku se využívají a dále rozvíjejí. Pokračuje též rozvoj řečových dovedností žáků. Postupně se u žáků vytváří dovednost matematického vyjadřování.

Číselný obor se rozšiřuje do 100 číselně, hlavně na základě manipulací s „penězi“ a za využití obrázkového názoru. Zdůrazňuje se řešení slovních úloh, neboť při jejich řešení se rozvíjí logické myšlení žáků a současně se upevňují a automatizují početní výkony. Automatizace početních výkonů vzniká na základě dokonalého pochopení probíraných algoritmů. Matematické dovednosti se ve 2. ročníku rozšiřují o početní operaci – násobení, která je vyvozována na základě činností s konkrétním názorem.

Násobení má přitom žák možnost objevit z opakovaného sčítání. Činnosti vedoucí k tomuto objevu a jeho ověřování je třeba provádět s různými pomůckami, vhodnou pomůckou jsou peníze. Spoje násobílek 2, 5, 10 se v podstatě připravují již od 1. ročníku při opakovaném přičítání určitého čísla. Ve 2. ročníku tuto zkušenost žáků využijeme. Na základě činností žáci pochopí princip násobení a později i to, jak lze násobilky využít v praktickém životě. Obojí je základním předpokladem ke tvorbě slovních úloh na násobení žáky a k pozdější postupné automatizaci násobilkových spojů.

Geometrie ve 2. ročníku má motivační charakter. Je především zaměřena na hry s prostorovými a rovinnými tvary. Průpravou pro pozdější provádění náčrtů v geometrii je ve 2. r. kreslení různých přímých a křivých čar, apod. Měření délek se provádí na konkrétních předmětech.

3. ročník: 5 hodin týdně

- opakování učiva z 2. ročníku:
  - počítání do 20 s přechodem přes 10
  - numerace do 100
  - sčítání a odčítání v oboru do 100
  - slovní úlohy vedoucí k sčítání a odčítání i k porovnávání o několik více, o několik méně
  - sčítání a odčítání do 100, příklady typu: $36 + 17$; $65 - 28$
- příprava písemného sčítání a odčítání do 100 na základě činností s pomůckami „desítky koleček“, „papírové mince a bankovky“
- slovní úlohy vedoucí k porovnávání rozdílem
- násobení a dělení v oboru násobílek do 100, automatizace spojů
- slovní úlohy vedoucí k násobení a dělení a rozlišování úsudků několikrát více, několikrát méně a jejich obměny
- na základě manipulačních činností rozlišovat úsudky: o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně

- násobení dvojčiferných čísel jednociferným číslem (velká násobilka vyvozená činnostními postupy s oporou o zapsaný příklad)
- užití závorek v příkladech se dvěma početními výkony
- přirozená čísla v oboru do 1 000 – numerace:
  - vytvoření představy čísel na základě názoru: činnosti žáků s pomůckami „papírové mince a bankovky“, „čtvercová síť“
  - posloupnost přirozených čísel, počítání po stovkách, desítkách, jednotkách
  - čtení a zápis čísel
  - práce s číselnou osou (využití čtverečků s napsanými čísly k manipulaci)
  - porovnávání čísel
  - zaokrouhlování čísel na stovky, na desítky
- sčítání a odčítání v oboru do 1 000:
  - sčítání a odčítání z paměti příklady typu:
 $241 + 7$; $325 - 3$; $530 + 40$; $490 + 60$; $380 - 20$; $240 - 50$; $300 - 8$; $600 - 40$
 (při sčítání a odčítání z paměti má nejvýše jedno číslo všechny tři číslice různé od nuly)
  - seznámení s písemným sčítáním dvou trojčiferných čísel, odhady výsledků
  - seznámení s písemným odčítáním dvou trojčiferných čísel, kontrola výpočtu sčítáním
  - slovní úlohy s jedním početním výkonem a jejich obměny, nácvik jejich zápisů,
  - seznámení s prováděním odhadu předběžného výsledku řešení slovních úloh
  - slovní úlohy se dvěma početními výkony, využití námětů z obchodování
  - rýsování přímek, vzájemná poloha (rovnoběžky, různoběžky), průsečík přímek
  - bod ležící na přímce a mimo přímku, úsečka a její označování, odhadování a měření délky
  - jednotky délky (metr, centimetr, milimetr, kilometr), jejich rozlišování, vytvoření správné představy o velikosti jednotek na základě činností, jednoduché převody (m, cm, km)
  - čtverec a obdélník – jejich náčrty kreslené do čtvercové sítě i volně na papír
  - rozvoj prostorové představivosti (stavby z krychlí na vrstvy), stavby podle předlohy
  - tělesa kolem nás – poznávání geometrických tvarů
  - jednotky času (hodina, minuta, vteřina), jednoduché převody, orientace v čase

Vyučování matematice ve 3. ročníku je stejně jako v předcházejících ročnících názorné, často spojené s aktivní činností všech žáků. Žakovských činností využíváme při výkladu i procvičování učiva. Velmi vhodné jsou činnosti s pomůckami „desítky koleček“ a „papírové mince a bankovky“, např. při obchodování, práce na číselných osách (využití čtverečků z tvrdšího papíru, nejlépe o straně 2 cm), činnosti s „dvoubarevnými kolečky“ (názorné rozlišování úsudků).

S numerací a počítáním v číselném oboru do 1000 je třeba začít až po dokonalém zvládnutí numerace a počítání v oboru do 100 pokud možno všemi žáky. Rozšíření číselného oboru do 1000 je zařazováno až do 2. pololetí 3. ročníku. Proto se dobré zvládnutí všeho učiva náležejícího do číselného oboru do 1 000 nemůže předpokládat u všech žáků na konci 3. ročníku.

Pojetí početních výkonů, jak byly vysvětleny v 1. a 2. ročníku, se ve 3. ročníku nemění. Ve 3. ročníku se algoritmy početních postupů pamětného počítání rozšiřují o seznámení žáků s algoritmy písemného sčítání a odčítání. Zvládnutí algoritmů písemného sčítání a odčítání nepatří do závěrečné klasifikace ve 3. ročníku. Slovní úlohy tvoří nedílnou součást učení početních výkonů. Velký význam mají slovní úlohy, které využívají číselné údaje z prostředí, které žáci znají.

Zařazování počítačových programů k procvičování učiva matematiky může být ve 3. ročníku pro žáky velmi oblíbenou činností.

V geometrii je třeba vést žáky tak, aby rozuměli krátkým textům úloh s geometrickým obsahem a aby dokázali popsat jednoduchý geometrický obrázek.

E) Očekávané výstupy na konci 1. období

***ČÍSLO A POČETNÍ NUMERACE**

Žák:

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose
- provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák:

- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času
- popisuje jednoduché závislosti z praktického života
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel

GEOMETRIE V ROVINĚ A PROSTORU

Žák:

- rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa, nachází v realitě jejich reprezentaci
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY

Žák:

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky
- Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku. Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí důslednost, tvořivost sebedůvěru, sebekontrolu aj.

V systému individuální práce se slabšími žáky v matematice v prvním období základního vzdělávání má mimořádně velký význam správné a hojné používání názorných pomůcek, kreslených znázorňování, cvičení v sestavování vlastních úloh a jejich řešení, počítání z paměti.

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák:

- porovnává množství a vytváří soubory prvků podle daných kritérií v oboru do 20
- čte, píše a používá číslice v oboru do 20, numerace do 100
- zná matematické operátory $+$, $-$, $=$, $<$, $>$ a umí je zapsat
- sčítá a odčítá s užitím názoru v oboru do 20
- řeší jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20
- umí rozklad čísel v oboru do 20

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák:

- modeluje jednoduché situace podle pokynů a s využitím pomůcek
- doplňuje jednoduché tabulky, schémata a posloupnosti čísel v oboru do 20
- zvládá orientaci v prostoru a používá výrazy vpravo, vlevo, pod, nad, před, za, nahoře, dole, vpředu, vzadu
- uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s drobnými mincemi

GEOMETRIE V ROVINĚ A PROSTORU

Žák:

- pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit
- rozezná přímku a úsečku, narýsuje je a ví, jak se označují
- používá pravítko

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- osvojování nových matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka
- činnostní rozšíření číselného oboru, utvrzení představy o desítkové soustavě
- předkládání nových poznatků ve spojení s předcházejícím učivem, uplatnění analogie pro zavedení početních výkonů v rozšířeném číselném oboru žáky
- využívání schopnosti žáků objevovat za vedení učitele další nové matematické poznatky na základě pozorování a rozlišování, vyslovovat závěry, pokoušet se o zobecňování
- postupné zdokonalování přesnosti matematického vyjadřování
- zařazování praktických činností (např.: měření, odhady, porovnávání velikostí a vzdáleností) s cílem získání správných představ a zručnosti
- spojování nových poznatků v matematice s vědomostmi žáků získanými v běžném životě
- využívání matematických poznatků a dovedností žáky v praktickém životě
- používání peněz při činnostním řešení úloh s náměty z obchodování
- peníze v praktickém životě
- věnování času nápadům žáků, jejich dotazům, ukázkám různých způsobů řešení úloh
- vyslovování úsudků k úlohám, vytváření předpokladů pro rozvíjení logického myšlení
- vytváření obměn slovních úloh a matematických problémů pro různé obory činnosti lidí

- podporovat schopnost žáků rozumět grafickým schémátům tabulkám i jiným schematickým znázorněním, vytvářet jednoduchá schémata, vést žáky ke grafické gramotnosti
- praktické osvojování základních poznatků z geometrie

B) Charakteristika výuky

Při výuce matematiky nelze stanovit přesnou hranici mezi etapou vytváření konkrétních představ a mezi etapou vytváření pojmů. Je to hlavně proto, že přechod k abstrakci trvá téměř u všech žáků dlouho a neprobíhá u všech stejně. Výuka matematice i v tomto období umožňuje, aby si žáci matematické pojmy osvojovali správně a s co nejmenší námahou. Proces abstrakce usnadňují žákům pomůcky, kterými si znázorňují, stejně jako v minulých letech, nové a dosud neosvojené početní situace. Proces abstrakce urychlují též nákresy, náčrty a geometrická zobrazení, ukazující vztahy mezi údaji v úloze.

Mnoho pojmů se i v tomto období utváří ve vědomí žáků postupně, na základě soustavně prováděných činností, neustálým obohacováním dosavadních představ. Ve vzájemné souvislosti se přitom rozvíjí celá řada pojmů současně: pojem čísla, pojem desítkové soustavy, pojem početních výkonů. Přitom se více dbá na praktické použití pojmů než na vyslovování definicí (v tomto období není nutné po žácích definice požadovat). Jde hlavně o to, aby se představy žáků o číslech obohacovaly, aby chápali význam desítkové soustavy, aby dovednost početních výkonů s přirozenými čísly využívali při řešení slovních úloh a početních situací z běžného života a dovedli dobře úsudkově rozlišovat, kdy který početní výkon použít. Tyto dovednosti pak můžeme rozvíjet předkládáním různých výhod v počtech a zjednodušováním výpočtů.

V celém 2. období jsou žáci ve výuce matematiky podněcováni k sebedůvěře, učí se různými způsoby kontrolovat výpočty, uvažovat o možnostech výsledků, odhadovat. Jsou tak soustavně vedeni k sebekontrolě a sebehodnocení, a to jak v aritmetice, tak v geometrii.

Vzdělávací oblast matematika a její aplikace je tvořena čtyřmi tematickými okruhy:

a) Číslo a početní operace:

V tomto tematickém okruhu si žáci 4. a 5. ročníku prohlubují dovednosti základních početních operací s přirozenými čísly. Na základě činností zvládli žáci v 1. období dobře numeraci do sta i do tisíce, mají správně vytvořený základ k chápání desítkové soustavy. Z paměti sčítají a odčítají do sta a na základě analogie v první stovce počítají i jednoduché příklady v oboru do tisíce. Mají činnostně vytvořené konkrétní představy o násobení a dělení. Zvládli všechny spoje malé násobilky a dělení beze zbytku v oboru násobílek. Malá násobilka i dělení beze zbytku jsou procvičeny, ale jejich zautomatizování je třeba se nadále věnovat. Žáci se dále seznámili s tím, jak z paměti násobit dvojciferné číslo jednociferným, poznali i dělení v oboru násobílek se zbytkem. Z písemných algoritmů se setkali s písemným sčítáním a odčítáním a násobením čísla jednociferným činitelem. Tuto dovednost je třeba přenést do rozšířeného číselného oboru přes tisíc. Při písemném počítání se opíráme o znalosti písemných algoritmů oboru do tisíce a znalost desítkové soustavy. K tomuto učivu nepřistupujeme jako k nové látce, ale necháme žáky do písemných algoritmů: sčítání, odčítání a násobení jednociferným činitelem vstupovat samostatně a individuálně (žáci se tak učí jeden od druhého pod dohledem učitele). Z paměti se v oboru přes tisíc počítá jen výjimečně a to jen s takovými čísly, která obsahují jen jednu nebo nejvýše dvě číslice různé od nuly.

Novou látkou, kterou mají žáci v tomto období v okruhu početních operací dobře zvládnout, je písemné násobení dvojciferným činitelem, dělení se zbytkem z paměti a písemné dělení jednociferným dělitelem. Žáky je třeba seznámit i s písemným násobením trojciferným činitelem a písemným dělením dvojciferným dělitelem.

Do výuky můžeme v tomto tematickém okruhu vhodně zařazovat i kalkulačku. Může sloužit např. ke kontrole výsledků příkladů na písemné algoritmy, k výpočtům úloh z běžného života. Je třeba uvážit i to, že u písemného počítání jde jen o zvládnutí jednoduchých algoritmů, které se dají v hodině procvičit na jednom či dvou příkladech, provázených komentářem žáků. Je mnoho důležitějšího učiva, které je třeba do vyučovacích hodin v tomto období zařazovat. Např.: zaokrouhlování, odhady, rozlišování úsudků, tak jak je uvedeno v dalších okruzích matematiky tohoto období.

b) Závislosti, vztahy a práce s daty:

Úkolem stanoveným v tomto okruhu je vyhledávat, sbírat a třídit různé údaje, se kterými se v životě žáci setkávají. Orientovat se v jednoduchých tabulkách, číst z nich údaje, využívat je k porovnávání i výpočtům a naučit se též vyhledané údaje sestavovat do tabulek. Žák dále poznává i různé diagramy, seznamuje se s prvními grafy a učí se v nich orientovat. K tomuto okruhu je mnoho materiálu připraveno v učebnicích a pracovních sešitech pro 4. a 5. ročník. Učivo tohoto okruhu nebudou v žádném případě zvládat všichni žáci stejným tempem. Je proto třeba u těchto úloh k žákům přistupovat diferencovaně, nechat je o problematice úloh a závislostech mezi veličinami často hovořit, dát všem čas k pochopení těchto záznamů. Se záznamy údajů vyjádřenými diagramy a grafy se budou žáci v životě velmi často setkávat. Takovým úlohám je třeba ve výuce věnovat pozornost a neopomíjet je. Dají se přitom dobře využít mezipředmětové vztahy, např.: výsledky některých pokusů z přírodovědy, přehledy některých měření z pracovních činností, tabulky sportovních výkonů z tělesné výchovy aj. Tabulkově jsou uspořádány také jízdní řády, v nichž se žáci učí hledat. Mnohé informace v encyklopediích jsou rovněž uspořádány do diagramů a tabulek.

c) Geometrie v rovině a prostoru:

Geometrie se ve 4. a 5. ročníku vyučuje již pravidelně, obvykle v samostatné vyučovací hodině, zařazované do rozvrhu každý týden. Vyžaduje-li to téma učiva, zařazujeme geometrické učivo do části hodiny aritmetiky. Některé partie učiva spolu velmi úzce souvisí.

Základní útvary v rovině a prostoru, které má žák v 2. vzdělávacím období zvládnout a rozlišovat, jsou určeny v očekávaných výstupech RVP ZV. Vyučování geometrie vytváří jasné představy žáků o útvarech v rovině a jejich vzájemné poloze, podporuje rovněž rozvoj správné prostorové představivosti žáků. Od žáků v tomto období nežádáme, aby se učili definice nebo aby vlastnosti útvarů odříkávali z paměti. Vedeme je k tomu, aby obrázek nebo model dovedli popsat svými slovy. Také rýsování základních útvarů v rovině spojujeme vždy s hovorem žáků o narýsovaném, k tomu přidáváme i rýsování poznaných útvarů podle jednoduchého popisu.

Základní představy o geometrických obrazcích a tělesech získává žák bezprostředně názorem, nelze předpokládat, že by si je mohl představit z definic. Základní jednotku délky 1 m je potřeba mít ve třídě vyznačenou na určitém místě (vodorovně i svisle), žáci potřebují získat dobrou představu metru k odhadům délek i k základním převodům jednotek délky.

Při výuce obvodu a obsahu obrazců vycházíme z konkrétních situací kolem nás. Žáci snadno pochopí, že obvod obrazců se určuje jako součet délek jeho stran (součet úseček). Vytvoření jasné představy obsahu obdélníka jako počtu shodných jednotkových čtverců, kterými se dá daný obdélník pokrýt, se dá provést jen činností samotných žáků a hovorem o této činnosti. Na toto učivo stejným způsobem navazuje výuka geometrie i fyziky v 6. ročníku. Teprve když žák získá konkrétní představu o obsahu obdélníka, dokáže s porozuměním řešit i slovní úlohy z praktického života. Provádí-li žáci samostatně činnosti patřící k tomuto učivu, vytvoří si jasné konkrétní představy a rozlišování obvodu a obsahu obdélníka nebo čtverce jim pak nečiní žádné problémy.

Cílem výuky geometrii v tomto období je :

- a) rozeznávat navzájem základní geometrické obrazce a rozpoznávat je na předmětech
- b) správně načrtnout, vystříhnout i narýsovat čtverec, obdélník a libovolný trojúhelník
- c) stanovit velikost obvodu čtverce, obdélníka a jiných čtyřúhelníků a narýsovaných trojúhelníků měřením a výpočtem, uvědomovat si, že obrazce zaujímají určitou plochu, kterou lze srovnávat se zvolenou jednotkou obsahu

Geometrie je v učebních osnovách obou ročníků spojena s výukou výtvarné výchovy, kde žáci také zobrazují rovinné útvary. Poznávání geometrických útvarů tedy prolíná oběma předměty. Výpočty obvodů jsou také často zařazeny ve slovních úlohách v aritmetických pracovních sešitech. Žák poznává, že osvojené znalosti z matematiky potřebuje v různých vyučovacích předmětech i při řešení mnoha úloh z praktického života.

d) Nestandardní aplikační úlohy a problémy:

Žáci v tomto tematickém okruhu uplatňují logické myšlení, učí se řešit problémové situace a úlohy z běžného života.

V 1. vzdělávacím období žáci řešili většinu slovních úloh z paměti. Důraz byl kladen na porozumění početním výkonům, jejich užití v úlohách ze života. Žáci byli od 1. ročníku vedeni k sestavování slovních úloh. Vymýšleli slovní úlohy s různou tematikou z každodenního života, tvořili k úlohám otázky, vyvolávali se navzájem, odpovídali. Postupně se učili rozlišovat úsudky o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně. K výsledku pak docházeli nejkratší cestou vlastní úvahou, často na základě názoru a výpočtem z paměti. Ke slovní úloze vymyšlené některým žákem dokázali ostatní, pomocí jednoduchých pomůcek, úlohu zobrazit, jindy si zase provést náčrt nebo i záznam základních údajů a ihned odpovídat s výsledkem. Potom vždy přidávali příklad náležející k úloze. U úloh řešených násobením nebo dělením přidávali úsudky typu: „Když 1 sešit stojí 8 Kč, tak 3 sešity budou stát 3krát více.“ nebo „Když za 4 koláče zaplatím 28 Kč, tak za 1 koláč zaplatím čtyřikrát méně.“

Při častém užívání úsudků k řešení úloh z praktického života si žáci uvědomují smysl početních výkonů, správně je k úlohám přiřazují a dovedou též své úvahy zdůvodnit.

Řešení jednoduchých slovních úloh z paměti je třeba přenést i do 4. a 5. ročníku a nechávat žáky úlohy z praktického života vymýšlet a obměňovat. Do nich je třeba občas zařazovat rozšířený číselný obor, s důrazem na úsudkové počítání.

Jedním z nejdůležitějších úkolů při výuce matematiky ve 2. vzdělávacím období je podpořit a rozvíjet schopnost žáků uvažovat a samostatně řešit jednoduché slovní úlohy z paměti. Žáky je třeba postupně dovést i k samostatnému řešení zapsaných slovních úloh s jedním nebo dvěma početními výkony. Abychom tohoto cíle dosáhli, máme pro všechny žáky k dispozici soubory úloh s tematikou z různých oborů lidské činnosti, které jsou žákům blízké. Používáme pracovní sešity s takto připravenými úlohami. Jejich výhodou je, že věcný obsah i pojmy, které tyto slovní úlohy obsahují, jsou přiměřené vědomostem a úrovni odpovídají věkovým zvláštěnostem myšlení žáků v tomto vývojovém období. Pro žáky jsou připravené slovní úlohy srozumitelné, jejich vysvětlování neubírá proto čas vlastnímu řešení.

Pro mezipředmětové vztahy jsou připraveny úlohy s vlastivědnou i přírodovědnou tematikou. Jsou zařazeny v pracovních sešitech pro 4. i 5. ročník.

Protože soustavné řešení slovních úloh výrazně přispívá k rozvoji myšlení žáků, je třeba slovními úlohami ve 4. a 5. ročníku věnovat nejméně polovinu času určeného k výuce matematiky v tomto vzdělávacím období. Slovní úlohy zařazujeme souběžně numerickým počítáním.

K běžným slovním úlohám přibývají v tomto vzdělávacím období další úlohy, jejichž řešení vyžaduje zvláštní postup, např.: jednoduchá trojčlenka řešená přechodem přes jednotku, úlohy na porovnávání podílem aj. Přitom žáci dojdou k poznání významu jednoduchého zápisu podmínek slovní úlohy, se kterým se i v 1. vzdělávacím období setkávali.

V tomto období vedeme žáky k samostatnému úsudku při řešení slovních úloh a dbáme přitom na zapojení všech žáků do výuky. Je třeba cvičit smysly žáků, předkládat jim nadále nové typy úloh pomocí konkrétního názoru, zadávat jim k pozorování různá schémata, grafy a tabulky. Žáky nechat objevovat vše, na co mohou přijít sami, dbát na jejich samostatnost, přizpůsobovat vyučovací postup jejich chápání, vzbuzovat zájem žáků.

Kompetence k učení

- osvojit si užívané termíny, symboly a znaky z matematiky
- umět vyhledat v zadání slovních úloh důležité údaje
- vytvářet si komplexní pohled na matematik
- v kolektivu umět spolupracovat a porovnávat dosažené výsledky

Kompetence k řešení problémů

- chápat význam kontroly dosažených výsledků
- uvědomit si, že úloha může mít více způsobů řešení
- umět si vybrat vhodný způsob řešení matematické úlohy
- získávat další informace, které jsou potřebné k dosažení cíle
- umět se vyjádřit na základě výsledků
- využívat odhad, úsudek a vlastní zkušenost

Kompetence komunikativní

- umět se orientovat v grafech
- sestavit jednoduché grafy, zapsat údaje do tabulky
- dovést se domluvit ve dvojicích nebo menší skupině na společném řešení
- posilovat schopnost přesného a výstižného dorozumívání mezi žáky
- umět věcně argumentovat a vést kultivovaný písemný i ústní projev

Kompetence sociální a personální

- řešením přiměřeně náročných úkolů dosahovat pocitu sebeuspokojení a sebeúcty
- umět stanovovat pravidla pro práci skupiny i samostatnou práci a dodržovat je

Kompetence občanské

- uvědomovat si své školní a domácí povinnosti a přistupovat k nim zodpovědně
- poskytovat podle svých možností účinnou pomoc v kolektivu při řešení matematických úkolů

Kompetence pracovní

- naučit se bezpečně používat rýsovací a další potřeby
- udržovat je v pořádku, aby byla zajištěna jejich funkčnost
- dbát na dodržování základních hygienických a pracovních návyků a pořádek při práci
- přistupovat kriticky k výsledkům, které žák dosáhl a stanovit si kritéria vlastní práce
- uvědomit si využití matematických dovedností v běžném lidském životě

Kompetence digitální

- vedeme žáky k využívání digitálních technologií tak, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce
-

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- rozvíjet schopnost poznávání a řešení problémů na slovních úlohách
- povzbuzovat zdravé a vyrovnané sebepojetí
- rozvíjet kreativitu u dětí
- rozvíjet individuální a sociální dovednosti pro zvládnutí situací při soutěžích

Výchova demokratického občana

- rozvíjet a podporovat u všech dětí komunikační, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- na základě slovních úloh děti získávají různé informace o životě v evropských státech, dané údaje řadí podle různých hledisek, sestavují tabulku, grafické znázornění

Multikulturní výchova

- pomáhat dětem si uvědomovat vlastní identitu
- korigovat jednání a hodnotový systém žáků, učit je vnímat odlišnosti jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu

Environmentální výchova

- podporovat aktivitu, tvořivost, toleranci a ohleduplnost člověka ve vztahu k životnímu prostředí

Mediální výchova

- umět identifikovat základní orientační prvky v textu
- přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

D) Obsah učiva:

4. ročník: 5 hodin týdně

Opakování a procvičování učiva v oboru do 1 000:

- numerace - přirozené číslo v desítkové soustavě, činnosti ve skupinách s pomůckami, posloupnost čísel, jejich čtení a psaní, práce s číselnou osou, porovnávání a zaokrouhlování čísel
- pamětné sčítání a odčítání s využitím analogie s počítáním do sta, vlastnosti sčítání a odčítání přirozených čísel
- upevňování a automatizace násobkových spojů spojené s činnostmi a jednoduchými slovními úlohami z různých oborů lidské činnosti, zadávané úlohy žáci obměňují a sami vymýšlejí další podobné úlohy

- vlastnosti násobení (záměna činitelů)
- pamětné násobení dvojčíferného čísla číslem jednocíferným
- činnostní vyvození dělení se zbytkem v oboru násobílek, jeho procvičování; toto učivo je vhodné spojovat s řešením praktických úloh
- písemné sčítání, odčítání a násobení jednocíferným činitelem v oboru do 1 000
- úsudkové počítání, rozlišování úsudků
- řešení slovních úloh z praktického života, mezipředmětové vztahy
- práce s tabulkami a diagramy
- sestavování podobných tabulek žáky
- pozorování diagramů zařazených do učebnice, hovor o nich, vyvození vztahů mezi čísly

• *Nová látka – aritmetika:*

- vyvození písemného dělení jednocíferným dělitelem v oboru do 1000, zkouška
- rozšíření číselného oboru nad 1 000, desítková soustava, čtení a psaní čísel, jejich porovnávání, zaokrouhlování, rozklad čísla v desítkové soustavě, v numeraci rozšiřovat obor až do 1 000 000
- práce s číselnou osou, ve 4. ročníku je vhodné zůstat u znázorňování v oboru do 10 000
- zápis čísla v desítkové soustavě a jeho znázornění (číselná osa, teploměr, model)
- řešení slovních úloh, využití námětu obchodování
- přičítání a odčítání desítek, stovek a tisíců z paměti v oboru rozšířeném nad tisíc
- písemné sčítání a odčítání v rozšířeném oboru, odhady výsledků
- vyvození násobení a dělení čísel zakončených nulami
- algoritmus písemného násobení jedno a dvojčíferným činitelem, odhady
- pamětné násobení a dělení jednocíferným číslem
- písemné dělení jednocíferným dělitelem
- užívání závorek
- přirozená čísla, celá čísla, desetinná čísla, zlomky
- části zlomku, pojmy – číselník, jmenovatel, zlomková čára
- porovnávání zlomků se stejným jmenovatelem (poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny, desetiny)
- zobrazení a vyjádření poloviny, čtvrtiny, třetiny, pětiny, desetiny celku
- závislosti vztahy a práce s daty, vyhledávání, sbírání a třídění dat
- čtení a sestavování jednoduchých tabulek a diagramů

Geometrie v rovině a prostoru::

- základní útvary v rovině a prostoru, jejich rozlišování
- měření délek, délka úsečky, rozměry obrazců, délky hran těles
- jednotky délek, jednoduché převody jednotek
- přímka, polopřímka, úsečka, bod, rýsování a popis
- kružnice, kruh, rozlišení, střed a poloměr kružnice, rýsování a popis
- kolmice a rovnoběžky, rýsování a náčrty
- jednoduché konstrukce čtverce, obdélníku a pravoúhlého trojúhelníku, náčrty
- grafické sčítání, odčítání a násobení úseček
- určení obvodu trojúhelníků a čtyřúhelníků sečtením délek stran, využití v úlohách praktického života
- osa souměrnosti, souměrné útvary
- rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník

- obsah čtverce a obdélníku v čtvercové síti, jednotky obsahu, síť krychle a kvádrů rozložením krabíčky

Nestandardní aplikační úlohy a problémy:

- slovní úlohy, které se řeší netradičním způsobem
- číselné a obrázkové řady
- „magické“ čtverce
- úlohy vyžadující prostorovou představivost, různé stavby z krychlí
- úlohy matematických soutěží (Miniolympiáda, Matematický Klokán...)
- finanční gramotnost – kapesné, příjmy a výdaje

5. ročník : 5 hodin týdně

Číslo a početní operace

- procvičování všech početních operací při počítání z paměti, automatizace násobkových spojů a dělení v oboru násobílek beze zbytku i se zbytkem
- početní operace s přirozenými čísly, jejich vlastnosti (komutativnost, asociativnost, distributivnost)
- písemné algoritmy početních operací: sčítání, odčítání, násobení
- písemné dělení jednociferným a dvojciferným dělitelem
- rozšíření číselného oboru přes milion – numerace
- zaokrouhlování přirozených čísel
- provádění odhadů a kontrola výsledků početních operací
- počítání na kalkulátorech - využívání při kontrole výpočtů i při řešení některých slovních úloh
- slovní úlohy na jeden nebo dva početní výkony
- slovní úlohy z praktického života a jejich obměny
- využívání nákrešů a tabulek při řešení slovních úloh
- vyhledávání a třídění číselných informací z praktického života
- řešení jednoduchých nerovnic s užitím číselné osy
- práce s kalkulátorem
- kladné a záporné číslo
- znázornění na číselné ose, zápis a porovnávání celých čísel v rozmezí -100 až + 100
- zobrazení celých kladných a záporných čísel na číselné ose (teploměru, modelu)
- zlomky se jmenovatelem 10, 100 a jejich zápis desetinným číslem
- pojmy desetinná čárka, desetina, setina
- používat modely peněz k vyvození desetinných čísel
- zobrazit dané desetinné číslo řádu desetin na číselné ose
- zaokrouhlit desetinné číslo řádu desetin na celek, setin na desetiny
- zápis, čtení a porovnávání desetinných čísel
- písemné sčítání a odčítání řádu desetin a setin
- násobení a dělení desetinných čísel 10 a 100
- desetinné číslo v praktických situacích

Závislosti a práce s daty:

- vyhledávání, sbírání a třídění dat
- čtení a sestavování jednoduchých tabulek a diagramů
- orientace v jízdním řádu

Geometrie v rovině a prostoru:

- procvičování rýsování rovnoběžek a kolmic daným bodem, konstrukce trojúhelníku, obdélníku a čtverce (rýsování podle popisu slovního i písemného, ústní popis narýsovaného, procvičování zručnosti i vyjadřování v geometrii)
- jednotky délky a jejich převody, měření délky
- obvod různých rovinných obrazců - trojúhelníků, čtyřúhelníků i mnohoúhelníků
- obsah čtverce a obdélníku pomocí čtvercové sítě, základní jednotky obsahu a jejich převody
- osově souměrné útvary - jejich rozlišování, určení osy souměrnosti přeložením rovinného obrazce
- základní útvary v prostoru, prostorová představivost

Nestandardní aplikační úlohy a problémy:

- výpočet povrchu kváдру a krychle sečtením jejich podstav a stěn
- slovní úlohy, které se řeší netradičním způsobem
- číselné a obrázkové řady
- „magické“ čtverce
- úlohy vyžadující prostorovou představivost, různé stavby z krychlí
- úlohy matematických soutěží (Miniolympiáda, Olympiáda, Klokan,...)
- finanční gramotnost – příjmy a výdaje, úspory

V 5. ročníku se dokončuje počítání v oboru přirozených čísel, číselný obor se rozšiřuje do milionu i přes milion. Žáci se tedy naučí číst a psát čísla do milionu i přes milion, porovnávají je a zaokrouhlují. Protože se písemným algoritmům základních početních výkonů věnovalo již dost vyučovacího času, nečiní žákům žádné potíže přejít k písemným algoritmům v rozšířeném číselném oboru.

Při opakování a procvičování učiva je třeba respektovat individuální potřeby žáků a procvičování přizpůsobovat jejich potřebám. Je třeba si povšimnout i toho, do jaké míry je zautomatizována malá násobilka, jak ji žáci dovedou využívat při písemném řešení algoritmů.

V žádném případě by se nemělo stát, aby bylo do výuky matematiky v 5. ročníku zařazováno příliš často písemné počítání s čísly pěti a vícecifernými. Takové příklady je vhodné do výuky zařazovat pouze přiměřeně. V pracovním sešitě jsou připraveny příklady k počítání s velkými čísly, jejich výsledky jsou spojeny se sebekontrolou. Motivací pro počítání v oboru do milionu jsou např. zajímavosti z vesmíru.

Výuka se v tomto ročníku neobejde bez diferenciací. Protože předcházející výuka měla činnostní charakter, mnozí žáci zvládli desítkovou soustavu výtečně a běžné algoritmy pro písemné výpočty jim nečiní potíže. Vedle toho jsou však ve třídě i žáci, kteří potřebují některé učivo zopakovat a upevnit. Učitel to musí mít na zřeteli, aby na konci 5. ročníku všichni žáci splnili očekávané výstupy.

Novým učivem aritmetiky 5. ročníku je dělení dvojciferným dělitelem. Toto učivo mohou zvládnout jen ti žáci, kteří se naučili správně písemně dělit čísla jednociferným dělitelem. Učivem geometrie je výpočet obsahu obdélníka a čtverce vyvozený i se základní jednotkou obsahu.

Velkou pozornost v 5. ročníku věnujeme úsudkovému počítání, řešení slovních úloh se základními úsudky, slovních úloh s více početními výkony, úloh řešených na základě geometrických nákrešů a úloh řešených neobvyklým způsobem. Naším cílem je dosažení

samostatnosti žáků při řešení úloh. Soustavně je třeba nechávat žákům možnost úlohy obměňovat nebo sestavovat nové úlohy se zvolenou tematikou.

Používané materiály pro výuku v 5. ročníku jsou připraveny tak, aby pomohly procvičovat základní učivo z nižších ročníků a početní výkony oboru do milionu. Připravené slovní úlohy napomáhají procvičit úsudky, předkládají jednoduché i náročnější úlohy.

Důležité je, že všechny učební materiály pomáhají při diferenciaci žáků. Obsahují celou řadu úloh s rozličnou tematikou pro nadané žáky, umožňují žákům provádět sebekontrolu, napomáhají jejich sebehodnocení. Spojují matematiku s mnohými dalšími vyučovacími předměty. Dávají příležitost k zařazování vhodných projektů do výuky. Projektem se rozumí soubor rozličných námětů, na jejichž řešení se mohou žáci podílet, ve kterých mohou uplatňovat svoje zkušenosti i realizovat své schopnosti objevovat a zpracovávat témata. Používané učebnice pro činnostní učení předkládají žákům řadu námětů pro vhodné projekty, přiměřené jejich schopnostem.

Činnosti umožňují aktivní zapojování všech žáků do výuky. Žáky při nich přivádíme k samostatnému myšlení nad předloženými problémy, ke schopnosti o věcech a jevech uvažovat a vytvářet hodnotící soudy. Postupně se u žáků rozvíjí i schopnost vyhledávat a třídit informace, logicky myslet a zodpovědně se rozhodovat.

Výuka matematiky směřuje v 5. ročníku k tomu, aby pokud možno všichni žáci dosáhli očekávaných výstupů určených pro 2. vzdělávací období. Umožňuje také individuální rozvoj žáků. Vyučování vyžaduje v tomto období individualizaci a diferenciaci. Výuka ve své podstatě umožňuje, aby každý žák mohl pracovat podle svých možností a individuálně se rozvíjely předpoklady žáků pro další úspěšné vzdělávání na 2. stupni.

V 2. vzdělávacím období se zdůrazňuje v matematice to učivo, které má význam pro praktický život žáků a pro jejich další vzdělávání. K matematickému učivu se váže schopnost žáků užívat jednoduché úsudky při řešení slovních úloh z praktického života.

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák:

- využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení
- provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel
- zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel
- modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku
- porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel
- přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty
- porozumí významu znaku „-“ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose

ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák:

- vyhledává, sbírá a třídí data
- čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy

GEOMETRIE V ROVINĚ A PROSTORU

Žák:

- narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník, kružnice), užívá jednoduché konstrukce
- sčítá a odčítá graficky úsečky, určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- sestrojí rovnoběžky a kolmice
- určí obsah a obvod obrazce a užívá základní jednotky obsahu
- rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu
- souměrnosti útvaru překládáním papíru

NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚKOLY

Žák:

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry
- nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE

Žák:

- čte, píše a porovnává čísla v oboru do 100 i na číselné ose, numerace do 1 000
- sčítá a odčítá z paměti i písemně dvouciferná čísla
- zvládne s názorem řady násobků 2 až 10 do 100
- zaokrouhluje čísla na desítky i na stovky s využitím ve slovních úlohách
- tvoří a zapisuje příklady na násobení a dělení v oboru do 100
- zapíše a řeší jednoduché slovní úlohy
- rozeznává sudá a lichá čísla, používá kalkulátor

ZÁVISLOTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY

Žák:

- vyhledá a roztrídí jednoduchá data (údaje, pojmy apod.) podle návodu
- orientuje se a čte v jednoduché tabulce, určí čas s přesností na čtvrt hodiny, převádí jednotky času v běžných situacích, provádí jednoduché převody jednotek délky, hmotnosti a času, uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s penězi

GEOMETRIE V ROVINĚ A PROSTORU

Žák:

- znázorní, narýsuje a označí základní rovinné útvary
- měří a porovnává délku úsečky
- změří délku mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- sestrojí rovnoběžky a kolmice
- určí osu souměrnosti překládáním papíru
- pozná základní tělesa

NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚKOLY A PROBLÉMY

Žák:

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy, jejichž řešení nemusí být závislé na matematických postupech

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: INFORMATIKA

Vzdělávací oblast je ve 4. a 5. ročníku realizována prostřednictvím povinného vyučovacího předmětu informatika.

Informatika

A) Výchovně vzdělávací cíle

- poznání a pochopení role informací, výpočetní techniky a informačních a komunikačních technologií a podpoření zájmu o samostatné zvyšování úrovně své počítačové gramotnosti
- zpracování a prezentace informací, rozvíjení schopností ke zvyšování zájmu o učební činnost pomocí informačních a komunikačních technologií
- pochopení role informačních technologií ve výukovém procesu jako nástroje pro získávání, zpracování a prezentaci informací
- rozvíjení různých forem kultivovaného projevu při využívání komunikačních technologií
- zaujetí etického a odpovědného přístupu k právům duševního vlastnictví v oblasti softwarového vybavení a k mediím s nevhodným obsahem
- orientace při vnímání okolního světa i sama sebe

B) Charakteristika výuky

Vyučovací předmět Informatika je vyučován ve 4. a 5. ročníku po jedné vyučovací hodině týdně. Charakter výuky informatiky je činnostní. Výuku orientujeme tak, aby žáci dovednosti a znalosti získávali výhradně na základě individuální nebo maximálně dvoučlenné skupinové práce s počítači, periferiemi a používaným softwarem. Žáci provádějí takové činnosti, které vedou k získání základních znalostí a dovedností z oblasti práce s ICT technologiemi výhradně uživatelského charakteru, ale tak, aby je mohli dále rozvíjet na druhém stupni základního vzdělávání. Cílem naší práce je vybavit žáka takovými kompetencemi, které mu umožní ICT technologie v budoucnosti cílevědomě využívat při učení a později též při organizaci svého života. Dovednosti získané ve vzdělávacím oboru Informační a komunikační technologie umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku s bohatou škálou vzdělávacího softwaru a informačních zdrojů ve všech vzdělávacích oblastech celého základního vzdělávání. Získané dovednosti jsou v informační společnosti nezbytným předpokladem pro uplatnění na trhu práce i podmínkou k efektivnímu rozvíjení profesní a zájmové činnosti.

Kompetence k učení

- žák je veden k osvojování, později k aktivnímu používání odborných termínů a poznávání jiné formy učení
- propojuje do širších celků poznatky z různých oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na práci s počítačem
- na základě prožitku úspěchu vedeme děti k potřebě dalšího studia

Kompetence k řešení problémů

- při řešení problému činí uvážlivá rozhodnutí a uvědomuje si zodpovědnost za své rozhodnutí
- vyhledává informace vhodné k řešení problému

- dovede požádat o radu nebo pomoc

Kompetence komunikativní

- rozvíjet u dětí dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky
- vést žáky k využívání širokých možností informačních a komunikačních prostředků k dorozumívání s okolním světem

Kompetence sociální a personální

- vést děti ke schopnostem pracovat ve dvojici a v menším kolektivu
- umět o daném problému diskutovat se spolužákem nebo učitelem
- individuálním přístupem učitele budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj

Kompetence občanské

- žák si je vědom svých práv a povinností v počítačové učebně
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace
- umět poskytnout podle svých schopností účinnou pomoc spolužákům

Kompetence pracovní

- používá bezpečně vybavení počítačové učebny a dodržuje určená pravidla pro práci počítačem a okolními ovládacími zařízeními
- respektuje možnosti zdravotních potíží při časté a velmi dlouhé práci s počítačem
-

Kompetence digitální

- vedeme žáky ke správnému používání digitálních zařízení a technologií
- učíme žáky postupy a způsoby, jak získávat, vyhledávat a posuzovat data a informace
- seznamujeme žáky s aplikacemi a službami, které jim usnadní práci či zjednoduší jejich pracovní postupy
- pomáháme pochopit význam digitálních zařízení a kriticky hodnotit jejich přínosy
- dbáme na to, aby žáci předcházeli situacím ohrožující bezpečnost zařízení i dat, situacím ohrožující jejich tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- rozvíjet schopnost poznávání, cvičit smyslové vnímání, pozornost a soustředění se na činnost s počítačem
- regulovat vlastní jednání a prožívání, upevňovat vůli, umět aktivně naslouchat
- umět vyhledat pomoc při potížích při činnosti

Výchova demokratického občana

- rozvíjet u žáků disciplinovanost při aktivní práci v počítačové učebně, přijímat odpovědnost za svoje postoje a činy

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- při práci s internetem žáky podněcovat ke spojení se světem
- rozvíjet a prohlubovat u dětí dovednosti práce s počítačem jako součást budoucí práce a života

Multikulturní výchova

- vnímat jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti
- udržovat tolerantní mezilidské vztahy a rozvíjet spolupráci v kolektivu dětí

Environmentální výchova

- využívat výpočetní techniku při zjišťování aktuálních informací o stavu životního prostředí, ekologických problémech, ekosystémech, základních podmínkách života na Zemi, o obci, o kultuře...

Mediální výchova

- rozeznávat rozdíl mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením
- uvědomovat si fungování a vliv internetového média v každodenním životě

D) Obsah učiva

4. a 5. ročník: 1 hodina týdně

Digitální technologie

- digitální zařízení
- základy ovládání zařízení – zapnutí/vypnutí
- používání ovládačů – ovládání myši, psaní na klávesnici
- editace textu
- ukládání textu do souboru, otevírání souborů, práce se soubory
- kreslení čar, bitmapových obrázků, vybarvování
- přehrání zvuku
- využití digitálních technologií v různých oborech
- ergonomie, ochrana digitálního zařízení a zdraví uživatele
- internet, sdílení dat
- technické problémy a hledání jejich řešení

Data, informace a modelování

- kódování a přenos dat – piktogramy, symboly, kódy, šifry
- informace – soubor dat, přenos dat na dálku
- pixel, rastr, rozlišení obrázků
- modelování – znázornění skutečnosti pomocí obrazových modelů (myšlenkové, pojmové mapy, tabulky, jednoduché grafy)

Soubory a složky

- nejznámější manažery (Správce souborů, Tento počítač, Průzkumník)
- postupy vytvoření, přejmenování, kopírování, přesunu a odstranění složky či souboru

Práce s obrázky a textem

- programy na tvorbu obrázků (Malování)
- uložení vytvořeného obrázku nebo změn, otevření obrázku
- základní nástroje a možnosti nastavení (tvary štětce, barvy, základní tvary ...)
- základní nástroje pro práci s textem

Bezpečnost na internetu

- pravidla bezpečného chování na internetu
- bezpečné a legální úkony na internetu
- elektronická pošta (e-mail), zdravý vztah k internetu
- ochrana osobních údajů
- respektování autorských práv a zákonů

E) Očekávané výstupy

Digitální technologie

Žák:

- pojmenuje jednotlivá digitální zařízení, se kterými pracuje a vysvětlí, k čemu slouží
- edituje digitální text, vytvoří obrázek, přehraje zvuk či video
- uloží práci do souboru
- dodržuje pravidla a pokyny při práci s digitálním zařízením
- přihlásí se a ohlásí ze svého účtu
- při práci s grafikou a textem přistupuje k datům i na vzdálených počítačích a spouští online aplikace
- rozpozná nestandardní chování počítače a požádá o pomoc učitele

Data, informace a modelování

Žák:

- sdělení informace pomocí obrázku
- předá informaci zakódovanou pomocí textu, čísel
- zakóduje, zašifruje, dekoduje jednoduchý text nebo obrázek
- sestaví obrázek z daných geometrických tvarů, úseček

Soubory a složky

Žák:

- orientuje se ve struktuře složek
- rozlišuje místní, síťové disky a jiná zálohovací zařízení
- dokáže vytvořit, přejmenovat, zkopírovat či přesunout, případně odstranit složku se soubory

Práce s obrázky a textem

Žák:

- dokáže s použitím nástrojů nakreslit obrázek
- zvládá obrázek uložit, příp. otevřít pro změny a změněný znovu uložit
- dokáže použít nástroje pro tvorbu a editaci textu

Bezpečnost na internetu

Žák:

- dokáže napsat zprávu, přečíst si došlou zprávu, smazat zprávu
- využívá informační a komunikační služby v souladu se stávajícími etickými, bezpečnostními a legislativními požadavky
- dodržuje základní bezpečnostní, hygienická pravidla a předpisy při práci s digitální technikou

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Digitální technologie

Žák:

- najde a spustí známou aplikaci, pracuje s daty různého typu
- popíše bezpečnostní a jiná pravidla stanovená pro práci s digitálními technologiemi

Data, informace a modelování

Žák:

- uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat
- popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti a určí, co k ní již ví

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK

A JEHO SVĚT

Vzdělávací oblast je v 1. – 3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu prvouka, ve 4. a 5. ročníku prostřednictvím předmětů přírodověda a vlastivěda.

Prvouka

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- učit žáky pozorovat přírodní jevy a orientovat se v prostoru a čase
- na základě činností a pozorování vytvářet nové představy o jednoduchých, chápání žáků
- dostupných, ale podstatných věcech a jevech, které je obklopují doma, ve škole, v obci
- vést žáky k tomu, aby předměty a jevy pojmenovávali a vyjadřovali o nich své myšlenky, soudy, názory
- učit žáky, aby na základě svých vlastních zkušeností docházeli k jednoduchým pojmům a objevování souvislostí
- vytvářet u žáků pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě a rozvíjet pozitivní vlastnosti žáků
- dát žákům základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví, o příčinách ohrožení zdraví, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
- naučit žáky cílevědomému osvojování základních hygienických návyků a návyků kulturních
- seznamovat žáky se základními právy a povinnostmi, pomoci žákům získávat orientaci v problematice peněz a cen, učit je odpovědnému spravování osobního rozpočtu
- vést žáky k samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní a bezkonfliktní komunikaci i v méně běžných situacích
- vést žáky k poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování v různých situacích ohrožení vlastního zdraví i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech
- pomáhat žákům utvářet si pozitivní občanské postoje a rozvíjet u nich vědomí příslušnosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu

B) Charakteristika výuky

Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život.

Vzdělávání v oblasti Člověk a jeho svět rozvíjí poznatky, dovednosti a prvotní zkušenosti žáků získané ve výchově v rodině a v předškolním vzdělávání. Ozřejmuje vztahy a souvislosti a vychází při tom z autentických prožitků žáků a konkrétních či modelových situací. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti, utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí a postupně se seznamují s místně i časově vzdálenějšími osobami i jevy a se složitějšími ději. Učí se vnímat

lidi, vztahy mezi nimi, všítat si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat, přemýšlet o nich a chránit je.

Na základě poznání sebe, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Při osvojování poznatků a dovedností ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Propojení této vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládání nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků. Vzdělávací oblast tak připravuje základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost, Člověk a příroda a ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví.

Vzdělávací obsah je členěn do pěti tematických okruhů:

Místo, kde žijeme – fungování rodiny, školy, obce, společnosti; orientace v dopravní situaci; poznávání místních a regionálních specifik; vztah k vlasti

Lidé kolem nás – chování k ostatním lidem, tolerance a solidarita; kultura; práva a povinnosti; principy demokracie; globální problémy lidstva, svět financí

Lidé a čas – orientace v čase, měření času, sled událostí; minulost

Rozmanitost přírody – živá a neživá příroda, jejich souhra, vliv člověka na přírodu; země jako planeta

Člověk a jeho zdraví – člověk, jeho potřeby a vývoj; zdraví, zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života, hygiena, bezpečnost, vzájemná pomoc v běžných i mimořádných životních událostech

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

V prvouce se věnujeme:

- poznávání věcí – jejich vlastností a zařazujeme je do přírodního a společenského dění
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů
- základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky,...)
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti,...
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce
- technické výchově (spojení s výtvarnou výchovou a praktickými činnostmi)
- pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou)
- zdravotní výchově a znalosti lidského těla, režimu dne
- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem)
- finanční gramotnosti
- bezpečnosti, prevenci nebezpečných situací, bezpečnosti v dopravě

Kompetence k učení

- nabízet žákům různé způsoby, metody a strategie učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení
- vést žáky k aktivnímu vyhledávání a třídění informací, jejich propojování a systematizaci
- vést žáky k samostatnému pozorování a porovnávání získaných výsledků
- umožnit žákům poznávat smysl a cíl učení a umět posuzovat vlastní pokrok
- na základě prožitku úspěchu vést žáky k potřebě dalšího studia a celoživotního vzdělávání

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, aby vnímali problémové situace ve škole i mimo ni, učit je rozpoznávat a chápat problémy a nesrovnalosti
- ukázat žákům různé zdroje informací, které mohou vést k řešení problému a vést je k jejich ověřování a srovnávání
- vést žáky k ověřování správnosti řešení problému

Kompetence komunikativní

- rozvíjet u dětí dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky a názory na lidskou společnost a přírodní jevy
- seznámit žáky s různými typy textů a obrazových materiálů o probíraných tématech (kroniky, encyklopedie, internet, učebnice, návody)
- vést žáky k využívání širokých možností informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

- vést žáky ke schopnosti pracovat ve dvojici a v menší pracovní skupině při vyhledávání informací
- předkládat žákům možnosti stanovení pravidel pro činnost skupiny a vést je k jejich dodržování
- individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj

Kompetence občanské

- na základě příkladů z historie vést žáky k respektování přesvědčení druhých lidí
- ukázat žákům význam jednotlivých složek životního prostředí i prostředí jako celku

Kompetence digitální

-
- žáci jsou vedeni k bezpečnému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci a při učení
- seznamujeme žáky s digitálními technologiemi, pomocí nichž získávají a učí se zpracovávat získané informace, volí vhodné způsoby získávání informací, získané informace kriticky posuzuje a sdílí

C) Průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova:

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopnosti poznávání, kreativita
- morální rozvoj – řešení problémů a rozhodovací dovednosti
- sociální rozvoj – mezilidské vztahy

Environmentální výchova:

- ekosystémy
- základní podmínky života
- lidské aktivity a problémy životního prostředí
- vztah člověka k přírodě

Multikulturní výchova:

- kulturní difference
- lidské vztahy

Výchova demokratického občana:

- stát, státní symboly, členění republiky
- občan, občanská společnost a stát
- formy participace občanů v politickém životě

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech:

- Evropa a svět nás zajímá

Mediální výchova:

- tištěná a elektronická média

D) Obsah učiva:

1. ročník: 2 hodiny týdně

- škola a její blízké okolí, cesta do školy, bezpečnost
- pracovní návyky a vhodné chování ve škole i mimo školu
- příroda na podzim v lese, v sadu, na zahradě a na poli
- rodina a život v rodině
- zima a zimní svátky, bezpečnost, živočichové a rostliny v zimě
- člověk a péče o zdraví, základní hygienické návyky
- zdravá výživa, režim dne
- příroda, rostliny a živočichové na jaře
- nejznámější ptáci a domácí zvířata
- dny v týdnu, roční období, orientace v čase
- nejznámější povolání a výrobky řemeslníků
- dopravní výchova – chodec, bezpečnost v silniční provozu, semaforey, důležité dopravní značky
- příroda v létě
- finanční gramotnost – české mince a bankovky

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všimnout si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všimají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

2. ročník: 2 hodiny týdně

- škola a organizace školního života
- cesta do školy – bezpečnost, dopravní výchova
- změny v přírodě na podzim, živočichové ve volné přírodě (využití učiva 1. r. a jeho rozšíření), mezipředmětové vztahy (zejména s českým jazykem)
- zelenina a její druhy
- ovocné stromy a jejich plody
- rodina, náš domov, obec, vlast
- proměny přírody v zimě, zimní sporty
- člověk, poučení o lidském těle, nemoc a úraz, první pomoc
- osobní bezpečí, krizové situace, rizika v přírodě
- potraviny a správná výživa
- čas, orientace podle hodin, kalendářní rok
- práce a volný čas
- finanční gramotnost – platební karta, cena základních potravin
- proměny přírody na jaře (rostliny, živočichové, květiny)
- lesy jehličnaté, listnaté a smíšené – stromy ochrana přírody
- proměny přírody v létě, u vody a ve vodě, vodní živočichové

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušenosti žáků a učivo probrané v 1. r., které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o změnách v přírodě v průběhu ročních období a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek) necháváme na rozhodnutí žákům, které vhodně usměrňujeme.

3. ročník: 3 hodiny týdně

- místo, kde žijeme (domov, rodina, škola, obec)
- cesta do školy, dopravní výchova - uplatňuje bezpečné způsoby pohybu a chování v silničním provozu při cestě do školy a ze školy, charakterizuje nebezpečná místa
- orientace v místě bydliště:
  - světové strany
  - práce s jednoduchým plánem (začlenění obce do příslušného kraje)
  - seznámení s mapou
  - světové strany
- země, v níž žijeme:
  - krajina v místě bydliště
  - naše vlast
- lidé a čas – orientace v čase
- věci a činnosti kolem nás:
  - lidská činnost
  - práce a volný čas
  - lidé a výrobky, technika
  - finanční gramotnost – platidla, odhad ceny, bezpečné nakupování, spoření

- neživá příroda – látky a jejich vlastnosti:
  - vzduch
  - voda
  - Slunce a Země
- živá příroda:
  - rostliny (druhy rostlin, části rostlin, plody)
  - živočichové
  - zkoumání přírody
- rozmanitost přírody a její ochrana, základní ekologická výchova
- člověk:
  - lidské tělo (růst a vývoj, stavba těla – kostra, svaly)
  - péče o zdraví (zdraví a výživa, sport a hry, první pomoc)
- stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí
- v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit
- rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času

Ve vyučování prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v 1. a 2. r. a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

E) Očekávané výstupy na konci 1. období

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí
- uplatňuje bezpečné způsoby pohybu a chování v silničním provozu při cestě do školy a ze školy, charakterizuje nebezpečná místa
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech
- začlení svou obec (město) do příslušného kraje a oblužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

LIDÉ KOLEM NÁS

Žák:

- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
- projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům

- orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy

LIDÉ A ČAS

Žák:

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák:

- pozoruje, popisuje a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
- provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák:

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

DOPRAVNÍ VÝCHOVA

Žák:

- rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času
- uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek - 112, 150, 158, 155

FINANČNÍ GRAMOTNOST

Žák:

- pozná české mince a bankovky
- uvede příklad využití platební karty
- odhadne cenu základních potravin a celkovou cenu nákupu
- zkontroluje, kolik peněz je vráceno při placení

OCHRANA ČLOVĚKA ZA BĚŽNÝCH RIZIK A MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ

Žák:

- zhodnotí vhodnost míst pro hru a trávení volného času, uvede možná nebezpečí i způsoby, jak jim čelit
- v modelových situacích ohrožení bezpečí (neznámá místa, setkání s neznámými lidmi, kontakt se zvířaty, práce s elektronickými médii atd.) označí možná nebezpečí a diskutuje o účinných způsobech ochrany

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák:

- orientuje se v okolí svého bydliště a v okolí školy
- popíše a zvládne cestu do školy

LIDÉ KOLEM NÁS:

Žák:

- rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy
- dodržuje základní pravidla společenského chování
- při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně
- projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům
- pojmenuje nejběžnější povolání a pracovní činnosti

LIDÉ A ČAS

Žák:

- pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase
- zná rozvržení svých denních činností
- rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- poznává různé lidské činnosti

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák:

- pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v ročních obdobích
- pozná nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat
- pojmenuje základní druhy ovoce a zeleniny a pozná rozdíly mezi dřevinami a bylinami
- provede jednoduchý pokus podle návodu

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák:

- uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsluhu
- popíše své zdravotní potíže a pocity
- zvládá ošetření drobných poranění
- pojmenuje hlavní části lidského těla
- rozezná nebezpečí a dodržuje zásady bezpečného chování

- neohrožuje své zdraví a zdraví jiných
- uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech

Výuka prvouky v 1. období ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky environmentální výchovy. Žáky učíme citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a možnost člověka přírodu ovlivňovat. Učíme je rozlišovat pozitivní způsoby působení člověka v přírodě od způsobů negativních. Žáci poznávají význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Necháme je objevovat možnosti ke zlepšování okolního prostředí a péči o něj. Dáváme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí. Vytváříme první předpoklady k tomu, aby žáci získávali dobrou hodnotovou orientaci v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské společnosti.

Člověk a jeho svět

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- poznávat přírodní zákonitosti při aktivních a tvůrčích činnostech, jednak samostatně, jednak při práci ve skupinách
- získávat jasné a konkrétní představy o přírodninách živých i neživých a přírodních jevech na základě pozorování, je to dobrý předpoklad pro vytváření přesných pojmů
- konkrétní představy o přírodninách a přírodních jevech doplňovat nejen četbou textů naučných, ale i uměleckých
- učit žáky zjišťovat základní vlastnosti zkoumaných přírodnin, nacházet souvislosti mezi jevy a ději v přírodě
- nechat žáky provádět pokusy, čímž jim umožníme poznat a pochopit přírodní děje, které nelze snadno pozorovat v přírodních podmínkách
- na vycházkách zaměřovat pozornost žáků na sledování určitých jevů
- zaznamenávat výsledky pozorování a pokusů, diskutovat o nich se spolužáky, vyvozovat závěry a za učitelova vedení je upřesňovat, popřípadě zobecňovat
- uvědomovat si sebe jako člověka - živou bytost, která má své fyziologické a biologické funkce a potřeby, poznávat, co je pro člověka užitečné a naopak škodlivé z hlediska hygieny, výživy aj.
- žákům předávat základní poučení o bezpečném chování v různých životních situacích i při mimořádných událostech, které ohrožují nejen zdraví jednotlivců, ale i celých skupin obyvatel
- vést žáky k tomu, aby si na základě svých zkušeností a sledování konkrétních situací postupně uvědomovali odpovědnost každého člověka za své zdraví a bezpečnost

- upozorňovat žáky na situace, při kterých by nevhodným chováním mohli ohrožit zdraví spolužáků nebo zavinit úraz jiných lidí
- postupně si osvojovat a upevňovat zásady slušného chování mezi lidmi, učit se vzájemné toleranci, snášenlivosti a úctě k lidem, se kterými se setkávají
- sledovat střídání ročních období, vést si záznamy ze svých pozorování, umět pozorované změny v přírodě zdůvodnit
- dovést žáky k uvědomění, že Země je jednou z planet, oběžnic Slunce, které jsou součástí vesmíru
- dát žákům přehled o jejich regionu – kraji
- získávat postupně základní zeměpisný přehled o České republice a Evropě
- učit žáky číst a vyhledávat základní údaje v mapě České republiky a Evropy
- osvojovat si nové pojmy v souvislosti s orientací na mapě
- seznamovat žáky s významnými etapami našich národních dějin
- vyvolat u žáků zájem o minulost a o kulturní bohatství regionu i celé země
- učit žáky zařazovat hlavní události časově do staletí
- poznávat, jak se život lidí vyvíjí a mění, jakým změnám podléhají věci kolem nás
- sledovat změnu staveb a způsobu života v průběhu staletí
- osvojovat si základní dějepisné pojmy související s uspořádáním společnosti
- probouzet u žáků pěkný vztah k místu bydliště
- postupně rozvíjet vědomí sounáležitostí se svou zemí, světadílem
- upevňovat základy správného chování mezi lidmi bez ohledu na barvu pleti
- učit žáky vzájemné úctě, pomoci a snášenlivosti mezi sebou
- utvářet pracovní návyky při individuálních činnostech i práci ve skupinách
- vést žáky k propojování místních historických, zeměpisných a kulturních informací
- poznávat historii místa a kraje z dostupných zdrojů (členové rodiny, muzea, památky, knihovny)
- vést k poznávání charakteristiky určitého regionu i událostí využívat informační techniku
- získávat základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci i o poskytování první pomoci, osvojit si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, poznat, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka
- pozorovat názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrát určené role, řešit modelové situace
- seznamovat se s orientací v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu
- vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; peníze rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky
- rozšiřovat slovní zásobu v osvojovaných tématech, k pojmenovávání pozorovaných skutečností a k jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- poznávat a chápat rozdíly mezi lidmi, respektovat kulturu a být tolerantní k chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání a korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot
- vést k samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní a bezkonfliktní komunikaci i v méně běžných situacích, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)

- utvářet ohleduplný vztah k přírodě i kulturním výtvorům a vést k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně
- vést k přirozenému vyjadřování pozitivních citů ve vztahu k sobě i okolnímu prostředí
- poznávat podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení
- poznávat a upevňovat preventivní chování, účelné rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.
- objevovat a poznávat vše, co jej zajímá, co se mu líbí a v čem by v budoucnu mohl uspět
- poznávat podstatu zdraví i příčinu nemocí, vést k upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých
- poznávat příčinu ohrožení a úrazů a jejich předcházení
- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru
- bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek
- bezpečné chování v silničním provozu dopravní značky
- předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích

B) Charakteristika výuky

Výuka přírodovědy ve 2. vzdělávacím období navazuje na učivo prvouky, v mnohém ho prohlubuje a rozšiřuje. Charakter výuky je činnostní, to předpokládá provádění žákovských pokusů, hovorů o pozorovaných pokusech i jiných sledovaných přírodních úkazech. Žáci mají možnost v přírodovědném vyučování využívat vědomostí z prvouky i své zkušenosti z vlastních pozorování přírody. Tím, že žákům umožňujeme, aby své vlastní zkušenosti a poznatky spojovali s novým učivem, snadno dosahujeme toho, že se učí se zájmem a mají dobré znalosti z přírodovědy.

Při činnostech se žáci učí spolupracovat, organizovat práci ve skupině i přijímat individuální odpovědnost za splnění určitého úkolu. Při přírodovědném vyučování se ve velké míře uplatňují mezipředmětové vztahy s výukou českého jazyka, matematiky, výtvarné i hudební výchovy, praktických činností. Těchto možností velmi snadno využíváme při realizaci krátkodobých projektů. Navrhujeme-li v tomto období žákům vhodná témata pro projekty, jsou žáci schopni samostatně úkoly do projektů vymýšlet a zpracovávat. Je to jedna z příležitostí, při které mají žáci možnost dobře uplatnit své individuální schopnosti a nápady. Aby mohli ve vybraných projektech využít jak svoji individualitu tak různé poznatky z běžného života, nesmí být učitelem příliš omezováni ani usměrňováni. Jen tak se projeví i jejich fantazie. Potřebují k tomu však mít důvěru v učitele, snahu ho něčím udivit nebo překvapit. Každý pozitivní postoj učitele k výsledkům práce žáků má za následek jejich zvýšenou snahu a úsilí při plnění dalších úkolů.

Při poznávání přírody a jejich zákonitostí dochází žáci k poznání, že Země a život na ní tvoří celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje v rovnováze. Je třeba, aby si žáci uvědomili, že tuto rovnováhu může člověk svou činností snadno narušit, ale obvykle jen velmi obtížně obnovit. Učí se využívat svých poznatků, hodnotit svá pozorování a záznamy, hledat možnosti, jak i oni mohou přispět k zlepšení životního prostředí a k ochraně přírody.

Významnou roli při výuce přírodovědy mají žákovské pokusy. S přírodninami, jejich vlastnostmi a se zákonitostmi přírody se žáci neseznamují jen při vyprávění nebo čtení, ale mají možnost je zkoumat více smysly a mnohé poznatky sami objevovat. Značný význam přitom má, když si žáci vedou o svých pozorováních a pokusech jednoduché záznamy, tj. nákresy,

zápisy do tabulek, krátké popisy provedení, zápisy závěru, popřípadě i grafické záznamy. Důležité je, aby pokud možno všechny pokusy byly prováděny žáky buď individuálně nebo ve dvojicích. Záznamy si však provádí každý žák individuálně, po vzájemné konzultaci o možnostech provedení.

Provádění žákovských pokusů z přírodovědy a příprava pomůcek na tyto pokusy se uskutečňuje ve 4. ročníku a hlavně v 5. ročníku ve spojení s pracovními činnostmi. Týká se to zvláště kapitol Člověk a příroda, Člověk a lidské výtvořiny. Tím se výuka stává smysluplnou, pro žáky zajímavou a blízkou životní realitě.

Všechny dovednosti a poznatky, které žáci při pokusování na 1. stupni získají, uplatní v 6. ročníku nejen při výuce přírodopisu, ale i při výuce fyziky. Fyzika je v 6. ročníku vyučována tak, aby žáci měli možnost využít vědomostí a dovedností, které již získali při vyučování i ve svém běžném životě. Proto je obsah učiva fyziky 6. ročníku sestaven tak, aby žáci použili všechny získané vědomosti z nižších ročníků a na jejich základě sami objevovali jak fyzikální veličiny tak vlastnosti látek, silové působení těles aj.

Přírodovědu ve 4. a 5. ročníku vyučujeme ve dvou tematických okruzích:

Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví

Ve 4. ročníku se obě témata prolínají, hlavně ve spojení se zdravou výživou a ochranou životního prostředí. Pozornost je věnována rovněž vybraným základním fyzikálním veličinám.

Vyučovací předmět vlastivěda zahrnuje ve 4. a 5. ročníku učivo zeměpisné a historické. Je účelné věnovat zeměpisnému i dějepisnému učivu v obou ročnících po 1 hodině týdně (ne však zeměpis jedno pololetí a dějepis druhé pololetí). Každý historický jev probíhá v určitém zeměpisném prostředí, proto je vhodné dávat obě tyto složky vlastivědy do vzájemné souvislosti.

Žáci v tomto věku se dívají na dějiny očima současnosti. Je třeba proto stále dbát na rozvíjení jejich jasných představ o minulosti. Aby počáteční dějepisné vyučování tento základní úkol plnilo a minulost se zobrazovala v myslích žáků živě, je vhodné historická schémata a popisované děje provázet různým znázorněním minulosti. K tomu velmi pomohou další mezipředmětové vazby spojené s vlastivědnou výukou. Jsou to např. vazby se čtením, výtvarnou výchovou, matematikou, praktickými činnostmi i hudební výchovou. Dějinné události se žákům velmi dobře přiblíží a stanou se pro ně zajímavějšími, pokud mají příležitost své představy individuálně výtvarně i literárně ztvárňovat.

Významným pomocníkem při výuce vlastivědy jsou čítanky pro 4. a 5. ročník, které svými uměleckými historickými články učivo obohacují. Umělecké texty žákům barvitě a obrazně popisují události dějin i jednání historických postav. Z uměleckých textů žáci přijímají neotřelé obraty v řeči, rozvíjí se jejich schopnost výstižně se vyjadřovat a vystihnout podstatné rysy událostí i charakter postav. Výuku vlastivědy výborně doplňuje čtení z historických čítanek. K přiblížení učiva pomáhají jejich ilustrace, plány, časové osy, stručné vyprávění určitých důležitých událostí z historie našeho národa. K pochopení časových souvislostí napomohou časové přímky rozdělené na stoleté úseky. Délku století je třeba dětem objasnit např. pomocí věku rodičů a prarodičů.

Zeměpisné učivo navazuje na poznatky z prvouky. Od pozorování nejbližšího okolí bydliště a školy žáci přecházejí k zeměpisnému pozorování svého kraje a republiky až po její začlenění do Evropy. Přímé a názorné vyučování se doplňuje čtením zeměpisných článků, žáci se učí pozorovat a číst z plánů a map. Zařazovány jsou praktická cvičení jako např.: rozlišování zeměpisných značek, práce s kompasem, měřítkem mapy apod. Tyto činnosti připravují žáka na vyučování zeměpisu na 2. stupni i na využití zeměpisných poznatků v praktickém životě.

Výuku vlastivědy vhodně doplňují návštěvy muzeí, výstav, významných historických míst a památek. Také vhodné zeměpisné nebo historické filmy a videoukázky výuku vlastivědy doplní a zpestří. Podle místních podmínek je dobře využívat vztahu významných historických

událostí k místu, kde žáci žijí. Představu života v minulosti žákům velmi dobře přibližují místní vlastivědná muzea.

Rodné město a rodný kraj jsou součástí vlasti. Jejich dějiny tvoří součást dějin celé země. Události, které jsou zachyceny v dějinách místa, kde žáci žijí, jsou jim blízké a srozumitelné. Proto k hlubšímu rozvíjení jasných představ o minulosti využíváme i všech místních historických památek jako jsou např.: hrady, zámky, kostely, radnice, morové sloupy, sochy aj.

Nezapomínáme ani na využívání zkušeností žáků z výletů po vlasti, žákům dáváme prostor, aby mohli o svých zážitcích vyprávět a svá vyprávění doplnit fotografiemi, videonahrávkami, ukázkami pohlednic a suvenýrů.

K vlastivědnému učivu patří vycházky. Při nich snadno objasňujeme různé nové zeměpisné pojmy např.: hory se vypínají, kopce se svažují do údolí, pohoří se táhne, přechází do nížiny, nížina se rozkládá, potoky se stékají, řeka se vlévá, řeka protéká, aj.

Hlavní pomůckou při vyučování zeměpisného učiva však zůstává mapa. Využíváme každé příležitosti k tomu, abychom žáky postupně učili s mapou pracovat a orientovat se v ní. Žáci se učí rozlišovat na mapě nížiny, vysočiny, pohoří, vodstvo. Určují světové strany, vyhledávají řeky, města, určují vzájemnou polohu měst i jejich velikost, nadmořskou výšku hor. Popisují, kudy určitá řeka protéká, která města na řece leží, kam se řeka vlévá apod.

Učivo týkající se podnebí propojujeme s výukou přírodovědy. Je přitom třeba provádět měření teploty a zapisovat výsledky. Žáci zapisují rovněž dobu slunečního svitu, druh vodních srážek, sílu větru (vánek, vítr, vichřice), charakter počasí (polojasno, jasno, oblačno, zataženo). Tím se pro ně stane učivo jasným a srozumitelným. Také další vlastivědná témata, např.: Půda a zemědělství, Nerostné bohatství, Ochrana přírody, je nutné stále propojovat s učivem přírodovědy.

Výuka poskytuje široké možnosti uplatnění samostatné i skupinové práce žáků. Ve spojení vlastivědného učiva s četbou, výtvarnou výchovou, matematikou i pracovními činnostmi žáci vytvářejí např. ilustrované historické příběhy, leporela, modely dobových předmětů a zbraní. Ve zvolených projektech výtvarně a literárně ztvárňují představu o probíraném historickém období.

Vhodné je též nechat žáky vyjadřovat představy pomocí náčrtů, využijí je např. při znázornění charakteristických rysů stavebních slohů nebo při zakreslování jednoduchých plánků určitého území. Jednotlivé kapitoly mohou být zakončeny zajímavým projektem, který jsou žáci schopni samostatně připravit i zpracovat ve skupinách. Tuto jejich samostatnou práci je třeba nechat určitou dobu ve třídě vystavenou. Žákům dáme rovněž prostor k tomu, aby o ní mohli mezi sebou hovořit.

Velký význam tohoto stylu učení vlastivědy mají prožitky žáků. Je třeba se snažit, za pomoci činnosti výuky, vytvořit u žáků dobré představy o minulosti a vztah k ní, ne je zahlcovat letopočty. Do hodnocení je vhodné zařazovat výsledky jejich činností.

Žáci poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy).

Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat... Na základě poznání sebe, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům, (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti...

Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci i a poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a

bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka.

Poznávají zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy života. Žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů atd. Získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci. Osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel. Žáci si postupně uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví a bezpečnost i za zdraví jiných lidí. Žáci docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka.

Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí přináležitosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována, včetně kolektivní obrany. Přibližuje žákům úkoly důležitých politických institucí a orgánů, včetně činností armády, a ukazuje možné způsoby zapojení jednotlivců do občanského života.

Kompetence k učení

- naučit dítě samostatně pozorovat a experimentovat, získané výsledky porovnávat, kriticky posuzovat a vyvozovat z nich závěry
- umět vyhledávat informace
- během výuky nabízet dětem různé způsoby, metody učení, které jim umožní samostatně organizovat a třídit vlastní práci
- vyhledávat informace v knihách, encyklopediích, na internetu... a systematizovat je
- na základě úspěchu je motivovat k další činnosti a rozšiřování si obzoru

Kompetence k řešení problému

- umět vnímat a snažit se řešit problémové situace ve škole i mimo ni
- ukázat dětem správnou možnost řešení daného problému
- vnímat nejruznější problémové situace nejen ve školním prostředí, ale i v našich dějinách
- snažit se pochopit problém, přemýšlet o nesrovnalostech a jejich příčinách

Kompetence komunikativní

- vést žáky k výstižnému vyjadřování
- umět formulovat vlastní poznatky a myšlenky z různých oblastí přírodních společenstev
- děti poznávají různé druhy textů a obrazových materiálů (encyklopedie, klíče, soubory obrazů...)
- dbát u dětí na správné a výstižné vyjadřování
- umět formulovat své názory a myšlenky na lidskou společnost, historické události
- poznávat různé druhy textů a obrazových materiálů (mapy, plány, encyklopedie, kroniky...)

Kompetence sociální a personální

- v oblasti přírodovědné vést žáky pracovat i v přírodě ve dvojicích nebo malém týmu
- umět vyhledávat dané údaje a zpracovat je
- v oblasti vlastivědné vést žáky pracovat ve dvojicích nebo malém týmu
- umět vyhledávat dané údaje, řadit je do časové posloupnosti a zpracovat je

Kompetence občanské

- respektovat a chránit všechny složky přírody
- vytvářet si kladný vztah k živočichům i rostlinám
- respektovat na základě historie přesvědčení druhých lidí
- vážit si vnitřních hodnot
- vcítit se do situací druhých lidí
- odmítat útlak a hrubé násilí
- uvědomovat si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- respektovat a chránit naše historické tradice

Kompetence pracovní

- orientovat se v potřebných aktivitách nutných ke splnění úkolu
- v přírodě se chovat ohleduplně a chránit ji
- využívat všech lidských smyslů k získání poznatků
- využívat znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost

Kompetence digitální

- seznamujeme žáky s digitálními technologiemi, pomocí nichž získávají a učí se zpracovávat získané informace, volí vhodné způsoby získávání informací, získané informace kriticky posuzuje a sdílí
- učíme žáky efektivně využívat digitální zařízení a aplikace pro usnadnění a zjednodušení práce
- chápeme význam digitálních technologií pro lidskou společnost

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- dbát na rozvoj schopností poznávat
- své tělo vnímat jako zdroj informací o lidském těle
- snažit se zhodnotit svůj temperament, své postoje a hodnoty
- znát základní práva a povinnosti dětí
- učit se analyzovat hodnoty a postoje významných historických osobností v našich dějinách na základě dosavadních poznatků
- umět vést dialog na dané téma z dějin

Výchova demokratického občana

- uplatňovat vzájemnou komunikaci a spolupráci
- dovede naslouchat druhým osobám
- umět respektovat názor druhých nebo vhodně vyjádřit svůj nesouhlas
- chápat školu jako model demokratického společenství
- pochopit demokratické vztahy
- přijímat odpovědnost za svá práva a povinnosti
- seznámit se s volebním systémem, chápat obec jako základní jednotku samosprávy státu
- znát význam Ústavy jako základního zákona země

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- využít vlastní poznatky dětí z cest do evropských nebo jiných států světa
- všimnout si života dětí v jiných zemích
- poznávat přírodní zvláštnosti, historii, kulturu
- na základě zážitků ze zahraničních cest nebo z médií informovat spolužáky o historii a kultuře
- seznámit se s klíčovými mezníky evropské historie na základě dějepisných poznatků

Multikulturní výchova

- pochopit jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti
- vnímat člověka jako nedílnou jednotu tělesné i duševní stránky
- poskytovat žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české společnosti
- podporovat důležitost integrace jedince v rodinných a vrstevnických vztazích

Environmentální výchova

- pochopit základní přírodní zákonitosti a postavení člověka v přírodě
- znát funkce ekosystémů (les, půda, vodní zdroje, ovzduší ...) ve vztahu k lidské společnosti, vést k nutnosti zachování životních podmínek pro další generace
- znát problémy životního prostředí – doprava, průmysl, odpadní suroviny...
- naučit se vnímat krásu přírody, ale také si všimnout problémů, které současná doba přináší (znečištěné prostředí, doprava ve městech, těžba uhlí...)
- respektovat význam zakládání chráněných parků a oblastí
- chápat nutnost ochrany ohrožených živočichů a rostlin

Mediální výchova

- využívat tištěných i mediálních dokumentů k získávání informací a obohacování výuky daného předmětu
- získávat základní i rozšiřující poznatky z dějepisné i zeměpisné oblasti prostřednictvím videa
- rozlišovat skutečnost přírodovědného filmu a pohádek

D) Obsah učiva

4. ročník : 3 hodiny týdně

Základní společenstva živých organismů:

- životní podmínky živých organismů, rozmanitost podmínek života na Zemi
- společenstva okolí lidských obydlí, společenstva polí, vod, luk a lesů
- poznávání nejznámějších druhů rostlin, hub a živočichů, jejich význam v přírodě a pro člověka
- přizpůsobení organismů prostředí
- rostlinstvo a živočišstvo na Zemi v různých ročních obdobích
- rovnováha v přírodě, vzájemné vztahy mezi organismy

Neživá příroda:

- měření a užívání základních jednotek délky, teploty, hmotnosti a času
- poznávání a praktické užívání různých měřidel poznaných fyzikálních veličin

- vlastnosti magnetické síly, vzduch, vody
- vlastnosti některých hornin a půdy
- Slunce a Země, roční období

Člověk a příroda:

- ohleduplné chování k přírodě
- ochrana rostlin a živočichů
- ochrana životního prostředí
- ochrana svého zdraví

Místo, kde žijeme:

- naše vlast Česká republika, poloha, obyvatelé, členění území ČR na kraje
- kraje a krajská města
- Česká republika - demokratický stát, státní symboly, státní svátky
- mapy a plány
- orientace v krajině, světové strany a jejich určování
- povrch České republiky
- vodstvo České republiky
- počasí a podnebí
- půda a zemědělství
- nerostné bohatství, těžba a zpracování nerostných surovin
- průmysl, výroba, průmyslový závod
- ochrana přírody, chráněná území
- cestujeme po naší vlasti, přírodní zajímavosti a národní kulturní památky

Česká republika - demokratický stát

- poloha České republiky, vznik, obyvatelstvo
- Praha hlavní město ČR, prezident, vláda, parlament
- státní svátky a významné dny
- historie města, Pražský hrad a Hradčany, plán města
- historická místa Prahy

Lidé a čas:

- časová osa, období před naším letopočtem, období našeho letopočtu
- české země v pravěku, doba kamenná, bronzová, železná
- příchod Slovanů, konec pravěku v našich zemích
- Sámův kmenový svaz, 7. století v našich dějinách
- naše nejstarší minulost v pověstech
- Velkomoravská říše, příchod Cyrila a Metoděje
- vznik českého státu, vláda přemyslovských knížat
- život prostých lidí za vlády prvních Přemyslovců, Kosmas, románský sloh
- vznik Českého království, vláda přemyslovských králů
- český stát za vlády Lucemburků, Jan Lucemburský
- období vlády krále Karla IV., rozkvět země, rozvoj vzdělanosti
- život ve středověku, šlechta, církev, život ve vesnici, ve městě, gotický stavební sloh
- období vlády krále Václava IV.
- mistr Jan Hus a jeho učení
- husitské války, Jan Žižka

- české země po husitských válkách, král Jiří z Poděbrad
- české země za vlády Vladislava Jagellonského
- první Habsburkové na českém trůně, císař Rudolf II., období renesance
- bitva na Bílé hoře, třicetiletá válka
- ve školních lavicích, Jan Amos Komenský
- první žena na českém trůně a osvícenecký panovník

Dopravní výchova:

- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích
- dopravního hřiště - bezpečné způsoby chování a jednání v roli cyklisty
- základní ochranné prvky v silniční dopravě v roli chodce a cyklisty, cíleně je používá
- bezpečné a ohleduplné jednání v prostředcích hromadné přepravy a při akcích školy je uplatňuje
- v modelových situacích (vycházka, výlet) vyhodnotí nebezpečná místa v silničním provozu a v hromadné dopravě (v méně známých místech obce, v neznámých místech mimo obec) a určuje vhodný způsob bezpečného chování

Obrana vlasti:

- naše vlast – domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly

5. ročník: 4 hodiny týdně

Člověk a živá příroda:

- rozmanité podmínky života na Zemi, podnebné pásy
- život v různých podnebných pásech
- přizpůsobení organismů životnímu prostředí
- život v oceánech a mořích
- ochrana živočichů a rostlin, význam botanických a zoologických zahrad
- společenstva živých organismů na území naší vlasti, třídění živých organismů
- poznávání běžných druhů rostlin, hub a živočichů podle skutečnosti i obrázků

Člověk:

- lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, základy lidské reprodukce, vývoj jedince
- péče o zdraví - zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim; nemoci přenosné a nepřenositelné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), drobné úrazy a poranění, prevence nemocí a úrazů, první pomoc při drobných poraněních, osobní, intimní a duševní hygiena
- partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality

- návykové látky a zdraví – návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií
- přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku
- mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém

Člověk a vesmír:

- od neživé přírody do vesmíru (magnetická a gravitační síla)
- Měsíc, Slunce a Země, sluneční soustava
- střídání dne a noci, střídání ročních období

Člověk a technika, životní prostředí:

- jednoduché stroje (nakloněná rovina, páka, kladka, kolo, parní stroj)
- jízdní kolo, prvky dopravní výchovy
- elektrická energie a její využití
- výroby papíru, skla a plastů
- obnovitelné a neobnovitelné přírodní zdroje
- ochrana životního prostředí a kladný vztah k přírodě
- informační technika a její užívání

Česká republika:

- kde jsme byli o prázdninách
- kraj, v němž žijeme - opakování ze 4. ročníku
- Česká republika - základní poznatky ze 4. ročníku

Stát, ve kterém žijeme:

- rozdělení České republiky na oblasti podle světových stran
- města Praha a Brno
- Jihomoravský kraj

Lidé a čas:

- život poddaných v českých zemích
- doba osvěcenská, vláda Marie Terezie a Josefa II.
- obrození českého jazyka, vlastenci, buditelé českého národa
- manufaktury a první stroje, parní stroj, čeští vynálezci
- politické probuzení, rok 1848, K. H. Borovský
- nespravedlivé Rakousko, Češi a Němci, historie obou národů
- Národ sobě, rozvoj kultury a umění
- stroje ovládly život, růst tovární výroby, nástup elektřiny
- světová válka, odpor proti Rakousko-Uhersku
- vznik Rakousko-Uherska, profesor T. G. Masaryk
- vznik Československé republiky, T. G. Masaryk, život v ČSR
- světová válka, válečná a poválečná léta
- od totalitní moci k demokracii, Charta 77
- vznik ČR

- právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, práva a povinnosti žáků školy, protiprávní jednání a korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot
- vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; peníze rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky
- zkontroluje, kolik peněz je vráceno při placení
- vlastními slovy vyjádří, co znamená, že je banka správce peněz
- porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi
- sestaví jednoduchý osobní rozpočet
- objasní, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy větší než výdaje
- objasní, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy menší než výdaje
- na příkladech objasní rizika půjčování peněz
- uvede příklady základních příjmů a výdajů domácnosti na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží
- chování lidí – principy demokracie, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům
- osobní bezpečí, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, bezpečné chování v rizikovém prostředí, označování nebezpečných látek; bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních prostředcích (bezpečnostní prvky), šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích
- rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi
- v modelových situacích ohrožení bezpečí v běžných situacích volí správné situace ochrany, přivolání pomoci i pomoci jiným
- uvede přírodní jevy i jiné situace, které mohou ohrozit lidské zdraví a životy, vymezi (vybere z příkladů) vhodný způsob ochrany
- v modelových situacích prokáže schopnost vhodně reagovat na pokyny dospělých a jednat v souladu s pravidly ochrany

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

ROZMANITOST PŘÍRODY

Žák:

- objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi vzhledem přírody a činností člověka
- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy
- porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
- hodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka prospívat nebo škodit
- založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu
- umí vysvětlit význam Slunce pro život na Zemi a popsat postavení Země ve vesmíru
- dokáže vysvětlit důsledky pohybu Země kolem své osy a kolem Slunce na život a jeho rytmus

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Žák:

- využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života
- rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození
- účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb a s ohledem na oprávněné nároky okolí
- prakticky zvládá bezpečné zacházení s elektrospotřebiči
- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
- předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
- ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc
- uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví
- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci
- učí se rozpoznávat ve svém okolí nevhodné jednání a chování, které nelze tolerovat
- stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí
- v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit
- rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času
- rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc

MÍSTO, V NĚMŽ ŽIJEME

Žák:

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich, respektuje zásady bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
- rozlišuje mezi náčrtky, plány a základními typy map, vyhledává jednoduché
- údaje o přírodních podmínkách a důležitá města na mapách naší republiky a střední Evropy
- vyjmenovat a vyhledat na mapě světa jednotlivé světadíly a oceány na Zemi
- vyhledá regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství, cestovního ruchu a kultury
- porovná způsob života a přírodu v naší vlasti s jinými zeměmi, které navštívil
- rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce
- zná státní symboly našeho státu

LIDÉ KOLEM NÁS

Žák:

- umí uvést významné rodáky a předky spjaté s rodným místem
- obhájí při konkrétních činnostech a vyprávěních své názory, dohodne se na společném postupu při řešení zvoleného úkolu se spolužáky
- rozpozná v jednání a chování významných osob nedodržování
- demokratických principů
- orientuje se v základních formách vlastnictví

LIDÉ A ČAS

Žák:

- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději
- využívá knihoven, sbírek, muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti
- rozezná rozdíl mezi pověstí a historickými skutečnostmi
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti i současnosti
- orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy
- umí stručně popsat vlastními slovy historická období našich dějin

DOPRAVNÍ VÝCHOVA

Žák:

- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
- vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista
- rozpozná život ohrožující zranění

FINANČÍ GRAMOTNOST

Žák:

- vlastními slovy vyjádří, co znamená, že je banka správcem peněz
- porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi
- sestaví jednoduchý osobní rozpočet
- objasní, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy větší než výdaje
- objasní, jak řešit situaci, kdy jsou příjmy menší než výdaje
- na příkladech objasní rizika půjčování peněz
uvede příklady základních příjmů a výdajů domácnosti na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží

OCHRANA ČLOVĚKA ZA BĚŽNÝCH RIZIK A MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ

Žák:

- stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí
- v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit

- rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

MÍSTO, KDE ŽIJEME

Žák:

- popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje
- orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany
- řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě
- má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě
- uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí
- sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest
- pozná státní symboly České republiky

LIDÉ KOLEM NÁS

- dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (městě)
- rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých
- uvede základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy
- používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze
- porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz
- sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů

LIDÉ A ČAS

- rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách
- uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji
- vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště

ROZMANITOST PŘÍRODY

- na jednotlivých příkladech poznává propojenost živé a neživé přírody
- popíše střídání ročních období
- zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismů prostředí
- zvládá péči o pokojové rostliny a zná způsob péče o drobná domácí zvířata
- chová se podle zásad ochrany přírody a životního prostředí
- popisuje vliv činnosti lidí na přírodu a jmenuje některé činnosti, které přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují
- provádí jednoduché pokusy se známými látkami

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

- uplatňuje základní znalosti, dovednosti a návyky související s preventivní ochranou zdraví a zdravého životního stylu
- rozlišuje jednotlivé etapy lidského života

- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
- uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty; správně vyhodnotí jednoduchou dopravní situaci na hřišti
- odmítá návykové látky
- ošetří drobná poranění a v případě nutnosti zajistí lékařskou pomoc

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: UMĚNÍ

A KULTURA

Vzdělávací oblast je realizována v 1. - 5. ročníku prostřednictvím vyučovacích předmětů hudební výchova a výtvarná výchova.

Hudební výchova

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity

B) Charakteristika výuky

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Láska k hudbě se nejsnáze probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídát činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (tyčinky, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než Hv. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvíle.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

Kompetence k učení

- vést žáky k tomu, aby se naučili rozumět obecně používaným termínům oblasti hudební, výtvarné a dramatické a aby s nimi dovedli zacházet
- ukázat žákům, že přehled v oblasti umění a kultury jim umožní prožitky z těchto oborů lidské činnosti intenzivněji prožívat

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, aby při svém hodnocení umění postupovali uvážlivě, tak aby svůj názor byli schopni obhájit
- předkládat žákům dostatečné množství estetických prožitků a poskytnout dostatek prostoru k tomu, aby si uvědomili, že různí lidé vnímají stejnou věc různě

Kompetence komunikativní

- vést žáky k tomu, aby vnímali i mimojazykové vyjadřování a aby sami tuto komunikaci využívali
- ukázat žákům, že vyslechnout názor druhých lidí na společně prožitý estetický prožitek a vhodně na něho reagovat může být přínosem
- poskytnout dětem dostatečný prostor k jejich vlastnímu kulturnímu, uměleckému projevu

Kompetence sociální a personální

- Vysvětlit a vybudovat zásady chování na kulturních akcích,
- předvést dětem na příkladech z dramatické, výtvarné a hudební výchovy nezbytnost přebírání zkušeností druhých lidí pro vlastní zdokonalování,
- na základě respektování názorů každého žáka budovat v dětech sebedůvěru

Kompetence občanské

- vysvětlit žákům potřebu respektovat, chránit a oceňovat naše tradice a kulturní a historické dědictví
- budovat v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost
- vést žáky k tomu, aby se aktivně zapojovali do kulturního dění

Kompetence pracovní

- objasnit žákům základní pravidla pro grafický záznam hudby
-

Kompetence digitální

-
- žáci předchází situacím s negativním dopadem na jejich duševní zdraví i zdraví ostatních, vytváří a upravují digitální obsah, kombinují různé formáty, vyjadřují se za pomoci digitálních prostředků
- při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí žáci jednají eticky

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - kreativita, psychohygiena, sebepoznání a sebepojetí
- sociální rozvoj – kooperace a kompetice, poznávání lidí, komunikace
- morální rozvoj – hodnoty , postoje, praktická etika

Multikulturní výchova

- lidské vztahy - právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci, udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci v jinými lidmi, uplatňování principů slušného chování; význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti, tolerance, umět se vžít do role druhého, lidská solidarita, osobnostní přispění k zapojení žáků z odlišného prostředí do kolektivu třídy

D) Obsah učiva

S hudbou se dítě setkává od malička. Proto v počátcích výuky Hv budeme vycházet ze znalosti jednoduchých lidových písní, které obvykle žáci znají ze zpěvu v rodinách, ze zpěvu podle dětských knížek a ze zpívání v mateřských školách a dětmi oblíbených hudebních nahrávek.

Děti předškolního věku obvykle umí zpívat písně:

Halí, belí	Pásla Ovečky
Ovčáci, čtveráci	Jedna, dvě, tři, čtyři, pět
Kočka leze dírou	Travička zelená
Skákal pes	Holka Modrooká
Pec nám spadla	Já mám koně
Maličká su	Když jsem já sloužil
To je zlaté posvícení	Pod naším okýnkem
Prší, prší	Čížečku, čížečku

1. ročník: 1 hodina týdně

- rozlišování zvuků a tónů
- melodizované říkanky
- hudebně pohybové hry
- dechová a hlasová cvičení
- lidové písně vhodné pro děti, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
- pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
- vytváření citového vztahu k hudbě

Písňe vhodné k nácvičku pro 1. ročník:

Travička zelená	Šel zahradník do zahrady
Proč	Když jsem jel do Prahy
Pod naším okýnkem	Já jsem z Kutné hory
Bude zima, bude mráz	Šla Nanyňka do zelí
Pásli ovce valaši	Když jsem já ty koně pásal
Štědrej večer nastal	Žezuličko, kde jsi byla
My tři králové	Máminy oči
Kotě a sluníčko	

V průběhu celého roku dbáme při výuce na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou, či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písňe. Přitom je dobře využívat individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom napodobovat.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci :

- zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- nezpívali celou hodinu
- poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Je možné k nim připojit i pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov. Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písňe se v tomto období nacvičují podle sluchu.

2. ročník: 1 hodina týdně

- hlediska pro výběr písni jsou obdobná jako v 1. ročníku
- dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- rytmická cvičení propojujeme s písňemi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vytukáním dob
- se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřovat hlasový rozsah a upevňovat ho
- písňe volíme do rozsahu oktávy
- zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podřídí se určitému tempu)
- učit opakovat udaný tón
- sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
- rozlišit vyšší tón od nižšího
- pohybového a grafického znázornění využít ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písni
- hudební teorii zařazovat pouze v nezbytně nutném množství a spojovat ji se zpívanými písňemi (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
- v poslechových skladbách seznamovat děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písni

Písňe vhodné k nácvičku pro 2. ročník:

Černé oči	Kalamajka
Kdybys měla má panenko	Marjánko
Dělání	Ach synku, synku
Nesem vám noviny	Běžela ovečka
Jak jsi krásné neviňátko	Na tý louce zelený
Štěstí, zdraví, pokoj svatý	Krávy, krávy
Zimní	Když jde malý bobr spát
Mach a Šebestová	

Písňe tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. I ostatní činnosti při výuce spojujeme pokud možno se zpěvem. Nácviček písni provádíme nápodobou, žáky ke zpěvu vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písňe, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písňe doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orffovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů.

3. ročník: 1 hodina týdně

- hlediska pro výběr písni jsou obdobná jako v přecházejících ročnících
- rozšiřujeme pěvecký rozsah $c_1 - d_2$
- upevňujeme pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)
- zpíváme s dynamickými odstíny slabě – silně v rozmezí $p - mf$
- zpíváme podle pokynů učitele (jednotný začátek, konec písňe, tempo, síla)
- upevňujeme dovednost zpívat tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písni a cvičeních
- nacvičujeme durový tónický trojzvuk a zpíváme ho pomocí písňe „Ovčáci, čtveráci“
- nacvičujeme dvoudobou chůzi a tanec v průpletu, přísunový krok (spojení s Tv)
- dáváme žákům prostor pro pohybové vyjádření melodie
- učíme je rozlišovat hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
- využíváme dětské rytmické nástroje pro doprovody písni
- opakujeme poslech z nižších ročníků, přidáváme poslech české hudby pro slavnostní příležitosti (B. Smetana, A. Dvořák), poslech hudby taneční, poslech státní hymny
- hudební nauka – notová osnova, houslový klíč, nota celá, půlová, čtvrt'ová, pomlky

Písňe vhodné k nácvičku pro 3. ročník:

Beskyde, Beskyde	Tancuj, tancuj
Pekla vdolky	Narozeninová
Vyletěla holubička	Není nutno
Už ty pilky dořezaly	Jarní slunce
Čí je, čí je, čí je děvče	Ztratila Lucinka bačkorku
Kačenka divoká	A já su synek z Polanky
Rychle bratři, rychle vstávejme	Až já pojedu přes ten les

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když nemáme rytmických nástrojů dostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je při zpěvu využít.

S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě koncertů, besedách o hudbě a při vlastních hudebních aktivitách. Žáci mohou rovněž sledovat část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písně lidové, známé umělé písně pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

D) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák:

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Žák:

- zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty
- správně a hospodárně dýchá a zřetelně vyslovuje při rytmizaci říkadel i při zpěvu
- reaguje pohybem na tempové a rytmické změny
- rozliší sílu zvuku
- pozorně vnímá jednoduché skladby

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- zhodnotit dosavadní pěvecké dovednosti žáků (správnost intonace, udržení melodie známých písní, dodržení rytmu, správné dýchání při zpěvu)
- pěstovat dále hudebnost v oblasti hudebního sluchu, zpěvního hlasu, smyslu pro rytmus, hudební paměť i představivost
- rozvíjet melodické i harmonické cítění žáků
- nadále využívat k instrumentálnímu doprovodu zpěvu rytmické i melodické hudební nástroje, tuto činnost umožnit co největšímu počtu žáků ve výuce
- žáky seznamovat s lidovým dvojhlasem a jednoduché lidové písně zpívat dvojhlasně, využívat možnosti osvojení dvojhlasého zpěvu (např. kánon)
- poznávat základní hudební teorii
- rozvíjet hudebně pohybové dovednosti žáků (lidové tance, pohybové fantazie)

- do výuky pravidelně zařazovat krátké, žákům blízké a srozumitelné poslechové ukázky skladeb
- učit se rozpoznávat základní pěvecké hlasy (bas, tenor, alt, soprán)
- rozlišování nejčastěji užívaných hudebních nástrojů podle vzhledu, zvuku i způsobu hry
- získat první poznatky z české i evropské hudební kultury
- rozlišovat operu od operety, balet od pantomimy
- chování na koncertech, v divadle, při vlastním vystoupení

B) Charakteristika výuky

Ve vyučovacím předmětu hudební výchova se utváří estetické vztahy žáků k hudbě a umění, formují se mezilidské vztahy. Posiluje se aktivita a tvořivost žáků, navozuje se optimistický vztah ke skutečnosti.

Jestliže výuku hudební výchovy v 1. období charakterizujeme jako období hudebních her, tak výuka ve 4. a 5. ročníku je obdobím manipulace s hudebním materiálem.

Hudba a zpěv jsou neodlučitelně spjaty s historií našeho národa. Mají velký význam i v současném životě. Je málo rodin, kde by někdo nehrál na nějaký hudební nástroj, téměř každý má oblíbený nějaký hudební žánr. Hudba doprovází významné životní události v rodinách, děti se s ní setkávají od kolébky. Tento přirozený vztah žáků k hudbě je ve škole rozvíjen a hudební aktivity žáků jsou ve výuce podporovány.

Těžištěm výuky Hv i v tomto období je zpěv žáků, zaměřený na lidové písně i známé a oblíbené písně z mediálních prostředků. Celá výuka by měla být vedena v úsměvné atmosféře zbavené stresů. Základním požadavkem při výuce hudební výchovy je hudební doprovod vyučujícího na jakýkoliv hudební nástroj. Tím se pomáhá udržet melodii i rytmus zpívaných písní.

Na rozpoznání individuálních nedostatků žáků v intonaci či rytmu nereaguje učitel zdůrazněním těchto nedostatků, ale snaží se dát i těmto žákům prostor ke zpěvu ve skupinách, ke zpěvu s doprovodem. Tím umožní také těmto žákům příjemný prožitek ze zpěvu.

Všechny druhy hudebních činností (zpěv, poslech, instrumentální a pohybové aktivity) se ve výuce hudební výchovy navzájem prolínají a posilují ve svých účincích. Nezařazujeme je proto do hodin postupně, ani se nemusí v každé hodině uplatňovat všechny. Učitel vybírá takové činnosti, které odpovídají povaze hudby, se kterou právě pracují. Do činností ve výuce je třeba zapojovat co nejvíce žáků podle jejich individuálních schopností. Učitel vychází vždy z toho, co již žáci umí, dále rozvíjí jejich hudební dovednosti, podněcuje žáky ke vzájemné spolupráci. Umožňuje, aby se při výuce Hv uplatnili v dostatečné míře ti žáci, kteří se individuálně hudebně vzdělávají. Je to přirozený motivační a inspirační prvek, jak pro žáka samotného, tak pro žáky hudebně nadané, kteří své nadání individuálně nerozvíjejí. Pozitivní je i přímá spolupráce se základní uměleckou školou, kterou žák navštěvuje. Vhodné je zvýrazňovat dovednosti a schopnosti žáků, vést je k sebepoznání a seberealizaci. Každého je třeba podněcovat a vést ho k tomu, aby své nadání a schopnosti v různých oblastech uplatňoval.

Vztah žáků k hudbě je podporován návštěvami koncertů, operních představení, přehlídek absolventů hudebních škol, účastí v hudebních a pěveckých soutěžích. Při všech těchto příležitostech se zdokonalují poslechové dovednosti žáků, učí se kulturnímu chování i vystupování. Žáci se o hudbě a svých hudebních zážitcích učí hovořit, navzájem se dělí o své pocity a dojmy a porovnávají své prožitky. Vhodnou formou, která rozšiřuje znalosti žáků o hudbě a hudebních nástrojích jsou obsahem přiměřené výchovné koncerty spojené s besedami o hudbě. Hudební výchova se podílí značnou měrou na celkovém formování žákovy osobnosti.

Hudbu je možno spojovat s poezií, výtvarným dílem nebo vlastním pohybovým projevem žáků i při tělesné výchově. Zpěv může být zařazován do výuky kteréhokoliv předmětu, může výuku motivovat, může ji uvolňovat, zpestřovat, přinášet pocity uspokojení a dobrou náladu, může ale také žáky povzbuzovat, posilovat je ve snaze dosáhnout dobrých

výsledků. Hudební výchova se dá dobře propojovat i s výukou vlastivědy (poznávání lidových písní z určité oblasti, poslechy ukázek hudby, které se vztahují k místu narození významného hudebního skladatele, k historickým událostem aj.), můžeme ji propojit i s výukou přírodovědy (je např. mnoho písní o květinách, zvířatech, o vodě, o lese aj.)

Při hodnocení výsledků práce žáků v hudební výchově tohoto období se přihlíží k aktivitě, s jakou se zapojují do různých činností ve výuce, ke snaze žáků spolupracovat s ostatními a nenarušovat práci v Hv. Žák je klasifikován za projevené dovednosti a snahu uspět v prováděných hudebních činnostech. Není vhodné klasifikaci v tomto období provádět na základě testů, prověrek z hudební výchovy nebo zkoušení teorie. Tyto způsoby jsou jen doplňkové a orientační, jsou zpětnou vazbou pro učitele, co v těchto oblastech žáci zvládli. Teoretické učivo má při výuce Hv v tomto období jen podpůrný charakter. Velmi nevhodné je též zkoušení ze znalosti hudebních ukázek. Poslech je totiž záležitost prožitková; pouze opakováním vhodných hudebních ukázek, kterým žáci rozumí, se u nich rozvíjí vztah k hudbě a hudební paměť.

Kompetence k učení

- vybavit žáky obecně používanými termíny z hudební oblasti
- vypěstovat u dětí kladný vztah k hudbě, umět prožít hudební zážitek
- při hře na hudební nástroj povzbuzovat v další činnosti, ocenit zkušenosti i snahu

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, aby své hodnocení hudby byli schopni odůvodnit
- uvědomit si, že různí lidé vnímají stejný druh hudby odlišně

Kompetence komunikativní

- poznat, že i hudbou se dá člověku něco říci
- umět vyslechnout názor druhé osoby na společně prožitý hudební zážitek
- poskytnout dětem prostor pro vlastní umělecký přednes

Kompetence sociální a personální

- dětem vysvětlovat a upevňovat zásady chování na kulturních akcích
- poznávat na různých typech koncertů zkušenosti druhých lidí (hudebníků) pro vlastní zdokonalování v hudební oblasti

Kompetence občanské

- vážit si hodnot vytvořených hudebními umělci
- budovat v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům
- vést je k aktivnímu zapojování do kulturního života

Kompetence pracovní

- upevňovat u dětí správné dýchání a postoj při zpěvu
- objasnit žákům základní pravidla pro notový záznam hudby

Kompetence digitální

- žáci předchází situacím s negativním dopadem na jejich duševní zdraví i zdraví ostatních, vytváří a upravují digitální obsah, kombinují různé formáty, vyjadřují se za pomoci digitálních prostředků
- při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí žáci jednají eticky

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- rozvíjet u všech dětí smyslové vnímání prostřednictvím hudby
- při hře na hudební nástroj cvičit pozornost a soustředění
- učit děti prostřednictvím hudby se uvolnit, relaxovat, odstraňovat únavu
- vědět, že komunikace mezi lidmi může probíhat prostřednictvím hudby

Výchova demokratického občana

- u dětí vypěstovat snahu angažovat se v hudební oblasti a být zainteresovaný na zájmu celku
- poznávat různé žánry hudby

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- rozvíjet schopnost u dětí srovnávat hudební kulturu v evropských zemích
- seznámit děti s tvorbou známých evropských skladatelů

Multikulturní výchova

- vést děti k toleranci, k chápání a respektování rozdílů mezi lidmi v oblasti hudební

Environmentální výchova

- hudebním dílem lze vyjádřit vztah člověka k přírodě, k živočichům i rostlinám

Mediální výchova

- uvědomovat si roli médií v každodenním životě lidí. Faktory ovlivňující popularitu zpěváků.

D) Obsah učiva

a) vokální činnosti

- **pěvecký a mluvní projev** – pěvecké dovednosti (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónu, dynamicky odlišený zpěv), hlasová hygiena, rozšiřování hlasového rozsahu
- **hudební rytmus** – realizace písni ve 2/4, 3/4 a 4/4 taktu
- **dvojhlas a vícehlas** – prodleva, kánon, lidový dvojhlas apod.
- **intonace, vokální improvizace** – diatonické postupy v durových a mollových tóninách (V., III. a I. stupeň, volné nástupy VIII. a spodního V. stupně apod.), hudební hry (ozvěna, otázka–odpověď apod.)
- **záznam vokální hudby** – zachycení melodie písně pomocí jednoduchého grafického vyjádření (např. linky), nota jako grafický znak pro tón, zápis rytmu jednoduché písně, notový zápis jako opora při realizaci písně

b) instrumentální činnosti

- **hra na hudební nástroje** – reprodukce motivů, témat, jednoduchých skladbiček pomocí jednoduchých nástrojů z Orffova instrumentáře, zobcových fléten, keyboardů apod.
- **rytmizace, melodizace, hudební improvizace** – tvorba předeher, meziher a doher s využitím tónového materiálu písně, hudební doprovod (akcentace těžké doby v rytmickém doprovodu, ostinato, prodleva), hudební hry (ozvěna, otázka–odpověď), jednoduchá písňová forma (a–b)

- **záznam instrumentální melodie** – čtení a zápis rytmického schématu jednoduchého motivku či tématu instrumentální skladby, využití notačních programů

c) hudebně pohybové činnosti

- **taktování, pohybový doprovod znějící hudby** – dvoudobý, třídobý a čtyřdobý takt, taneční hry se zpěvem, jednoduché lidové tance
- **pohybové vyjádření hudby a reakce na změny v proudu znějící hudby** – pantomima a pohybová improvizace s využitím tanečních kroků
- **orientace v prostoru** – utváření pohybové paměti, reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

d) poslechové činnosti

- **kvality tónů** – délka, síla, barva, výška
- **vztahy mezi tóny** – souzvuk, akord
- **hudební výrazové prostředky a hudební prvky s výrazným sémantickým nábojem** – rytmus, melodie, harmonie, barva, kontrast a gradace, pohyb melodie (melodie vzestupná a sestupná), zvukomalba, metrické, rytmické, dynamické, harmonické změny v hudebním proudu
- **hudba vokální, instrumentální, vokálně instrumentální, lidský hlas a hudební nástroj**
- **hudební styly a žánry** – hudba taneční, pochodová, ukolébavka apod.
- **hudební formy** – malá písňová forma, rondo, variace
- **interpretace hudby** – slovní vyjádření (jaká je to hudba a proč je taková)

K dosažení cílů hudební výchovy je třeba, aby si žáci při vhodně volených hudebních činnostech osvojili některé z doporučených lidových a umělých písní, vhodné jednoduché instrumentální dovednosti, aby jim byla dána možnost vyjadřovat hudbu pohybem, aby byli seznamováni s doporučenými skladbami nejznámějších našich a evropských hudebních skladatelů.

Nabídku tohoto hudebního materiálu poskytují učebnice připravené pro činnostní výuku hudební výchovy ve 4. a 5. ročníku; učitel si z nich může některé vybrat a doplnit je písněmi krajovými. Jednotlivé písně jsou v učebnicích připraveny k mezipředmětovým vztahům, často jsou propojeny s verši a kresbami. Tím se zesiluje účinek zpívané písně a žáci jsou inspirováni pro vlastní výtvarnou činnost a pokusy o vlastní verše.

4. ročník: 1 hodina týdně

- upevňujeme pěvecké návyky vytvářené v 1. období
- písně zpíváme v rozsahu $c_1 - d_2$ a s dynamickým rozlišením $p - mf - f$
- dále vedeme žáky také k rozlišování tempa písně a nálady např.: mírně, rychle, vesele aj.
- žáky seznamujeme s některými hudebními výrazovými prostředky, jako je rytmus, melodie vzestupná a sestupná, gradace
- poznávání a rozlišování sborů (dětský, ženský, mužský, smíšený)
- rozlišování úkolu dirigenta a sbormistra, taktování v taktech $2/4$ a $3/4$
- rozlišování hudebních nástrojů (klavír, klarinet, pozoun, flétna, lesní roh, trubka, housle, violoncello, kontrabas, velký buben, malý buben, činely)
- nota s tečkou, pokračování ve psaní not, noty c_2, d_2 - posuvky (křížek, bé)

- procvičování pojmů: nota, pomlka, houslový klíč, takt, pouze při nácviku písně na jejím notovém záznamu, pozorování, poznávání a rozlišování hudebních značek v notovém zápisu
- kánon a lidový dvojhlas
- seznámení žáků se stupnicí C dur ve zvukové i napsané podobě
- pravidelné zařazování hlasových a dechových cvičení
- využití jednoduchých hudebních nástrojů (Orffův instrumentář, zobcové flétny)
- příprava vlastních rytmických doprovodných nástrojů
- hudební hry např.: ozvěna, otázka - odpověď apod.
- opakování naučených tanečních her se zpěvem
- poslech: taneční hudba, pochodová hudba, ukolébavka
- poslech vážné hudby a základní seznámení s hudebními skladateli: B.Smetanou, Leošem Janáčkem, B. Martinů a W. A. Mozartem

Písně vhodné k nácviku pro 4. ročník:

Dostal jsem koníčka sivovraného
Červená růžičko
Ten chlumecký zámek
Bratře Kubo
Široký, hluboký, ty vltavský
Žezulka
Kdyby byl Bavorov
Náchodský zámeček

Na našem dvoře
Chválím tě, Země má
Veselé Vánoce
Pochválen buď Ježíš Kristus
Marjánko, Marjánko
Pocestný
Tři čuníci
Buráky

V materiálech pro výuku Hv najdete další písně vhodné pro 4. ročník. Žák by se měl ve 4. ročníku naučit zpaměti minimálně 12 písní. Hlavní součástí výuky hudební výchovy zůstává zpěv žáků.

5. ročník : 1 hodina týdně

- upevňování osvojených pěveckých dovedností (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónů, rozšíření hlasového rozsahu h - d₂)
- dvojhlas v lidové písni
- čtení rytmického schématu písně, orientace v notovém záznamu
- hudební doprovod různými nástroji
- seznámení s jednoduchou písňovou formou
- taktování, čtyřdobý takt
- pohybové vyjádření hudby - improvizace, pantomima
- taneční kroky - polka, valčík, mazurka
- vztahy mezi tóny - souzvuk, akord
- seznámení s hudbou vokální a instrumentální
- slovní vyjádření dojmů z koncertu, poslechu hudby aj.
- symfonický orchestr - seznámení s jeho složením, pojem dirigent, rozlišování hudebních nástrojů podle zvuku z poslechu
- poslech taneční hudby - polka, valčík, mazurka
- rozlišení změn polkového rytmu v rytmus valčíkový
- poslech a naučení naší hymny

- poslech vážné hudby - opakování některých poslechových skladeb a poznatků o hudebních skladatelích, které žáci poznali ve 4. ročníku
- poslech skladeb hudebních skladatelů: F. Škroupa, J. J. Ryby, V. Nováka, J. S. Bacha
- poslech hudby džezové, písniček Karla Hašlera a rock-and-rollu

Písňe vhodné k nácviku pro 5. ročník:

Muzikanti, co děláte
Kde domov můj
Nechod' tam
Byla cesta, byla ušlapaná
Petrovický zámek
Ej, lásko, lásko
Česká písnička

Teče voda, teče
Voda, voděnka
Půjdem spolu do Betléma
Narodil se Kristus Pán
Když se zamiluje kůň
Babičko, nauč mě charleston
Severní vítr

V materiálech pro výuku Hv najdete další písňe vhodné pro 5. ročník. Žák by se měl v 5. ročníku naučit z paměti minimálně 12 písní. Hlavní součástí výuky hudební výchovy zůstává zpěv žáků.

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák:

- zpívá podle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a pokud je to v jeho možnostech, i ve dvojhlase, a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- orientuje se v zápisu jednoduché písňe či skladby a podle svých individuálních schopností a dovedností je realizuje
- využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- rozpozná hudební formu jednoduché písňe či skladby
- vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché rytmické přede hry, mezihry a dohry
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, rozpozná změnu v tempu a rytmu
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Žák:

- zpívá písňe v přiměřeném rozsahu k individuálním schopnostem
- propojí vlastní pohyb s hudbou
- doprovodí spolužáky na rytmické hudební nástroje
- odliší tóny podle výšky, síly a barvy
- pozorně vnímá znějící hudbu různých skladeb
- správně hospodáří s dechem při interpretaci písní – frázování

Výtvarná výchova

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem
- četbou, vyprávěním příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou
- podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce
- příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti a k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Pro výtvarnou činnost v tomto období je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Děti se snaží výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Děti svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět dětí narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1. – 3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměrňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- k svobodnému výtvarnému vyjádření
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách ...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho citění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování určitého konkrétního tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu:

- na základě vlastní představy dítěte
- podle skutečnosti

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned

dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené větě nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustracemi.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde děti žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají dětem spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také takováto témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak dětem přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou dětem ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky ...).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoučelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

Kompetence k učení

- vést žáky k tomu, aby se naučili rozumět obecně používaným termínům oblasti hudební, výtvarné a dramatické a aby s nimi dovedli zacházet
- ukázat žákům, že přehled v oblasti umění, kultury jim umožní prožitky z těchto oborů lidské činnosti intenzivněji prožívat

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, aby při svém hodnocení umění postupovali uvážlivě, tak aby svůj názor byli schopni obhájit
- předkládat žákům dostatečné množství estetických prožitků a poskytnout dostatek prostoru k tomu, aby si uvědomili, že různí lidé vnímají stejnou věc různě

Kompetence komunikativní

- vést žáky k tomu, aby vnímali i mimojazykové vyjadřování a aby sami tuto komunikaci využívali
- ukázat žákům, že vyslechnout názor druhých lidí na společně prožitý estetický prožitek a vhodně na něho reagovat může být přínosem

- poskytnout dětem dostatečný prostor k jejich vlastnímu kulturnímu, uměleckému projevu

Kompetence sociální a personální

- vysvětlit a vybudovat zásady chování na kulturních akcích
- předvést dětem na příkladech z dramatické, výtvarné a hudební výchovy nezbytnost přebírání zkušeností druhých lidí pro vlastní zdokonalování
- na základě respektování názorů každého žáka budovat v dětech sebedůvěru

Kompetence občanské

- vysvětlit žákům potřebu respektovat, chránit a oceňovat naše tradice a kulturní a historické dědictví
- budovat v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost
- vést žáky k tomu, aby se aktivně zapojovali do kulturního dění

Kompetence pracovní

- vysvětlit žákům, jak správně používat výtvarné potřeby a jak o ně pečovat
-
- Kompetence digitální
- žáci předchází situacím s negativním dopadem na jejich duševní zdraví i zdraví ostatních
- vést žáky k dodržování bezpečné práce s informačními technologiemi
- žáci jsou vedeni k etickému jednání při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova:

- osobnostní rozvoj - kreativita, psychohygiena, sebepoznání a sebepojetí
- sociální rozvoj – kooperace a poznávání lidí, komunikace
- morální rozvoj – hodnoty, postoje, praktická etika

D) Obsah učiva

1. – 3. ročník: 1 hodina týdně

Přehled tematických okruhů v daném období:

a) objevování světa přírody v jednotlivých i v širších souvislostech

- pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
- chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi)
- tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
- vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)
- příroda a běh času (roční období, počasí)

b) poznávání a prožívání světa dítěte

- pociťování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
- poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
- styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)

c) svět, který děti pozorují, který pociťují a kterému naslouchají

- setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě)
- poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
- významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
- vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)

d) svět dětské fantazie

- výtvarná hra a experiment

e) svět, který dítě obklopuje a ovlivňuje ho (věda a technika, výstavy, architektura, besedy)

Náměty pro práci v 1. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- poznávání základních barev a jejich různé užívání
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda
- kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- prostorové hry se stavebními prvky
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

Náměty pro práci ve 2. – 3. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- dětský příběh vyjádřený kresbou
- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrh využít
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu

- jednoduché náčrtý, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born,...

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky:

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štetec, dřívko, rudka, uhlí, tužka, fix, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- výtvarné vnímání věcí, užitekových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- individuální i skupinová práce různými technikami s velkými formáty (balicí papír, velké formáty čtvrtky, chodník, ...)
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme výtvarnými pracemi
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorování (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

Praktické dovednosti:

Žáci v průběhu 1. období:

- pracují s barvou různé konzistence, rozeznávají studené a teplé barvy, osvojují si míchaní barev
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitekové předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádaní či záměrné rozmíst'ování či řazení
- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů

- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- spolupracují na třídních projektech
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa

E) Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák:

- rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Žák:

- zvládá základní dovednosti pro vlastní tvorbu
- rozpoznává, pojmenovává a porovnává linie, barvy, tvary, objekty ve výsledcích tvorby vlastní, tvorby ostatních i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele)
- uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků, učit je vyjadřovat myšlenky, představy a pocity výtvarnými prostředky
- umožnit žákům vnímat krásu okolního světa jako součást každodenního života
- rozšiřovat soubor užívaných technik a seznamovat žáky s dalšími výtvarnými nástroji a různými materiály
- rozšiřovat soubor užívaných technik
- rozvíjet schopnost vnímat krásu přírody, vyjadřovat své pocity a dojmy a výtvarně je zpracovávat
- rozvíjet přirozenou potřebu žáků vlastního výtvarného vyjádření
- rozvíjet individuálně tvořivé schopnosti žáků

- pěstovat estetické cítění a vkus žáků
- sebepoznání, sebeuvědomění
- vést žáky ke schopnosti vnímat krásu lidového umění a dostupných uměleckých děl
- vážit si kulturních hodnot a dovedností lidí
- rozvíjet schopnost žáků esteticky ovlivňovat své prostředí
- umožňovat konfrontaci osobních postojů s postoji jiných
- rozvoj tolerance k lidem a duchovním hodnotám

B) Charakteristika výuky

Výtvarná výchova je podstatnou částí základního vzdělávání žáků. Jejím cílem je rozvíjet vkus žáků, jejich cit pro umění, jejich dovednost výtvarně se vyjadřovat, cíl je zaměřen i na objevování talentovaných žáků.

V tomto období se zaměřuje na:

1. vycvičení oka a žákovy ruky
2. rozvíjení schopnosti čistého a jistého zobrazování
3. pěstování správného vnímání krásy formy, linie, barvy i symetrie

Výuka výtvarné výchovy je postavena na tvůrčích činnostech, které umožňují rozvíjet žákovo vnímání, výtvarné cítění, představivost, fantazii, myšlení, prožitky. Využívá k tomu nejen výtvarné prostředky tradiční a ověřené, ale i nově vznikající.

Ve 2. vzdělávacím období je výuka výtvarné výchovy spojována často i s výukou jiných předmětů. Výtvarně lze vyjadřovat zvolený jednoduchý rytmus melodie. Při kresbě přírodnin je vhodné využít znalostí z přírodovědy, při kresbě náradí je třeba znát, jak a k čemu se určité náradí používá, zde tedy vytváříme mezipředmětovou vazbu s pracovními činnostmi, při tematickém kreslení se dá vhodně využít některé četby z čítanky. Kresby se posuzují podle toho, kolik originálního pozorování a myšlenek v nich žák projevil, jak využil plochu výkresu, jak pracoval s barvou.

V předcházejícím vzdělávacím období i v období předškolním byla výtvarná výchova dítěti především prostředkem k vyjadřování myšlenek. Ve 2. období se postupně tříbí smyslová vnímavost, uvědomělé pozorování a výtvarné vidění.

Žáci se naučí citlivěji vnímat tvary, barvy, struktury, vzájemné vztahy částí a celku, a tak se zabezpečuje nenásilný přechod od prvotních grafických forem k formám členitějším. Žáky je třeba postupně vést k větší samostatnosti při rozmístění kresby se zřetelem na námět, velikost a tvar plochy, pěstovat u nich smysl pro prostorovou dispozici.

Žáci zobrazují předměty tak, jak se jeví jejich oku. Pravidla perspektivy žáci vyvozují z pozorování, pod vedením učitele.

Geometrických modelů se užívá jen k objasnění konstrukce skutečných předmětů. Při kreslení listů, ovoce a jiných předmětů žáky upozorňujeme na osovou souměrnost některých přírodnin. K dosažení dovednosti vyjádřit symetrii mohou přispět kresby předmětů prováděné např. pastelkami nebo vodovými barvami bez předběžných obrysů.

Barvu spojujeme s tvarem. Je dobře, aby si v 1. období žáci dostatečně pohráli s barvami a přirozenou cestou se seznámili se změnami, způsobenými jejich kombinacemi. Znovu žákům ukazujeme, od začátku do konce, techniku pokládání barev. Při vystihování určitého tónu např. u zelené barvy necháme žáky určitou dobu objevovat rozmanité zelené tóny vznikající mícháním žluté, modré a zelené barvy z palety, následovat musí hovor o tom, co objevili, co se komu podařilo. Předcházíme tak potížím vznikajícím při současném pozorování tvaru předmětu a jeho barvy. Žáci později kombinují barvy a mícháním tvoří složitější barevné tóny.

Při kreslení nástrojů vycházíme ze způsobu jejich užívání. To má nejen význam praktický (poznání funkce nástroje), ale i přímý a kladný vliv na výsledek kresby. Znájí-li žáci funkci celého nástroje i jeho částí, snáze a přesněji porovnávají jejich velikost, tvar i poměrnost.

Pro vytváření vzorů je prospěšná mezipředmětová vazba s geometrií, využíváme dovednosti provádět náčrty základních geometrických obrazců. Geometrické obrazce mohou být základem mnoha opakujících se vzorků. Geometrické tvary jsou pro děti přístupné a snadno proveditelné. Později může následovat též stylizace a kombinace jednoduchých přírodních tvarů. Kombinací zvolených prvků se vyplňuje určitá plocha nebo se jich používá k dekoraci některého předmětu. Takové kreslení využívá mezipředmětových vztahů s hudební výchovou (rytmy, kontrasty, opakování, střídání).

Předkládání stylizovaných forem, kterých s úspěchem použili různí návrháři, vede žáky k tomu, že začnou stylizovat prvky přírodní. Při pozměňování toho, co poznali, mají dost možností, aby mohli uplatnit svou vynalézavost a fantazii.

Kreslení z paměti je cenné jak pro děti nejmladší, tak i pro starší žáky. Je dobře, když žáci 4. a 5. r. nejprve předložený předmět prostudují a nakreslí a potom jej zkusí nakreslit z paměti. Pokud žák ví, že bude kreslit z paměti, snaží se, aby si zapamatoval podobu předmětů. Zvyká si předměty pozorně pozorovat, a tak si postupně vytváří vnitřní zásobu obrazů, které mu poslouží jako předlohy ke kreslení. Žák se tak rovněž učí soustředit svoji pozornost.

Modelování je velmi vhodné pro mladší žáky, ale dobře ho v kombinaci s různými materiály příležitostně využíváme i v tomto vzdělávacím období.

Žáci jsou v rámci výtvarné výchovy také seznamováni s díly předních domácích i evropských umělců. Vhodné jsou návštěvy výstav takových děl, která jsou žáci schopni pochopit, a která je mohou mravně a citově obohatit. Žáky seznamujeme s díly různých oborů umění. Žáci se je učí chápat a rozumět jim. Výstavy prací žáků se dají uspořádat i ve vhodné školní místnosti. Výtvarná díla žáků často obměňujeme.

Ve výtvarné výchově v tomto období často využíváme mezipředmětové vztahy ve spojení s literární výchovou, s výukou geometrie, s přírodovědou, vlastivědou i s přípravou některých žákovských pomůcek. Jedním z úkolů výtvarné výchovy je připravovat žáka na praktický život, ve kterém budou v mnoha oborech potřebovat něco skutečného zakreslit nebo načrtnout. K tomu ho vedou reálné kresby.

V tomto období využíváme každé vhodné příležitosti ke zušlechťování citů žáků, pěstujeme jejich smysl pro přírodní krásy, a to jak ve výtvarné výchově tak i v ostatních předmětech. Žáci jsou seznamováni s vhodnými díly různých oborů umění prostřednictvím obrazů a ilustrací, učí se je chápat a rozumět jim.

Žák bude po ukončení 1. stupně schopen výtvarného vyjádření takovým způsobem, který ho uspokojí. Dokáže při práci uplatňovat představivost i fantazii. Při kresbě bude chápat vzájemné souvislosti zobrazovaných předmětů, bude postupovat od celku k detailům. Dokáže se orientovat v malířských a kreslířských potřebách a bude je umět udržovat v pořádku. Po ukončení práce si dokáže uvést své pracovní místo do původního stavu. Výtvarná výchova na 1. stupni je základem k dalšímu rozvíjení estetického cítění žáků na 2. stupni.

Kompetence k učení

- vést žáky k učení se prostřednictvím vlastní tvorby
- umět si naplánovat a organizovat svou činnost
- zprostředkovat žákovi pohled na umění jako na způsob poznávání světa
- rozvíjet tvořivost u žáků prostřednictvím různých výtvarných technik
- seznámení se s různými uměleckými slohy prostřednictvím obrázků

Kompetence k řešení problémů

- umožnit žákům volbu vhodných výtvarných vyjadřovacích prostředků
- umět kriticky zhodnotit nejen umělecké dílo, ale i vlastní výtvarnou práci

Kompetence komunikativní

- uvědomit si, výtvarná díla otvírají také jeden z prostředků dorozumívání se mezi lidmi
- umět vést dialog nebo diskusi o dojmu z uměleckého díla

Kompetence sociální a personální

- při tvorbě společného díla se aktivně podílí na jeho vzniku
- poskytovat dětem prostor pro osobité výtvarné vyjádření a rozvíjet jejich estetické cítění

Kompetence občanské

- seznamovat žáky s významnými výtvarnými díly a jejich umělci
- snažit se u dětí podchytit zájem o umělecká díla prostřednictvím návštěv výstav výtvarných prací
- projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům

Kompetence pracovní

- osvojovat si různé výtvarné techniky při vlastní tvorbě
-
- Kompetence digitální
- žáci předchází situacím s negativním dopadem na jejich duševní zdraví i zdraví ostatních
- vést žáky k dodržování bezpečné práce s informačními technologiemi
- žáci jsou vedeni k etickému jednání při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí
-

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- zaměřit se na rozvoj smyslového vnímání výtvarných děl
- rozvíjet u dětí základní rysy kreativity – nápady, originalitu, schopnost vidět věci jinak, citlivost...

Výchova demokratického člověka

- rozvíjet a podporovat komunikativní schopnosti o výtvarné práci

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- všímát si kulturního dědictví v jiných zemích
- ztvárnit vlastní zážitky z cest

Multikulturní výchova

- učit děti vnímat rozmanitost vyjadřovacích výtvarných prostředků
- napomáhat žákům si uvědomit vlastní identitu

Environmentální výchova

- vnímat krásu jednotlivých prvků z přírody a výtvarným dílem ji ztvárnit

Mediální výchova

- posoudit použité výrazové prostředky, vytvořit si vlastní názor
- snažit se pochopit řeč obrazu

D) Obsah učiva

4.ročník a 5. ročník: 2 hodiny týdně

Přehled tematických okruhů v daném období:

a) rozvíjení smyslové citlivosti, výtvarné osvojování a vyjadřování skutečnosti

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí:

- z pozorování lidí a jejich projevů
- z přímých zážitků a zkušeností žáků
- z umělecky zpracovaných popisů skutečností (texty v čítance, dětské literatuře, vyprávění)
- z pozorování věcí (linie, tvar, materiál, povrch, barva, mat a lesk, vnímání světelných odstínů)
- z pozorování přírody (linie, barva, barevná proměnlivost, struktura, růst, překrývání, prolínání)

Rozvíjení smyslové citlivosti se tedy zaměřuje na prvky obrazného vyjádření, na uspořádání objektů do celků, odraz skutečnosti v lidském vědomí, působení uměleckých děl na žáky.

b) uplatňování subjektivity - výtvarné vyjadřování osobních pocitů

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí z:

- nálad, emocí, představ, fantazie
- pozorování pohybů těla
- sledování projevu citových reakcí
- pocitů vyvolaných zrakovým vjemem (hračka, film, ilustrace, obraz, reklama, aj.)
- pocitů vyvolaných uměleckým zážitkem (balet, hudba, obraz, četba)

V tomto tematickém okruhu se zaměřujeme na prostředky pro vyjádření osobních nálad, zkušeností a představ, různé typy vizuálně obrazných vyjádření a přístupy žáků k nim.

c) ověřování komunikačních účinků, vysvětlování záměru vlastního výtvarného projevu

- **osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se žák pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací
- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – v komunikaci se spolužáky, rodinnými příslušníky a v rámci skupin, v nichž se žák pohybuje (ve škole i mimo školu)
- **proměny komunikačního obsahu** – záměry tvorby a proměny obsahu vlastních vizuálně obrazných vyjádření i děl výtvarného umění

d) lidé v kulturách a historických epochách

- hledat souvislosti, odlišnosti, zajímavosti, uvědomují si jejich výtvarná hlediska a kvality proměn

- slovně charakterizovat a hodnotit pohyby, doteky, gesta, oděv, hlasové projevy i projevy citových reakcí, inspiraci hledat v nejbližším okolí, ve výtvarném umění a v médiích

e) živá a neživá příroda

- hledat podněty pro svou výtvarnou tvorbu v reálném prostředí (domov, třída, zahrada, les atd.)
- pozornost soustřeďovat na estetickou dimenzi projevů života organismů - bujení, růst, vrstvení, překrývání, prolínání, rozpad, členění, pohyb, vzájemné vztahy, povrch (lesk, mat), strukturu a barvu
- soustředit se přitom na časovou posloupnost proměn a na jejich jemné, světelné, tvarové, barevné a lineární nuance
- vytvářet si představy o pokračování neuzavřených přírodních dějů, porovnávat jejich možné variace a varianty

f) umění

- vyhledávat a srovnávat různé způsoby uměleckého vyjádření na příkladech konkrétních výtvarných děl současnosti i minulosti
- hledat styčné body výtvarného umění s dalšími druhy a projevy umění - kniha, písmo, literatura, film, hudba, divadlo, architektura
- v okolí školy, v obci nebo v regionu vyhledávat užité umění a architekturu
- učit se hodnotit prostředí školy (nábytek, osvětlovací tělesa, výzdobu, nářadí) nebo architekturu (stavební prvky budovy, detaily technických konstrukcí, materiál aj.)

g) od inspirace k záznamu

- tvořit záznamy pozorování, vytvářejí sbírky, přehledy, sborníky výtvarného umění
- při využívání technických prostředků (kopírka, fotoaparát, internet aj) se soustředit na výtvarnou kvalitu záznamu
- zaznamenávat a dokumentovat své činnosti, třídit si obrazové materiály většinou tak, jak se sami rozhodnou
- učit se pracovat s učebnicemi výtvarné výchovy, encyklopediemi, slovníky, časopisy, katalogy, filmovými dokumenty aj.
- navštěvovat sbírky, výstavy, galerie a muzea ve svém okolí
- realizovat výtvarné projekty
- připravovat výtvarnou výzdobu třídy, školní slavnosti a podílet se na zlepšení prostředí školy

Náměty pro práci ve 4. a 5. ročníku:

Výtvarné náměty volí učitel tak, aby vycházely z přímých zážitků a zkušeností žáků. Využívá náměty související s učivem přírodovědy a vlastivědy, pozorování na vycházkách, prožitků z výstav, koncertů, četby, ze sportovních akcí aj. Příklady námětů k výtvarnému zpracování:

- výtvarné vyjádření věcí, pozorování barev, hmatové vnímání tvarů a materiálů, objevování přirozených vlastností a funkcí předmětů, vyjádření základních tvarových znaků, řešení barevných vztahů zobrazeného předmětu a prostředí - to vytváří schopnost žáků výstižněji se výtvarně vyjádřit
- malby vycházející z pozorované skutečnosti i z představ

- objevování a výtvarné sledování barevné proměnlivosti přírody, vystižení barev přírody: podzimu, zimy, jara, léta, rozkvetlých stromů a keřů, zrajícího ovoce, květinových záhonů, kytic aj.
- vyhledávání a objevování tvarově a barevně zajímavých přírodnin žáky, pozorování případných souměrností přírodnin (motýli, brouci, některé listy i plody)
- odlišování výtvorů přírody od lidských výtvorů, žáci jsou přitom vedeni k zaujímání svých vlastních estetických postojů
- sochařství a příroda - rozlišování tvarů přírodních a tvarů opracovaných člověkem, vyhledávání a pozorování soch v okolí (socha, sousoší, bysta, reliéf)
- vyjádření linie růstu při kresbě a malbě rostlin
- dotváření přírodnin na základě fantazie
- využívání výtvarného výrazu linie vytvořené různými nástroji v různých materiálech, uplatňování kontrastů tvarů a barev
- proměny a projevy energie v přírodě - zobrazování bouře, mlhy, mraků, blesků, sopek aj.
- rozmanitosti přírody - půda a život v ní, drahokamy, krápníkové jeskyně, zimní útvary aj.
- zpřesňování výtvarného vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy
- zobrazování lidské postavy v pohybu
- různé textilní materiály (plátno, vlna, hedvábí), oděvní tvorba, móda současnosti, módní přehlídka pro určité příležitosti a pro všední den
- výtvarné ztvárňování pohádkových bytostí, využívání barevné i tvarové nadsázky
- řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše, řazení prvků v tvarové i barevné kompozici, symetrická i asymetrická řešení
- využívání psaných, kreslených, stříhaných a vytrhávaných písmen jako dekorativního prvku, návrhy plakátů na školní akce
- pozorování estetické úrovně předmětů denní potřeby, vlastní návrhy a modely takových věcí
- vyhledávání zajímavých prvků architektury ve svém prostředí a v okolí školy
- zobrazování tvarů různými technikami prostorově, poznávání a vytváření reliéfů
- pozorování a výroba (i ve spojení s pracovními činnostmi) dekorativních věcí ke zkrášlení domácího i školního prostředí
- pozorování výtvarné úpravy dětských knih a učebnic, rozlišování kreseb významných ilustrátorů dětských knih, výstava oblíbených dětských ilustrátorů
- ilustrace svých prvních knih, vytvářených při výuce českého jazyka, přírodovědy aj.
- poznávání různých způsobů malířského vyjadřování - figura, portrét, krajina, zátiší na příkladech konkrétních výtvarných děl
- zaměření se na krásy přírody a na vztah k životnímu prostředí (ve spojení s přírodovědou)
- tematické kresby k významným událostem ve školním roce

Učitel volí náměty výtvarných prací podle svého uvážení a v návaznosti na výuku a učební požadavky daného ročníku a to nejen ve výtvarné výchově. Úkolem učitele je vyvolávat podněty, určovat témata a náměty, žáky motivovat, volit vhodné inspirace. Do vlastní výtvarné činnosti žáků zasahuje učitel radami, které se týkají použitého materiálu a způsobu práce s ním, kreslířských nástrojů a praktického zacházení s nimi. Při výuce se využívá četby, přírodovědného a vlastivědného učiva i dění ve škole a v obci. Příklady námětů nejsou pro učitele závazné. Výtvarné techniky volí učitelé podle svého uvážení tak, aby se rozšiřoval jejich okruh, aby byly pro děti zajímavé a přiměřeně rozvíjely dětskou tvořivost a představivost.

Úspěch práce žáků závisí do značné míry na tom, jak pozorovanou skutečnost v průběhu výuky dokážeme žákům přiblížit, jak dovedeme ukázat tvar jako výsledek přírodních

zákonitostí i jak dovedeme výuku výtvarné výchovy organicky spojovat s ostatními vyučovacími předměty, např. se čtením nebo vyprávěním o květinách v přírodovědě.

Čítanky, připravené k učení, jsou doplněny ilustracemi tak, abychom mohli žáky postupně seznamovat s významnými ilustrátory dětských knih. Každý učitel výtvarné výchovy má možnost těchto materiálů průběžně využívat. V čítankách je ilustracím věnována značná pozornost, nejvýznamnější ilustrátoři se vyskytují opakovaně, učitel proto může nechat žáky ilustrace pozorovat a poznávat charakteristické rysy malířské techniky jednotlivých výtvarníků. Na základě těchto činností se mohou žáci naučit dobře poznávat ilustrátory: J. Ladu, J. Trnku, M. Alše, O. Sekoru, J. Čapka, A. Borna, H. Zmatlíkovou, Z. Buriana, J. Kalouska, J. Nepraktu.

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák:

- při vlastních tvůrčích činnostech užívá prvky vizuálně obrazného vyjádření, porovnává je na základě vztahů (světla a stínu poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy aj.)
- při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly, uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky a postupy
- pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

Žák:

- uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr
- rozlišuje, porovnává, třídí a pojmenovává linie, barvy, tvary, objekty, rozpoznává jejich základní vlastnosti a vztahy (kontrasty – velikost, barevný kontrast), uplatňuje je podle svých schopností při vlastní tvorbě, při vnímání tvorby ostatních i umělecké produkce i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele)
- při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a fantazie
- vyjádří (slovně, mimoslovně, graficky) pocit z vnímání tvůrčí činnosti vlastní, ostatních i uměleckého díla

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK

A ZDRAVÍ

Vzdělávací oblast je realizována v1. – 5. ročníku prostřednictvím předmětu tělesná výchova (samostatný předmět), zdravotní tělesná výchova (není samostatný předmět)

Tělesná výchova

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků
- rozvoj smyslu pro účelný a krásný pohyb
- získat návyky správného držení těla, nacvičovat základní cviky k získání těchto návyků
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- vštípit dětem radostný pocit z pohybu
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat...)
- neustále seznamovat žáky s důležitostmi dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na náradí...)
- umět slyšet, vnímat a reagovat na povely učitele (nejen na píšťalku, ale i na jiné podněty: slovní, gestikulační ...)
- naučit žáky připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti ...)
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu dětí správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými tomuto věku
- z hlediska správné organizace a bezpečnosti je vhodné zvládnout s dětmi základy pořadových cvičení (nástupy, povely pozor, pohov...)
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní, využití různých druhů náradí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů...)
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit
- seznamovat žáky s důležitostmi správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení, strečink, ...)
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky (lidové písníčky)
- rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody ...)

- zvládat průpravná cvičení pro míčové hry, správně zvládat techniky házení, chytání, přihrávání
- seznamovat žáky s nácvikem jednoduchých základů her
- vkládat dle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě, v lese
- dle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sáňkování, bruslení)
- vštípit základy plaveckých dovedností
- nesoustředit se jen na hodiny Tv, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity: vycházky, pohybové chvilky, cviky ve třídě na správné držení těla.

B) Charakteristika výuky

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu ...).

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním radostného pocitu z pohybu u dětí se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat.

Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel:

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné pomoci a záchrany při cvičení
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy. Vyučovací hodiny tělesné výchovy se nespojují do dvouhodin, rovnoměrně se rozkládají do týdenního rozvrhu.

Zařazování kurzu plavání – pro 2. a 3. třídu.

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Hygienické požadavky pro výuku Tv

Cvičební prostory – tělocvičnu je třeba udržovat v čistotě a její vybavení vždy před užitím kontrolovat. Teplota vzduchu by měla být přiměřená, neměla by být nižší než 16°C. Na vyučovací hodiny tělesné výchovy se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel.

Pro zvýšení odolnosti organismu se doporučuje, aby výuka Tv probíhala často na hřišti nebo v terénu. Chceme prospět zdraví žáků, a proto doporučujeme mimoškolní tělovýchovné aktivity žáků ve spolupráci s rodiči, sportovními oddíly.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv

Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na nářadí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.).

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní. Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

Kompetence k učení

- vést žáky k tomu, aby se naučili rozumět obecně používaným termínům oblasti tělovýchovné a aby s nimi dovedli zacházet

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, že dovedou zvládnout jednoduché zátěže a překážky

Kompetence komunikativní

- poskytnout dětem dostatečný prostor k jejich vlastnímu sportovnímu projevu
- podporovat konkrétními činnostmi vlastní zdraví a zdraví ostatních
- rozumět tomu, že způsob jakým se člověk chová a žije má vliv, špatný nebo dobrý na jeho zdraví

Kompetence sociální a personální

- ukázat dětem potřebu spolupráce ve sportovním týmu, důležitost úkolů (rolí), které v týmu plní
- předvést dětem na příkladech z tělesné výchovy nezbytnost přebírání zkušeností druhých lidí pro vlastní zdokonalování
- na základě respektování názorů každého žáka budovat v dětech sebedůvěru

Kompetence občanské

- chápat, že tělesná aktivita, zdravá výživa, spánek a odpočinek přispívají k dobré náladě a spokojenosti
- vytvořit představu o pojmu závislost a o věcech, které ničí zdraví a zkracují život člověka (cigarety, alkohol, drogy, hry na automatech)
- vytvořit představu o zdravé životosprávě
- vést žáky k tomu, aby se aktivně zapojovali do sportovních aktivit

Kompetence pracovní

- zejména při sportovních aktivitách žákům vysvětlit nutnost ochrany zdraví svého i druhých
- vést žáky k dodržování pravidel ve sportu i mimo něj, vést je k dodržování fair play
- vysvětlit potřebu pohybových aktivit pro člověka, který se nevěnuje výkonnostnímu nebo vrcholovému sportu
-
- Kompetence digitální
- vedeme žáky k ovládnutí běžně používaných digitálních zařízení, aby je využíval při realizaci svých sportovních aktivit s ohledem na ochranu vlastního zdraví
- vedeme žáky k předcházení situacím s negativním dopadem na jejich tělesné zdraví

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova:

- osobnostní rozvoj – kreativita, psychohygiena, sebepoznání a sebepojetí
- sociální rozvoj – kooperace, kompetice, poznávání lidí, komunikace
- morální rozvoj – hodnoty postoje praktická etika

D) Obsah učiva

1. ročník: 2 hodiny týdně

Pořadová cvičení

- základní postoje – pozor, pohov, povel – v řad nastoupit, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmizace jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- rytmizace jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby
- motivovaná a rytmizovaná chůze a běh v základním tempu
- pokus o přísuný krok, poskočný krok, cval stranou
- nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmičtých cvičeních a tanci

Drobné hry

- hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, zajímaná, podběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
- hry spojené s házením míče (míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
- hry spojené s vítězstvím (boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas aj.)
- hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, na sochy, přibližovaná aj.)
- hry na hřišti, na sněhu, na ledu

Lehká atletika

- běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- rychlý běh na 25m
- vytrvalostní běh nejdéle 30s
- skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
- hod míčkem horním obloukem na dálku

Akrobatická cvičení

- převaly stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
- kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného leh vznesmo, skrčmo kolébkou vzad
- stoj na lopatkách – z lehu vznesmo
- kotoul vpřed – z podřepu spojného – předpažit, i opakovaně

Cvičení na nářadí

- cvičení na lavičce – chůze vpřed, vzad i s obraty (také na kladince lavičky), přeběhy lavičky
- šplh na tyči – šplh s přírazem na tyči

Sportovní hry

- přihrávka obouruč ve dvojicích (na místě)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě
- vrchní chytání obouruč na místě
- konkrétní sportovní hry – dle podmínek školy

Plavání - dle podmínek školy

Lyžování - dle podmínek školy

Sáňkování

- sjezd na saních na přiměřeném svahu
- sjezd přímý a šikmý se zatačením
- rozjezd jednotlivce a dvojic

Turistika (v 1. ročníku)

- chůze k cíli vzdálenému asi 1,5 km
- smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů
- chování v přírodě
- překonávání přírodních překážek
- orientace v terénu (vím, kam jdeme)

2. ročník – 3. ročník: 2 hodiny týdně

Pořadová cvičení a chůze

- základní postoje - pozor, pohov
- základní povely - nástup, pozor, pohov, vpravo vbok, vlevo vbok, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmická gymnastika a tanec

- rytmy jednoduchých pohybů podle písní
- pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
- střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- přísunný krok, cval stranou, poskočný krok
- využití naučených kroků v lidovém tanci, chůze s průpletem

Průpravná cvičení

- rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
- cvičení v lehu na zádech
- chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Drobné hry

- hry spojené s během
- hry spojené s házením
- hry pro uklidnění
- hry na hřišti (pravidla her s míčem)

Cvičení rovnováhy

- stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
- poskoky na jedné noze
- chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakují překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
- chůze po kladince lavičky

Lehká atletika

Běhy

- běh střídavý s chůzí
- běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
- štafetové běhy
- rychlý běh do 25 metrů, ve třetím ročníku do 40 metrů

Skoky

- skok z místa s doskokem na měkkou podložku
- výskoky na překážku (rozběh, seskok)
- skok přes motouz ve výši kolem 50 cm
- přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
- přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
- skok daleký s rozběhem

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě

- házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
- házení různými předměty na cíl
- házení míčkem a kutálení míčů
- přehazování míčů a drobných předmětů
- házení do označených terčů o straně 1 metr na vzdálenost 4 metry
- hod míčkem na dálku

Sportovní gymnastika

Akrobatická cvičení

- přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu napřed
- převaly a kolébky na zádech
- leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- sed zkřížmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- válení stranou i do mírného svahu
- kotoul napřed ze stoje spojitelného, ze stoje rozkročného
- kotoul, obrat, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- kotoul napřed z chůze
- stoj s oporou o lopatky a záloktí (svíčka)
- cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)

Cvičení na nářadí

a) cvičení na lavičkách

- chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
- sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
- vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
- lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
- chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů

b) šplh na tyči

- šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladů žáků

Další nářadí lze používat podle věku a podmínek školy (švédská bedna, žebřina, trampolína).

Sportovní hry

- přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- vrchní přihrávka jednoruč na místě i při chůzi
- chytání obouruč na místě
- běh nebo chůze s házením míčem o zem
- míčové hry

Turistika a pobyt v přírodě

- chůze v terénu, překonávání překážek
- táboření, ochrana přírody, organizace činností ve skupině žáků, vzájemná spolupráce
- chování se v dopravních prostředcích
- chůze k cíli vzdálenému cca 2 km
- pozorování přírody, odhady vzdáleností (mezipředmětové vztahy)

Na naší škole žáci navštěvují hodiny plavání na ZŠ Milénova. Výuka probíhá ve 2. třídě po dobu 2. pololetí a následuje ve 3. třídě v 1. pololetí. V zimě podle podmínek s dětmi chodíme sáňkovat a bruslit.

Zdravotní výchova v 1. – 3. ročníku

Do celého prvního období výuky tělesné výchovy je zařazována zdravotní výchova, důležité je:

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvílky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj i v mimoškolní tělesné aktivitě
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

E) Očekávané výstupy na konci 1. období

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA

Žák:

- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy
- zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- zvládá podle pokynů přípravu na pohybovou činnost
- dodržuje základní zásady bezpečnosti při pohybových činnostech a má osvojeny základní hygienické návyky při pohybových aktivitách
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti
- projevuje kladný postoj k motorickému učení a pohybovým aktivitám
- zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech
- zaujímá správné základní cvičební polohy
- zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- osvojit si nové pohybové schopnosti a dovednosti
- kultivovat svůj pohybový projev
- dodržovat základní návyky správného držení těla při všech činnostech
- vést žáky k uvědomělému zvládnutí pohybu, dbát na koordinaci pohybů
- zvyšovat postupem věku pohybový rozsah a obratnost dětí
- umět pochopit důležitost organizace a spolupráce
- dobře zvládat základy pořadových cvičení – nástupy, různé povely
- umět plnit dané povely – gestikulační, slovní, na píšťalku
- vnímat důležitost průpravných cvičení – rozcvičení
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjádřit vlastním pohybem

- rozvíjet základy atletické abecedy – běh, hod, skok
- zvládat průpravná cvičení pro míčové hry
- orientovat se v základních otázkách vlivu pohybové aktivity na zdraví
- vědět, že kouření a alkohol mají špatný vliv na zdraví a sportovní výkony
- začleňovat pohyb do každodenního režimu, brát ho jako součást správného životního stylu
- vštěpovat dětem radostný pocit z pohybu
- umět zvládat základní bezpečnostní organizační zásady při sportovní či pohybové činnosti v tělocvičně i na hřišti
- naučit děti se správně připravit na různé sportovní činnost – oblečení, obutí...
- vždy dodržovat hygienu při sportování
- vytvářet u dětí zájem o pohybovou aktivitu v každodenním životě
- zařazovat do hodin zimní sportování – bobování, sáňkování, bruslení
- zařazovat do hodin pohybové chvílky

B) Charakteristika výuky

Tělesná výchova představuje nejdůležitější formu pohybového učení a je hlavním zdrojem poznatků a námětů pro sportovní a rekreační využití pohybu v režimu školy i ve volném čase dětí.

Tělesné pohybové činnosti vedou k všestrannému rozvoji dítěte, ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, k posílení jeho charakterových vlastností. Učí se zodpovědnosti, spolupráci, vytrvalosti, odvaze, schopnosti respektovat povely, umět se podřídit kolektivu, umět prohrávat, hrát fair play.

Při sportovních aktivitách se u dětí vytváří vztah k této činnosti. Cílem je, aby se sportovní život stal jeho nedílnou součástí. Soubor jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování zdatnosti a k správnému držení těla dětí.

Radostný pocit z pohybu je hlavním smyslem tělesné výchovy. Radostný pocit dětí ze sportu upevňuje charakterové vlastnosti. Hra a dodržování jejích pravidel je pro děti velmi důležitá metoda při jakékoliv sportovní činnosti. Zvládnutím herních technik a pravidel se u dětí zvyšují nejen pohybové vlastnosti, ale současně podporujeme jejich orientaci, schopnost se rychle a správně rozhodnout, pohotově reagovat na danou situaci.

Při výuce tělesné výchovy v každé hodině věnujeme pozornost bezpečnosti. Neustále připomínáme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazu.

Obzvlášť v hodinách tělesné výchovy musíme dětem vštěpovat základní hygienické zásady. Vyžadujeme u dětí sportovní oblečení a sportovní obutí.

Nesmíme zapomínat ani na diferencovaný přístup k dětem podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Vždy se snažíme hodnotit děti podle jejich individuálních možností a předpokladů pro zvládnutí různých pohybových a sportovních činností.

Pohybová aktivita by měla prolínat a doplňovat i jiné vyučovací hodiny např. pohybové chvílky, taneční prvky, turistické výlety...

Učitel v hodinách tělesné výchovy by měl:

- klást na děti tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich věku a pohybové vyspělosti
- dbát na rozdíl mezi chlapci a děvčaty

- volit program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení
- dbát na bezpečnost žáků a vést je k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchranu při různých pohybových a sportovních aktivitách

Vyučovací hodiny tělesné výchovy se nespojují do dvouhodin, ale rovnoměrně se zařazují do týdenního vzdělávacího plánu.

Tělovýchovné chvilky

Do všech vyučovacích hodin je vhodné zařazovat tělovýchovné chvilky, jakmile uvidíme u dětí prvky únavy. Jejich náplní jsou různá koordinační, vyrovnávací a kondiční cviky se kterými se setkal při hodinách tělesné výchovy.

Hygienické požadavky pro výuku tělesné výchovy

Cvičební prostory tělocvičny je potřeba udržovat v čistotě a vybavení je vždy před použitím zkontrolovat. Teplota vzduchu v tělocvičně by měla být přiměřená, neměla by být nižší než 16 °C. Na vyučovací hodiny se žáci převlékají do cvičebního úboru. Z pedagogického důvodu používá cvičební úbor i učitel.

Pro zvýšení odolnosti dětského organismu se doporučuje, aby výuka tělesné výchovy, pokud je to možné, probíhala často na hřišti nebo v terénu.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin

Vyrovnávací cvik

Cvičení jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto dětském období se snažíme zařazovat jen jednoduché posilovací cviky a jen krátce. Pozornost také věnujeme kondičním cvičením a cvikům na podporu návyku správného držení těla při sezení i chůzi.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním na místě i v pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas.

Kondiční cvičení

Jsou to cvičení zaměřená na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost. Do této skupiny lze zařadit běh, skoky, hody, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, přeskakování překážek, gymnastická cvičení s náčiním např. s míčem, se švihadlem, na lavičkách, na žebřinách, s gumou, s kelímky, s padákem...

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická a taneční cvičení jsou velmi vhodné prvky a lze je do hodin zařazovat. Osvědčily se v hodinách Hv, Aj....Podporují velkou měrou správný psychický vývoj dítěte. Tanec pomáhá zvládnout základní souhru nohou, rukou a trupu. Záleží na motivaci dětí a na výběru hudby.

Kompetence k učení

- poznávat vlastní pohybové schopnosti a snažit se o jejich rozvoj
- prožívat radost a uspokojení z pohybu

Kompetence k řešení problémů

- žák přemýšlí o problému při provádění cviku a hledá tréninkové cesty k jeho odstranění
- přemýšlí o vhodných taktikách při individuálních nebo kolektivních sportech

Kompetence komunikativní

- umět vyslechnout a přijmout pokyny vedoucího družstva
- umět diskutovat o vlastním sportovním zážitku shlednutým v televizi nebo na sportovišti

Kompetence sociální a personální

- při sportovních aktivitách dodržovat zásady fair play
- spolupracovat uvnitř kolektivu sportovního družstva
- umět rozdělovat a přijímat úkoly v rámci sportovního družstva

Kompetence občanské

- vést děti ke každodennímu aktivnímu sportování
- objasnit a dodržovat zásady hygieny při tělesných aktivitách
- umět poskytnout první pomoc při úrazech lehčího charakteru
- vědět o škodlivosti kouření, drog, alkoholu na zdraví člověka

Kompetence pracovní

- upevňovat zásady dodržování pravidel a bezpečnosti při jakémkoliv sportování
- umět zapsat dosažené výkony v jednotlivých disciplínách
- -
- Kompetence digitální
- vedeme žáky k ovládnutí běžně používaných digitálních zařízení, aby je využíval při realizaci svých sportovních aktivit s ohledem na ochranu vlastního zdraví
- vedeme žáky k předcházení situacím s negativním dopadem na jejich tělesné zdraví
- -

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- regulovat vlastní prožívání a jednání, cvičit si vůli při překonávání problémů
- uvědoměle si do svého volného času zařazovat sportovní činnost
- komunikovat se spoluhráči při kolektivních sportovních aktivitách

Výchova demokratického občana

- dodržovat při veškeré sportovní činnosti zásady fair play

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- znát hlavní myšlenku pořádání olympijských her

Multikulturní výchova

- vytvářet u žáků prostřednictvím informací postoje tolerance a respektu k odlišným sociálním skupinám

Environmentální výchova

- pochopit vliv životního prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí

- uvědomit si důležitost péče o přírodu, při sportovních akcích se chovat k přírodě ohleduplně

Mediální výchova

- využít výjimečně roli sdělovacích prostředků k prožití sportovních činností
- dovede spolupracovat v realizačním týmu při sportovní akci

D) Obsah učiva

4. – 5. ročník: 2 hodiny týdně

Pořadová cvičení

- základní postoje a povel – pozor, pohov, nástup, vpravo vbok, vlevo vbok, čelem vzad, vyrovnat, rozchod
- nástup na značky, do řady, do družstva, společný pozdrav
- chůze v rytmu do pochodu na počítání i na hudbu

Rytmické a kondiční gymnastické činnosti s hudbou, tanec

- znát názvy základních lidových a umělých tanců
- ovládat hudebně pohybové vztahy (rytmus, tempo, takt, melodie, taneční krok)
- cvičit s náčiním – míčem, šátkem nebo stuhou – při hudebním nebo rytmičtém doprovodu
- snažit se o estetické držení těla při tanci
- snažit se zvládnout polku a valčík

Průpravná, kondiční, koordinační, relaxační, vyrovnávací a jiná cvičení

- rozvíčky k procvičení koordinace pohybů
- provádět dechová cvičení, uvědomovat si význam jednotlivých cviků
- soustředit se na cviky a na správné a přesné provedení pohybu
- protahovací a napínací cvičení
- rychlostně silová cvičení 5 – 15 s s maximální intenzitou s 2 min odpočinkem
- vytrvalostní cvičení po dobu nad 10 – 15 min s mírnou intenzitou
- využití audio nebo audiovizuální techniky
- cvičení rovnováhy – stoj na noze, poskoky, chůze na lavičce, na balančním provaze...

Sportovní gymnastika a cvičení na nářadí

Akrobatická cvičení

- kotoul vpřed a vzad
- umět vytvořit gymnastickou sestavu z prvků – stoj na lopatkách, převaly stranou, kolébka, sed zkřížmo, kotoul vpřed, kotoul vzad, obrát, tzv. svíčka...
- průpravná cvičení pro zvládnutí stoje na rukou, stoj na rukou s dopomocí

Přeskoky

- průpravná cvičení pro nácvik odrazu z můstku a trampolíny
- přeskok 2 – 4 dílu bedny odrazem z trampolíny
- roznožka přes kozu na šíř odrazem z můstku nebo trampolíny
- skrčka přes kozu na šíř odrazem z můstku nebo trampolíny

Cvičení na lavičkách

- chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- cvičení v sedu rozkročmo na lavičce

- vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo
- přeskoky lavičky s uchopením lavičky ze stran
- chůze po užší části lavičky s plněním drobných úkolů

Šplh na tyči

- šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálních předpokladů dítěte

Cvičení na žebřinách

- vis stojmo zády k žebřině
- vis dřepmo čelem k žebřině
- vylézt, přelézt, slézt, ručkování a obraty na žebřinách
- seskok ze žebřiny na žíněnkou

Cvičení se švédskou bednou

- probíhání díly s přeskakováním jejich okrajů
- prolézat ve vzporu dřepmo jednotlivé díly
- probíhat celou dráhu a pošlápnout do jednotlivých dílů
- probíhat dráhu a v každém dílu klek, dřep, sed,...
- přemísťovat předměty z jedné ohrádky bedny do další
- výskok a seskok z bedny
- výskok na bednu a při seskoku obrát

Atletika

Běhy

- znát pojmy z běžecké disciplíny – běžecká dráha, stopky, startovní povely
- rychlý běh do 60 m, nízký a polovysoký start
- vytrvalostní běh do 1 000 m na dráze, střídání běhu a chůze
- běh v terénu až do 15 minut

Skoky

- skok do dálky z rozběhu (pokud bude doskočiště)
- skok do výšky (skrčný, střížný z krátkého rozběhu (pokud budou podmínky)
- skok z místa s doskokem
- výskoky na překážku a seskoky z ní
- přeskoky přes lavičky, přes švihadlo, přeskoky přes překážky v terénu
- přeskoky pruhu širokého až 1 metr

Hody

- hod kriketovým míčkem z rozběhu
- umět změřit daný výkon pomocí pásma
- znát bezpečné chování při vykonávání této sportovní disciplíny

Sportovní hry

- průpravná cvičení s různě velikými míči - házení, kutálení, přehazování, podávání atd. do
- různých vzdáleností nebo cílů
- různé druhy přihrávek – jednoruč, obouruč, z místa, při chůzi, při běhu, vnitřním nártem po zemi nebo obloukem
- pohyb s míčem i bez míče při míčové hře
- vedení míče driblinkem, nohou
- střelba na koš, na branku

- znát pravidla miniházené, minifotbalu
- znát organizační záležitosti her – losování, zahájení, počítání skóre, ukončení utkání
- umět spolupracovat při kolektivní sportovní hře

Plavání

Žáci naší školy absolvovali plavecký výcvik ve 2. a 3. ročníku na ZŠ Milénova, vždy jedno pololetí. Naše škola nemá možnost zajistit plavecký výcvik ve vyšších ročnících. Plavání lze provádět pouze na Škole v přírodě pokud tam jsou vhodné podmínky (koupaliště, bazén).

Bruslení

- zvládat hygienické a bezpečnostní zásady při pohybu na ledě
- vhodné oblečení, samostatné obutí nebo vzájemná pomoc
- chůze v botách s bruslemi mimo led, vstup na led (s dopomocí)
- průpravná cvičení pro osvojování rovnováhy na bruslích – chůze, skluz, dřepy, jízda na jedné brusli, přednožování, zanožování, výskoky snožmo na místě s oporou i bez opory
- jízda vpřed – dvouoporová, jednooporová, bez opory
- zastavení (jednostranným, oboustranným přivrátím)
- zatáčení na obou bruslích

Po zvládnutí techniky jízdy lze zařazovat různé jízdy a soutěže na bruslích.

Sáňkování a bobování

- umět se správně obout a obléci
- dodržovat určená bezpečnostní pravidla pro tuto činnost
- sjezd na přiměřeném a bezpečném svahu
- umět ovládat saně a boby – zatáčení, brzdění

Turistika a pobyt v přírodě

- umět se orientovat podle mapy a buzoly, znát cíl trasy
- dodržovat zákony ochrany přírody
- umět se chovat v dopravních prostředcích
- aplikovat znalosti z jiných předmětů (přírodovědy, vlastivědy...)
- chůze v terénu do 15 km
- chůze i běh po vyznačené trase i podle mapy v přehledném terénu
- ovládat základní dovednosti spojené s tábořením (zakládání a rušení ohniště, zacházení s nožem, vědět o nebezpečí ohně...)

ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA

Do celé vzdělávací oblasti Člověk a zdraví je zařazována zdravotní výchova dětí. Při všech sportovních činnostech je důležité dbát na:

- osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru...
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny i hřiště
- vhodné je otužovat se vzduchem a vodou při ranním mytí
- seznamovat žáky se zdravým životním stylem

- do programu dne zařazovat tělovýchovné chvíle
- snažit se předcházet úrazům dodržováním pokynů učitele
- umět pomoci při úrazu nebo zavolat pomoc

Zásady zdravotní výchovy neplníme pouze v hodinách tělesné výchovy, ale dbáme na jejich uplatňování i v rámci ostatních vyučovacích předmětů.

ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ

- **význam pohybu pro zdraví** – pohybový režim žáků, délka a intenzita pohybu
- **příprava organismu** – příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení
- **zdravotně zaměřené činnosti** – správné držení těla, správné zvedání zátěže; průpravná, kompenzační, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení a jejich praktické využití
- **rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu**
- **hygiena při TV** – hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity
- **bezpečnost při pohybových činnostech** – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umývárkách, bezpečná příprava a ukládání náradí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her
- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka
- jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti
- jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví
- užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení
- zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy
- změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky
- orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace
- adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady plavecké dovednosti

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti

ZDRAVOTNÍ VÝCHOVA

Žák:

- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních aktivitách
- uvědomuje si, že vhodný pohyb pomáhá ke zdravému růstu jeho těla, rozvoji srdce, svalů, kostí a plic
- dbá na vhodné oblečení i obutí při sportování, dodržuje hygienu
- umí ošetřit drobná poranění nebo zavolat pomoc

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- chápe význam tělesné zdatnosti pro zdraví a začleňuje pohyb do denního režimu
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení v souvislosti s vlastním svalovým slabením
- zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností
- uplatňuje hygienické a bezpečnostní zásady pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné pohybové činnosti
- reaguje na pokyny k provádění vlastní pohybové činnosti
- dodržuje pravidla her a jedná v duchu fair play
- zlepšuje svou tělesnou kondici, pohybový projev a správné držení těla
- zvládá podle pokynu základní přípravu organismu před pohybovou činností i uklidnění organismu po ukončení činnosti a umí využívat cviky na odstranění únavy

ZDRAVOTNÍ TĚLESNÁ VÝCHOVA

Žák:

- zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování
- zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle podle pokynů učitele
- upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK

A SVĚT PRÁCE

Vzdělávací oblast je v 1. - 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu pracovní činnosti.

Pracovní činnosti

1. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost
- vytvářet při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky
- prostřednictvím pracovní praktické činnosti žáků napomáhat rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšíření jejich obzoru
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracovávání materiálů a všimnout si jejich vlastností
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží, naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost pracovní nástroj podle jeho vhodnosti
- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- prostřednictvím praktické činnosti s různým materiálem a nástroji pomáhat zpřesňovat představy dětí o věcech a jevech okolního světa
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat, učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce
- získávat aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utvářet počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů
- dát prostor žakovským nápadům pro praktické práce a tvůrčí činnosti

B) Charakteristika výuky

Při pracovních činnostech není v tomto období vhodné dělit děti na děvčata a chlapce. Vhodné je práci individualizovat nebo pracovat ve skupinách a přitom dbát důsledně na bezpečnost žáků. Pracovní činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žák se učí základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

Při výuce jsou upřesňovány představy žáků o věcech a jevech, o kterých hovoří při vyučování českému jazyku, matematice a prvouce. Učí se poznatky o nich prakticky využívat. Obohacuje se řeč dětí a začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu pracovních činností v 1. – 3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat - dávat výrobkům pěkný vzhled. To podporuje dětskou představivost, obrazotvornost a vytváří smysl pro estetické cítění.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i části ostří. Učíme je poznávat z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování žáci poznávají vlastnosti modelovací hmoty, vytvářejí z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování lze vhodně využívat při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak musí mezi sebou dohodnout na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělit. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při pracovních činnostech se žáci učí:

- organizovat své pracovní prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- pracovní kázní – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- uvědomovat si význam vlastní činnosti a práce
- umět o své činnosti povědět druhým

Dbáme na to, aby byly pracovní činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

Vyučovací předmět pracovní činnosti by měl být v průběhu celého 1. vzdělávacího období volně mezipředmětově využíván. Žáci si při něm mohou připravit všechny drobné pomůcky které potřebují k výuce v rámci dalších vyučovacích předmětů.

V tematických celcích převládá široké spektrum pracovních činností kterými se mohou žáci v průběhu vyučování zabývat. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhům v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci pracovních činností v jednotlivých ročnících je třeba uvažovat o míře integrace pracovních činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. prvoukou, výtvarnou výchovou, matematikou, českým jazykem.

Pracovní činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tematických celků. V jejich průběhu jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí a to jako nezbytné poznatky s ohledem na jejich použití. Žák také u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s nářadím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

Kompetence k učení

- nabízet žákům různé způsoby, metody a strategie učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení
- vést žáky k aktivnímu vyhledávání a třídění informací, jejich propojování a systematizaci
- vést žáky k samostatnému pozorování a porovnávání získaných výsledků
- umožnit žákům poznávat smysl a cíl učení a umět posuzovat vlastní pokrok

Kompetence k řešení problémů

- vést žáky k tomu, aby vnímali problémové situace ve škole i mimo ni, učit je rozpoznávat a chápat problémy a nesrovnalosti
- dovede vyvinout úsilí, pokud chápe smysl své činnosti vytrvá u ní, dokončuje ji
- ukázat žákům různé zdroje informací, které mohou vést k řešení problému a vést je k jejich ověřování a srovnávání
- vést žáky k ověřování správnosti řešení problému

Kompetence komunikativní

- rozvíjet u dětí dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky
- seznámit žáky s různými typy textů a obrazových materiálů o probíraných tématech (kroniky, encyklopedie, internet, učebnice, návody)
- vést žáky k využívání širokých možností informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

- vést žáky ke schopnosti pracovat ve dvojici a v menší pracovní skupině při vyhledávání informací
- předkládat žákům možnosti stanovení pravidel pro činnost skupiny a vést je k jejich dodržování
- individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj

Kompetence občanské

- dovede požádat o pomoc, když je v nouzi
- chová se vstřícně a nabízí pomoc tam, kde vidí, že je třeba
- ukázat žákům význam jednotlivých složek životního prostředí i prostředí jako celku

Kompetence pracovní

- seznámit žáky s vlastnostmi některých materiálů
- poukázat na možná zdravotní a hygienická rizika při práci a vést žáky k jejich eliminaci
- naučit žáky pracovat podle návodu, předem stanoveného postupu a umožnit jim hledat vlastní postup
- Kompetence digitální
- učíme žáky předcházet situacím s negativním dopadem na jejich duševní zdraví i zdraví ostatních
- Vést žáky k samostatnému rozhodování a využití vlastního úsudku a zkušeností
- při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí vedeme žáky k etickému jednání

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- osobnostní rozvoj - rozvoj schopnosti poznávání, kreativita
- morální rozvoj – řešení problémů a rozhodovací dovednosti

D) Obsah učiva

1. ročník: 1 hodina týdně

Náplň výuky pracovními činnostmi je dána činnostmi s papírem, modelovací hmotou, se stavebnicemi, s různým drobným materiálem, výrobou drobných předmětů a pomůcek pro výuku, péčí o květiny ve třídě a činnosti, které vyplývají z mezipředmětových vztahů.

Práce s papírem:

- základní vlastnosti papíru a lepidla
- držení nůžek, z čeho nůžky jsou a které nůžky jsou pro děti bezpečné
- různé techniky: překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování
- příklady výrobků vzniklých skládáním - varhánky, obálka na pomůcky, šipka, čepice, kelímek, loďka aj.
- vystřihovánky z časopisu, předtištěné např. oblékání panenek, připravené vystřihovánky staršími žáky, vystřihování tvarů pro činnosti v M (přípravná početní cvičení)
- pomůcky pro výuku M, Čj, prvouky - kartičky, kapsáře, geometrické tvary
- stříhání a slepování - ozdoby, květy, kombinované techniky ve spojení s výtvarnou výchovou
- nalepování vystřižených tvarů - vytváření obrázků k vyprávěnému nebo čtenému příběhu
- společné práce k některému projektu, např. pohádce

Modelování:

- seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu; pomůcky: podložka, nůž
- zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracujeme, co k tomu potřebujeme; technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování
- příklady výrobků: předměty jednoduchých tvarů, o kterých se učíme v M, Čj a prvouce, figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, motivace k modelování, dárky pro své blízké

Práce s drobným materiálem:

Pracovní činnosti by měly být v 1. ročníku průběžně spojovány s ostatními vyučovacími předměty. Měly by učivo ostatních předmětů ztvárňovat, pomáhat k pochopení probíraných pojmů.

V pracovních činnostech si mohou děti připravit celou řadu dobrých pomůcek pro výuku ostatních předmětů. Práce s pomůckou, kterou si žák vyrobí sám, ho motivuje a uspokojuje. Při výrobě dalších věcí je třeba vždy pamatovat na jejich použitelnost. Výroba předmětů a ozdob určených k darování má význam při vytváření vzájemných mezilidských vztahů i při vytváření dobrého vztahu k práci – upotřebitelnost výrobku, udělání radosti druhým.

Výrobu drobných předmětů pro výuku v jiných předmětech a jejich údržbu nebo obnovu lze běžně zařazovat do praktických cvičení. Použijí-li žáci na uskladnění pomůcek různé krabice, zásuvky nebo košíčky, mohou si je při praktických cvičeních uspořádat, doplnit to, co jim chybí. Žáky vedeme k pečlivé údržbě jejich pomůcek. To, že je má v pořádku, mu při jejich použití velmi pomůže. Pochopí význam uspořádání věcí a udržuje v pořádku i náradí potřebné pro praktické činnosti.

Dle uvážení učitele je možné do pracovních činností zařadit výrobu různých drobných předmětů a dárek např. z přírodního materiálu jako jsou žaludy, kašany, šišky aj.:

- zpracovávat můžeme přírodniny: šípky, jeřabiny, kousky slámy, žaludy, kaštiny, listy, koření, semena
- dalším materiálem mohou být: špejle, dřívka od nanuků, krabičky, korkové zátky
- při zpracování použijeme: nůžky, nůž, jehlu, bavlnku
- techniky práce: propichování, navlékání, spojování, svazování
- příklady výrobků: korále, figurky, zvířata, ozdoby,...

Žáci se učí být při pracovních činnostech ukáznění, dbát na bezpečnost, soustředit se na práci, zbytečně mezi sebou nehovořit. Při činnostech se však učí navzájem si povědět, co dělají, s čím pracují, jak určitou činnost provádějí. Tak se pracovní činnosti spojují s rozvojem poznání i řeči.

Pracovní činnosti se stavebnicemi:

Stavby podle předlohy z kostek, stavby podle fantazie žáků (práce individuální i skupinová), sestavování obrázků podle předlohy - obracení kostek, sestavování modelů věcí - montáže podle předloh, vystavování prací, později demontáže.

Péče o květiny:

Do vyučovacího předmětu pracovní činnosti 1. ročníku je vhodné zařadit péči o květiny. Tyto činnosti bezprostředně souvisí s prvoukou. V péči o květiny se mohou žáci střídát. Také mohou pěstovat a sledovat zasazená semena (např. hrách, fazole).

2. - 3. ročník: 1 hodina týdně

Práce s papírem a kartonem:

- vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
- pojmenovávání druhů papíru: balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
- zpracováváme pomocí: nůžek, nože, lepidla, kolíčků
- technika práce: překládání, ořezávání, přestřižení, vytrhávání, skládání, slepování, nalepování papíru na karton, odměřování
- příklady výrobků:
  - vytrhávané ubrousky a ozdoba různých věcí, např. květináče
  - jednoduché předměty a pomůcky do vyučování, např. metr z papírových proužků, geometrické tvary aj.
  - podložky z propletených proužků, záložky do knih aj.
  - výrobky vzniklé skládáním papíru, loďky, parník, čepice aj.
  - ozdoby na vánoční stromeček, např. řetězy, košíčky, srdíčka
  - věci k obchodování nakreslené, vystřižené, nalepené na karton, obkreslené podle šablony
  - výroba notýsků, sešití papíru, ozdoba štítkem

Práce s modelovací hmotou:

- materiál: modelovací hlína, plastelína, modurít, těsto
- pomůcky: podložka, špachtle, nůž
- techniky práce: hnětení, válení, ubírání, spojování, vaření, sušení
- poznané vlastnosti: tvárnost, tvrdost

- příklady výrobků: věci, o kterých se učíme v prvouce (ovoce, zelenina, ptáci, zvířata), v matematice (geometrická tělesa, geometrické tvary), ve čtení (zobrazování dějů z četby nebo z vyprávění)
- bezpečné zacházení s ostrými předměty

Práce s drobným materiálem:

- materiál: provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton
- nástroje a další materiál: nůžky, nůž, tupá jehla, bavlnka, lepidlo, zavírací špendlíky, aj.
- techniky práce: propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, skládání do tvarů
- seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití
- příklady výrobků: ozdoby, zobrazování nějakého pracovního prostředí (skupinová práce), zdobení různých předmětů, lakování, práce s drátkem a lepidlem
- zásady pro bezpečnost při činnostech s ostrými předměty

Práce montážní a demontážní:

- různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce, možnosti užití stavebnice mohou předvést žáci, kteří si určitou stavebnici do školy donesli
- vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle předloh i podle fantazie žáků
- stavebnice se spojovacími prvky a díly - konstrukční činnosti
- sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i podle představy žáků – montáž a demontáž, urovnávání dílů stavebnice k dalšímu použití
- osvojování si správných pracovních dovedností a návyků při organizaci, rozmyšlení si své vlastní činnosti, zachovávání bezpečnosti a hygieny při činnostech

Práce s textilem:

- materiál: textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken - jejich rozlišování, nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, poutka, knoflíky
- nástroje: nůžky, jehly, špendlíky
- činnosti: navlečení přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, šití stehem předním a zadním, prošívání, stříhání, sešívání předním a zadním stehem
- výrobky: sešití kousku látek k sobě - jednoduchý výrobek, oprava oděvu – přišití knoflíku
- dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce

Lidové zvyky, tradice a řemesla:

- lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- techniky zpracování: ukázky drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou, vyřezávání apod.
- materiál, nástroje a pomůcky volíme podle charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování
- příklady výrobků: jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, vánoční ozdoba, kraslice, vizovické pečivo, ubrousek zdobený batikou apod.

Stolování:

- příprava talířů a příborů ke svátečnímu obědu
- chování se u stolu
- příprava jednoduchého studeného pokrmu

Pěstitelské práce v učebně:

- na podzim a v zimě: ošetřování pokojových rostlin
- na jaře v učebně: pěstování cibulovin v květináči – květina pro maminku (předpěstování v papírových květináčích nebo v kelímcích), přesazování do květináče, který si žáci ozdobili
- pozorování klíčení semen fazole nebo hrachu, nakličování, přesazování, jakmile začne rostlina růst. Semena řechy (klíčení na vlhké vatě), klíčení obilí a jeho růst (zeleň na velikonoční svátky)
- první jednoduché společné záznamy o postupu práce a o časovém pozorování růstu a vývoje rostliny

E) Očekávané výstupy na konci 1. období

Při pracovních činnostech si dovede věci urovnat, udržuje pořádek na svém místě, stará se o své pomůcky, má je připravené na vyučování

PRÁCE S PAPIREM A KARTONEM

Žák:

- rozlišuje běžně užívané druhy papíru, dovede papír přeložit, vyrobí skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestříhnout, vystříhnout nakreslený tvar, čistě slepit (použít vhodné lepidlo), nalepit vystřižené tvary

PRÁCE S MODELOVACÍ HMOTOU

Žák:

- při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků a dovede o nich hovořit; získal základní hygienické návyky při práci s těmito materiály

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

Žák:

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů pracuje podle slovního návodu a předlohy

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

Žák:

- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi
- dovede pracovat s některou ze stavebnic a vytvořit několik výrobků podle předlohy i podle své představy

PRÁCE S TEXTILEM

Žák:

- dokáže navléknout nit, zkusí přišít knoflík, dovede sešít dva kusy látky k sobě

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Žák:

- provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
- pečuje o nenáročné rostliny

PŘÍPRAVA POKRMŮ

Žák:

- připraví tabuli pro jednoduché stolování, chová se vhodně při stolování

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

PRÁCE S PAPIREM A KARTONEM

Žák:

- dovede papír přeložit, vyrobit skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestříhnout, vystříhnout nakreslený tvar, čistě slepit (použít vhodné lepidlo), nalepit vystřižené tvary

PRÁCE S MODELOVACÍ HMOTOU

Žák:

- při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků
- získat základní hygienické návyky při práci s těmito materiály

PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM

Žák:

- zvládá základní manuální dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami
- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- pracuje podle slovního návodu a předlohy

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

Žák:

- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Žák:

- provádí pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích a popíše jeho výsledky
- pečuje o nenáročné rostliny

PŘÍPRAVA POKRMŮ

Žák

- upraví stůl pro jednoduché stolování
- chová se vhodně při stolování

2. vzdělávací období

A) Výchovně vzdělávací cíle

- rozvíjet manuální dovednosti žáků
- vytvářet správné pracovní návyky při práci s nástroji
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat, k čemu slouží a uvědomovat si, jak je třeba s nimi správně a bezpečně zacházet
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracování materiálu, uvažovat o vlastnostech materiálu, zkusit vybrat vhodný materiál pro daný výrobek
- učit žáky při práci uvažovat o tom, co je třeba si k práci připravit, co dělat a jak postupovat
- mít vytrvalost při dokončení práce a snažit se, aby byl výsledek práce co nejlepší
- vytvářet pozitivní vztah žáků k práci
- vést žáky k tomu, aby si všímali práce jiných lidí a snažili se poučit z toho, co vidí
- seznámit žáky se základním vybavením kuchyně, pamatovat na bezpečnost a hygienu práce při přípravě jednoduchého jídla
- naučit žáky zásadám správného stolování

B) Charakteristika výuky

Pracovní činnosti patří svou podstatou k praktickému učení, žáci při nich uplatňují zručnost, své individuální dovednosti získané v rodině, mohou realizovat své nápady. Při výuce pracovních činností se zaměřujeme na získávání praktických pracovních dovedností a návyků.

Úkolem vyučovacího předmětu je vytvářet u žáků kladný vztah k práci. V rámci vyučování pracovním činnostem budou mít žáci možnost poznávat různé materiály, opracovávat je, vyrábět určené předměty a připravovat pomůcky pro individuální činnosti potřebné při výuce jiných předmětů. Při pracovních činnostech bude průběžně zohledňována účelnost i prospěšnost prováděných činností a to s ohledem na aktuální potřeby žáků, podmínky školy i na jejich další vzdělávání.

Pracovní činnosti systematicky ovlivňují rozvoj motoriky a vytváření pracovních dovedností žáků. Dobrá výuka pracovním činnostem vede žáky k dobrému osvojování pracovních dovedností a návyků. Žáci při pracovních činnostech postupně získávají dobré předpoklady ke správné volbě povolání a také k pozdějšímu společenskému uplatnění. Učí se také vytrvalosti, tvořivosti, je jim dána možnost realizovat vlastní nápady.

Při pracovních činnostech získávají žáci základní vědomosti o materiálech, se kterými pracují, o nástrojích, které k práci používají, i o dalších nástrojích vhodných k opracování daného materiálu. Seznamují se také s mnohými pracovními postupy, předlohami, návody, jednoduchými náčrty a učí se podle nich pracovat. Osvojují si rovněž základní zásady hygieny a bezpečnosti při práci se zvoleným materiálem a nástroji, jsou vedeni k jejich respektování. Dále se žáci učí dodržovat pracovní postup, organizovat svou práci a udržovat pořádek na pracovním místě, po skončení práce si své místo uklidit.

Vzdělávání v této oblasti také směřuje k postupnému poznání žáků, že technika je součástí lidské kultury a je spojena s pracovní činností lidí. Učí je chápat pracovní činnost jako příležitost k sebeuplatnění. Žáci si mají možnost uvědomit, že výroba musí mít určitý podnikatelský záměr. To znamená, že je třeba vždy uvažovat o výrobě věcí lidem prospěšných a dobře fungujících, které jsou potom také lépe prodejné. Žáky upozorňujeme, že firma může prosperovat, nejen pokud má dobře vymyšlenou a připravenou výrobu, ale i dobré ekonomy.

Vedeme je k uvědomění si potřeby matematiky i geometrie při všech podnikatelských výrobních záměrech. Využíváme poznatky žáků z podnikatelských činností jejich rodičů.

Kompetence k učení

- praktické poznávání různých druhů materiálů, surovin a jejich použitelnost
- vést žáky k plánování činností při práci, dodržování bezpečnosti, úklid pracovního místa

Kompetence k řešení problémů

- snažit se najít vhodné řešení problému při práci, rozvíjet svou trpělivost, nacházet jiné řešení

Kompetence komunikativní

- žák vede účinnou komunikaci při práci s materiály
- požívá přesné termíny
- přistupuje k hodnocení hotových výrobků zodpovědně

Kompetence sociální a personální

- při práci ve dvojicích nebo malém týmu aktivně spolupracuje, plní si určené činnosti, dbá na ohleduplné chování na pracovišti

Kompetence občanské

- projevuje vlastní postoj k vytvořené práci
- respektuje výtvarné cítění druhých
- snaží se získávat zkušenosti s různými materiály a tvořivě s nimi pracovat

Kompetence pracovní

- vést žáky k uvědomělému, správnému a bezpečnému používání všech nástrojů a materiálů
- snažit se o provedení zadané práce v co nejlepší kvalitě
-
- Kompetence digitální
- učíme žáky předcházet situacím s negativním dopadem na jejich duševní zdraví i zdraví ostatních
- vést žáky k samostatnému rozhodování a využití vlastního úsudku a zkušeností
- při komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí vedeme žáky k etickému jednání
-

C) Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

- podporovat u žáků snahu ke zdokonalování dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v kolektivu v různých pracovních situacích
- snažit se své nápady převést do reality

Výchova demokratického občana

- výchovu směřovat k disciplinovanosti a sebekritice při práci
- vážit si práce druhých lidí

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- informovat žáky o možnostech v budoucnosti při volbě povolání pracovat v některé evropské zemi

Multikulturní výchova

- udržovat tolerantní vztahy a být aktivním členem pracující skupiny

Environmentální výchova

- prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit přispívá k poznávání a k vytváření lepšího životního prostředí

Mediální výchova

- žák umí prezentovat kolektivní i vlastní výrobky, dovede zorganizovat výstavku výrobků

D) Obsah učiva

4. – 5. ročník: 1 hodina týdně

Práce s papírem a kartonem:

- materiál: různé druhy papíru, kartóny, lepenky, krabičky od zboží
- praktické činnosti:
  - - rozměřování a stříhání papíru nebo kartónu, pomůcky do matematiky a českého jazyka
  - - polepování kartónů, pomůcky do přírodovědy a vlastivědy
  - - zhotovování složitějších skládanek a modelů
  - - rozřezávání papírů a lepenek, ořezávání okrajů papíru
  - - zhotovování výrobků kaširováním
- bezpečnost práce – práce s nůžkami a nožem, lepidla, hygienické návyky

Žáci se seznámí s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: nůžky, nůž, vlnkovačka, lepidla, navlhčovače, dírkovač, sešíváčka, šablony...

Doplňující informace: z čeho se vyrábí papír, kde se u nás vyrábí, různé druhy papíru, sběr starého papíru, jak dlouho znají lidé papír a jiné zajímavosti

Práce s drobným materiálem:

- materiál: plody, semena, listy, drátky, korek, sláma, větvičky
- stříhání, ohýbání, spojování, navlékání, slepování, propichování, lisování...
- určování vlastností daného materiálu – tvar, povrch, tvrdost...
- rozlišování přírodních a technických materiálů
- umět si práci zorganizovat a naplánovat
- bezpečnost práce – práce s jehlou, nůžkami, nožem
- dodržovat hygienické návyky

Práce s textilem:

- materiál: textilie různého druhu, šňůrky, stužky, plst', knoflíky, háčky, pletací příze, bavlna...
- odměřování a navlečení nitě do jehly, uzel

- různé druhy stehů
- rozlišování různých druhů látek – bavlněné, lněné, umělé, hedvábné...
- umět určit rubovou a lícovou stranu
- zvládnout práci s jednoduchým stehem
- zvládnou drobnou opravu oděvu – přišít knoflík, poutko
- udělat jednoduchý výrobek z textilu
- bezpečnost práce – činnost s jehlou, nůžkami, špendlíky

Práce s modelovací hmotou:

- materiál: modelovací hlína, modurit, sádra, pilinová kaše, kašírovací hmota
- modelování doplňující výuku přírodovědy a vlastivědy
- modelování ve spojení s výtvarnou výchovou - figury, reliéfy
- modely těles ve spojení s výukou geometrie
- zhotovování různých předmětů, jejich barvení a lakování - příprava odlitků ze sádry,
- odlévání do formy, vyškrabávání předkresleného vzoru
- seznámení se s prvky lidového umění u keramických nádob
- seznámení s funkcí a užitím nástrojů, nářadí a pomůcek při práci s modelovací nebo keramickou hlinou.
- bezpečnost práce - dodržování hygienických návyků při práci s modelovací hmotou a barvami, bezpečnost při práci s ostrými předměty

Doplňující informace: ve spojení s výtvarnou výchovou žáci poznávají výsledky práce výtvarníků-sochařů, umělecké plastiky a sochy, vyhledávají díla sochařů v blízkosti školy nebo svého bydliště. Umělecká a užitková keramika v našem okolí.

Konstrukční činnosti - práce se stavebnicemi:

- pomůcky: konstrukční stavebnice kovové nebo plastové, ze kterých se dají stavět modely podle předloh i podle fantazie žáků; nejlépe, mohou-li to být modely pohyblivé, vystřihovánky na sestavování papírových modelů, nářadí potřebné k montážním pracím - šroubováky, maticové klíče
- sestavování obtížnějších modelů (nejlépe pohyblivých) z plastových nebo kovových konstrukčních stavebnic (podle podmínek třídy nebo školy)
- spojování součástí pomocí maticových šroubů, různých pásků, spojovacích desek
- práce podle předlohy, podle jednoduchého náčrtu i podle slovního návodu
- práce podle vlastní představy spojená s provedením jednoduchého náčrtu
- správné názvy nástrojů i součástí stavebnice
- sestavování prostorových modelů z kartónových vystřihovánek
- bezpečnost: dodržování zásad správného zacházení s náčiním u montáží

Pěstítké práce - podle podmínek školy:

- žáci se seznamují se základními podmínkami pro pěstování rostlin
- při praktických činnostech se naučí připravovat půdu pro setí a sadbu, sledují růst rostlin, učí se rostliny okopávat a zalévat
- při péči o rostliny se seznamují s různým zahradním náčiním a učí se ho vhodně používat pro určité práce
- seznamují se s užitkem pěstovaných rostlin
- pěstování pokojových rostlin a pravidelná péče o ně, spojená s pozorováním růstu i se záznamem pozorování

- bezpečnost při práci s rostlinami: nebezpečí alergie u některých lidí, pozor na jedovaté pokojové rostliny, dodržování hygieny, nebezpečí úrazů, ošetřování drobných zranění při práci

Příprava pokrmů

Učivo se vyučuje podle podmínek školy, část prakticky a část podle znalostí dětí:

- základní vybavení kuchyně
- výběr a nákup potravin pro přípravu jednoduchého jídla
- zásady skladování potravin
- jednoduchá úprava stolu, pravidla správného stolování
- zacházení s elektrickými spotřebiči v kuchyni
- samostatná příprava jednoduchého jídla
- udržování pořádku v kuchyni a úklid pracovního místa po vaření
- bezpečnost a hygiena při práci v kuchyni

E) Očekávané výstupy na konci 2. období

PRÁCE S PAPIREM, TEXTILEM A DROBNÝM MATERIÁLEM

Žák:

- vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy, na základě své představivosti, různé výrobky z daného materiálu
- využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

Žák:

- provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž
- pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Žák:

- provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování
- ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny
- volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

PŘÍPRAVA POKRMŮ

Žák:

- orientuje se v základním vybavení kuchyně
- připraví samostatně jednoduchý pokrm
- dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

PRÁCE S PAPIREM, TEXTILEM A DROBNÝM MATERIÁLEM

Žák:

- vytváří přiměřenými pracovními postupy různé výrobky z daného materiálu
- využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem vlastní fantazii
- volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce
- poskytne první pomoc při drobném poranění

KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI

Žák:

- provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž
- pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu
- udržuje pořádek na svém pracovním místě, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce
- poskytne první pomoc při drobném úrazu
- užívá jednoduché pracovní nástroje a pomůcky

PĚSTITELSKÉ PRÁCE

Žák:

- dodržuje základní podmínky a užívá postupy pro pěstování vybraných rostlin
- ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny a provádí pěstitelská pozorování
- volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní
- dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu na zahradě

PŘÍPRAVA POKRMŮ

Žák:

- uvede základní vybavení kuchyně
- připraví samostatně jednoduchý pokrm
- dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování při stolování
- udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce
- poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni
- uplatňuje zásady správné výživy

7. Hodnocení žáků a autoevaluace školy

Hodnocení žáka ve škole

Cílem hodnocení žáků na naší škole je vzbudit zájem o jednotlivé vyučovací předměty, který nebude vázaný na motivaci prostřednictvím známek. Snažíme se u žáků posilovat vnitřní motivaci, snahu o vlastní sebehodnocení.

Zpětnou vazbou se snažíme zjistit efektivnost daného procesu učení. Důležitou roli v tomto procesu hraje kooperativní vyučování, jehož přirozenou součástí je zpětná vazba od všech členů skupiny.

Pravidla pro hodnocení žáka

a) Kritéria hodnocení

Slovní hodnocení a klasifikace jsou průběžnou činností celého klasifikačního období. Na jeho počátku všichni vyučující seznámí žáky a zákonné zástupce se způsoby a kritérii hodnocení. Vyučující jsou otevření k žákům i zákonným zástupcům a umožní žákům účast na hodnotícím procesu.

Při hodnocení se vyučující zaměří u žáků na zvládnutí učiva předepsaného školním vzdělávacím programem, úroveň myšlení, úroveň vyjadřování, celkovou aplikaci vědomostí, řešení úkolů, píli a zájem o učení, vztah k práci, aktivitu, tvořivost, iniciativu, organizaci vlastní práce.

Vyučující vychází při hodnocení žáků z jasných cílů a konkrétních kritérií, jimiž lze žákovu činnost a její výsledky poměřovat, na jejichž základě může i žák hodnotit svoji práci. Součástí hodnocení je i návod, jak má žák postupovat, aby přetrvávající nedostatky odstranil.

Učitel také dbá na to, aby prostřednictvím hodnocení nedocházelo k rozdělování žáků na úspěšné a neúspěšné, schopné a neschopné. Hodnocení nevychází ze srovnávání žáka s jeho spolužáky, mělo by se soustředit na individuální pokrok každého jednotlivce, respektive na hodnocení naplnění předem stanovených požadavků.

Před prověřováním znalostí musí mít žáci dostatek času ke zvládnutí, procvičení a zažití učiva. Účelem zkoušení je zjistit úroveň toho co žák umí, nikoliv vyhledávat mezery v jeho vědomostech.

Čtvrtletní písemné práce učitel uchovává po dobu 6 měsíců, aby byl schopen podat informace o struktuře hodnocení.

Získávání podkladů pro hodnocení

- Podklady pro hodnocení a klasifikaci výchovně vzdělávacích výsledků a chování žáka získává učitel zejména těmito metodami, formami a prostředky:
  - soustavným diagnostickým pozorováním žáka
  - soustavným sledováním výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování
  - různými druhy zkoušek (písemné, ústní, grafické, praktické, pohybové)
  - kontrolními písemnými pracemi a praktickými zkouškami
  - analýzou výsledků činnosti žáka

- konzultacemi s ostatními učiteli a podle potřeby i s pracovníky pedagogicko-psychologických poraden a zdravotnických služeb
- rozhovory se žákem a zákonnými zástupci žáka.
- Žák musí být z příslušného vyučovacího předmětu vyzkoušen ústně nebo písemně několikrát za každé čtvrtletí.
- Učitel oznamuje žákovi výsledek každé klasifikace a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů či výtvorů. Při ústním zkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení okamžitě. Výsledky písemných zkoušek a prací a praktických činností oznamuje v nejbližším možném termínu.
- Termíny kontrolních písemných prací, zejména čtvrtletních, prokonzultuje učitel s třídním učitelem (případně učiní dopředu záznam do třídní knihy), aby se nadměrně práce z více předmětů nekumulovaly do určitého období.
- Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o klasifikaci žáka.
- Pokud je žák dlouhodobě nemocen (více než týden), učitel individuálně žákovi rozvrhne doplnění učiva a zpětně toto doplnění zkontroluje.

b) Způsoby klasifikace a hodnocení žáka

V 1. – 5. ročníku základní školy jsou žáci klasifikováni známkou ve všech vyučovaných předmětech.

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení

jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

Sebehodnocení je prostředkem, jak navodit či posílit u žáků pocit spoluodpovědnosti za výsledky vzdělávacího procesu. Sebehodnocením se posiluje sebeúcta a sebevědomí žáků.

Při sebehodnocení se žák snaží popsat:

- co se mu daří,
- co mu ještě nejde,
- jak bude pokračovat dál.

Při školní práci vedeme žáky tak, aby komentovali svoje výkony a výsledky.

- V 1. – 3. třídě se hodnotí žák vybarvováním smajlíků – žáci hodnotí všechny předměty a výchovy.
- Ve 4. – 5. třídě žáci hodnotí jen hlavní předměty a hodnotí se hvězdičkou do okýnek: ano/spíše ano/spíše ne/ne.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření

Převahu praktické činnosti má v základní škole vyučovací předmět praktické činnosti. Při klasifikaci v uvedeném předmětu praktickým zaměřením v souladu s požadavky školního vzdělávacího programu se hodnotí:

- vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem
- osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce
- využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech
- aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech
- kvalita výsledků činností
- organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti
- dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí
- hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci
- obsluha a údržba pomůcek, nástrojů a nářadí

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák soustavně projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce; dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažnějších nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a aktivně se stará o životní prostředí. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Vzorně obsluhuje a udržuje pomůcky, nástroje a nářadí. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech a způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle udržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a stará se o životní prostředí. Při hospodárném využívání surovin, materiálů a energie se dopouští malých chyb. Pomůcky, nástroje a nářadí a obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák projevuje vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem s menšími výkyvy. Za pomoci učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. Na podněty učitele je schopen hospodárně využívat suroviny, materiály a energii. K údržbě nástrojů a nářadí musí být částečně podněcován. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák pracuje bez zájmu a vztahu k práci, k pracovnímu kolektivu a praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky dovede využít při praktické činnosti jen za soustavné pomoci učitele. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá o pořádek na pracovišti. Méně dbá na dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o životní prostředí. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě pomůcek a náradí se dopouští závažných nedostatků. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák neprojevuje zájem o práci a vztah k ní, ani k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Nedokáže ani s pomocí učitele uplatnit získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Neovládá předpisy o ochraně zdraví při práci a nedbá na ochranu životního prostředí. Nevyužívá hospodárně surovin a materiálů. V obsluze a údržbě pomůcek, náradí a nástrojů se dopouští závažných nedostatků.

Klasifikace ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného zaměření

Převahu výchovného zaměření mají vyučovací předměty: hudební výchova, výtvarná výchova a tělesná výchova. Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace
- poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti
- kvalita projevu
- vztah žáka k činnostem a zájem o ně
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti
- v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka všeobecná, tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví

Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně podle požadavků školního vzdělávacího programu je rozvíjí v individuálních a kolektivních projevech. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný, v hudební a tělesné výchově přesný. Osvojené vědomosti, dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku, tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky z hlediska požadavků ŠVP. Žák tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus, brannost a tělesnou zdatnost.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuální a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák je v činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Vědomosti a dovednosti aplikuje jen se značnou pomocí učitele. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák je v činnostech převážně pasivní. Rozvoj jeho schopností je neuspokojivý. Jeho projev je povětšinou chybný a nemá estetickou hodnotu. Minimální osvojené vědomosti a dovednosti nedovede aplikovat. Neprojevuje zájem o práci a nevyvíjí úsilí rozvíjet svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Hodnocení chování žáka

Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se hodnotí následovně:

- 1 – velmi dobré
- 2 – uspokojivé
- 3 – neuspokojivé

Známka z chování je vždy uzavřena k příslušnému pololetí.

Zvláště hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči pracovníkům školy se vždy považují za závažné zaviněné porušení povinností stanovených zákonem č.561/2004 Sb.

Zásady pro hodnocení chování ve škole

- a) Klasifikaci chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a s ostatními učiteli a rozhoduje o ní ředitel po projednání v pedagogické radě.
- b) Kritériem pro klasifikaci chování je dodržování pravidel slušného chování a dodržování vnitřního řádu školy během klasifikačního období.
- c) Při klasifikaci chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka; k uděleným opatřením k posílení kázně se přihlíží pouze tehdy, jestliže tato opatření byla neúčinná.

Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování jsou následující:

Stupeň 1 (velmi dobré)

Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

Stupeň 2 (uspokojivé)

Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními vnitřního řádu školy. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo vnitřnímu řádu školy; nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Stupeň 3 (neuspokojivé)

Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

Celkové hodnocení žáka

Žák je hodnocen stupněm:

- **prospěl/a s vyznamenáním** = není-li v žádném povinném předmětu hodnocen při celkové klasifikaci stupněm horším než chvalitebným, průměr z povinných předmětů nemá horší než 1,50 a jeho chování je velmi dobré
- **prospěl/a** = není-li v žádném povinném předmětu hodnocen při celkové klasifikaci stupněm nedostatečný
- **neprospěl/a** = je-li v některém povinném předmětu hodnocen při celkové klasifikaci stupněm nedostatečný
- **nehodnocen/a** = není-li možné žáka hodnotit z některého z povinných předmětů stanovených ŠVP na konci 1. pololetí

Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (s potřebou podpůrných opatření)

Při hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vycházíme z jejich individuálních potřeb, u žáků s podpůrnými opatřeními od druhého stupně výše též z doporučení školského poradenského zařízení. Na základě doporučení školského poradenského zařízení k integraci je žákovi vypracován individuální vzdělávací plán, jehož součástí je i způsob hodnocení žáka. Žák se pak hodnotí klasifikačním stupněm nebo slovním hodnocením (vždy na základě žádosti rodičů). V případě použití slovního hodnocení jsou výsledky vzdělávání žáka popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl ve vztahu k očekávaným výstupům v učebních osnovách jednotlivých předmětů ŠVP, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení píle a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon. Součástí slovního hodnocení je také doporučení, jak předcházet případným neúspěchům.

Smyslem hodnocení je objektivně posoudit jednotlivé složky školního výkonu žáka tak, aby nepřevládalo negativní hodnocení vyvolané poruchou.

Slovní hodnocení

O slovní hodnocení žádá zákonný zástupce zpravidla během prvního čtvrtletí školního roku na základě doporučení školského poradenského zařízení.

Text širšího slovního hodnocení žáka má formu vět, ne hesel.

Při použití slovního hodnocení se výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem hodnotí tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, ke svým vzdělávacím a osobnostním předpokladům a věku.

Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení přístupu žáka ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka; obsahuje také zdůvodnění a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat. Výsledky vzdělávání žáka na konci prvního pololetí lze hodnotit souhrnně za všechny předměty. Slovní hodnocení lze použít i pro hodnocení chování žáka.

Zásady pro užívání slovního hodnocení v souladu s § 15, odst.2, vyhlášky č.48/2005 Sb.

- O slovním hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení rozhoduje ředitel školy po projednání v pedagogické radě.
- Třídní učitel po projednání s vyučujícími ostatních předmětů převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka.
- U žáka s potřebou podpůrných opatření rozhodne ředitel školy o použití slovního hodnocení na základě žádosti zákonného zástupce žáka.
- Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou jsou v případě použití slovního hodnocení popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení práce žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon, a naznačení dalšího rozvoje žáka. Obsahuje také zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat.

Výběr znaků pro širší slovní hodnocení může mít tuto podobu:

Zvládnutí učiva dle očekávaných výstupů:

- A ovládá bezpečně
- B ovládá
- C v podstatě ovládá
- D ovládá se značnými mezerami
- E neovládá

Úroveň myšlení:

- A pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti
- B uvažuje celkem samostatně
- C menší samostatnost v myšlení
- D nesamostatné myšlení
- E odpovídá nesprávně i na návodné otázky

Úroveň vyjadřování:

- A výstižně, poměrně přesně
- B celkem výstižně
- C ne dost přesně
- D vyjadřuje se s potížemi
- E nesprávně i na návodné otázky

Úroveň aplikace vědomostí:

- A spolehlivě, uvědoměle užívá vědomostí a dovedností, pracuje samostatně, přesně a jistě
- B dovede používat vědomosti a dovednosti, dopouští se menších chyb
- C s pomocí učitele řeší úkoly, překonává potíže a odstraňuje chyby, jejichž se dopouští
- D dělá podstatné chyby, nesnadno je překonává
- E praktické úkoly nedokáže splnit ani s pomocí učitele

Píle a zájem o učení:

- A aktivní, učí se svědomitě a se zájmem
- B učí se svědomitě
- C k učení a práci nepotřebuje větších podnětů
- D malý zájem o učení, potřebuje větších podnětů
- E pomoc a pobízení k učení jsou zatím neúčinné

Výsledky práce v zájmových útvarech

Výsledky práce žáků v zájmových útvarech organizovaných školou se hodnotí těmito stupni:

pracoval úspěšně
pracoval

U žáka se smyslovou nebo tělesnou vadou, vadou řeči, prokázanou specifickou vývojovou poruchou učení nebo chování se při jeho hodnocení a klasifikaci přihlédne k charakteru postižení. U žáka prvního až pátého ročníku s prokázanou specifickou vývojovou poruchou učení nebo chování rozhodne ředitel školy o použití širšího slovního hodnocení na základě žádosti zástupce žáka.

Hodnocení výsledků vzdělávání v průběhu klasifikačního období

Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných předmětech stanovených učebním plánem se hodnotí stupni prospěchu.

- 1 (výborný)
- 2 (chvalitebný)
- 3 (dobrý)
- 4 (dostatečný)
- 5 (nedostatečný)

Na začátku klasifikačního období je vyučující povinen oznámit žákům i rodičům způsob hodnocení v jednotlivých předmětech.

Zásady hodnocení a získávání podkladů pro klasifikaci

Podklady pro hodnocení a klasifikaci získávají vyučující zejména soustavným diagnostickým pozorováním žáků, sledováním jejich výkonů a připravenosti na vyučování, různými druhy písemných, ústních, grafických, praktických, pohybových, zkoušek. Důležitou roli hraje i soustavná analýza výsledků různých činností žáků a konzultace s ostatními vyučujícími.

Vyučující zohledňují psychologická doporučení a jiná vyšetření, která mají vztah ke způsobu hodnocení a získávání podkladů ke klasifikaci žáka.

Žák 2. až 5. ročníku základní školy musí mít z každého předmětu alespoň dvě známky za každé pololetí, z toho nejméně jednu za ústní zkoušení. Znamky získávají vyučující průběžně během celého klasifikačního období. Není přípustné ústně zkoušet žáky koncem klasifikačního období z látky celého tohoto období. Výjimku tvoří vědomosti nutné k zvládnutí zkoušené látky. Zkoušení je prováděno zásadně před kolektivem třídy, nepřípustné je individuální přezkušování po vyučování. Výjimka je možná jen při diagnostikované vývojové poruše učení, kdy je tento způsob doporučen ve zprávě psychologa.

Učitel oznamuje žákovi výsledek každé klasifikace, klasifikaci zdůvodňuje a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů, výkonů, výtvorů. Před hodnocením předchází zpravidla vlastní sebehodnocení žáka. Po ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení okamžitě. Výsledky hodnocení písemných zkoušek a prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 7 dnů. Učitel sděluje všechny známky, které bere v úvahu při celkové klasifikaci, zástupcům žáka, a to zejména prostřednictvím zápisů do žákovské knížky - současně se sdělováním známek žákům.

Kontrolní písemné práce a další druhy zkoušek rozvrhne učitel rovnoměrně na celý školní rok, aby se nadměrně nenahromadily v určitých obdobích.

O termínu písemné zkoušky, která má trvat více než 25 minut, informuje vyučující žáky dostatečně dlouhou dobu předem. Ostatní vyučující o tom informuje formou zápisu do třídní knihy. V jednom dni mohou žáci konat jen jednu zkoušku uvedeného charakteru.

Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o každé klasifikaci žáka průkazným způsobem tak, aby mohl vždy doložit správnost celkové klasifikace žáka i způsob získání známek (ústní zkoušení, písemné,...). V případě dlouhodobé nepřítomnosti nebo rozvázání pracovního poměru v průběhu klasifikačního období předá tento klasifikační přehled zastupujícímu učiteli nebo vedení školy.

Klasifikační stupeň určí učitel, který vyučuje příslušnému předmětu. Při dlouhodobějším pobytu žáka mimo školu (lázeňské léčení, léčebné pobyty, dočasné umístění v ústavech, apod.)

vyučující respektuje známky žáka, které škole sdělí škola při instituci, kde byl žák umístěn; žák se znovu nepřezkoušuje.

Při určování stupně prospěchu v jednotlivých předmětech na konci klasifikačního období se hodnotí kvalita práce a učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé klasifikační období. Stupeň prospěchu se neurčuje na základě průměru z klasifikace za příslušné období. Výsledná známka za klasifikační období musí odpovídat známkám, které žák získal a které byly sděleny zákonným zástupcům.

Případy zaostávání žáků v učení a nedostatky v jejich chování se projednají v pedagogické radě, a to zpravidla k 15. listopadu a 15. dubnu.

Na konci klasifikačního období, v termínu, který určí ředitel školy, zapíše učitelé příslušných předmětů číselní výsledky celkové klasifikace do třídního výkazu a připraví návrhy na umožnění opravných zkoušek, na klasifikaci v náhradním termínu apod.

Informace zákonným zástupcům jsou předávány převážně při osobním jednání na třídních schůzkách nebo hovorových hodinách, na které jsou písemně zváni. Rodičům, kteří se nemohli dostavit ve školou určeném termínu, poskytnou vyučující možnost individuální konzultace. Údaje o klasifikaci a hodnocení chování žáka jsou sdělovány pouze zástupcům žáka, nikoli veřejně.

V případě mimořádného zhoršení prospěchu žáka informuje rodiče vyučující předmětu bezprostředně a prokazatelným způsobem.

Pokud je klasifikace žáka stanovena na základě písemných nebo grafických prací, vyučující tyto práce uschovávají po dobu, během které se klasifikace žáka určuje nebo ve které se k ní mohou zákonní zástupci žáka odvolat - tzn. celý školní rok včetně hlavních prázdnin, v případě žáků s odloženou klasifikací nebo opravnými zkouškami až do 30.10. dalšího školního roku. Opravené písemné práce musí být předloženy všem žákům a na požádání ve škole také rodičům.

Při určování klasifikačního stupně posuzuje učitel výsledky práce objektivně, nesmí podléhat žádnému vlivu subjektivnímu ani vnějšímu.

Vyučující dodržují zásady pedagogického taktu, zejména neklasifikují žáky ihned po jejich návratu do školy po nepřítomnosti delší než jeden týden. Žáci nemusí dopisovat do sešitů látku za dobu nepřítomnosti, pokud to není jediný zdroj informací, účelem zkoušení není nacházet mezery ve vědomostech žáka, ale hodnotit to, co umí. Učitel klasifikuje jen probrané učivo. Zadávání nové látky k samostatnému nastudování celé třídy není přípustné.

Před prověřováním znalostí musí mít žáci dostatek času k naučení, procvičení a zažití učiva. Prověřování znalostí se provádí až po dostatečném procvičení učiva.

Třídní učitelé (případně výchovný poradce) jsou povinni seznamovat ostatní vyučující s doporučením psychologických vyšetření, které mají vztah ke způsobu hodnocení a klasifikace žáka a způsobu získávání podkladů. Údaje o nových vyšetřeních jsou součástí zpráv učitelů (nebo výchovného poradce) na pedagogické radě.

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků

Každé pololetí se žákovi vydává vysvědčení. Za první pololetí lze místo vysvědčení vydat žákovi výpis z vysvědčení.

Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno klasifikačním stupněm, slovně nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel.

Škola převede slovní hodnocení do klasifikace nebo klasifikaci do slovního hodnocení v případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka. Škola dále převede pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání slovní hodnocení do klasifikace.

Výchovná opatření

Výchovná opatření jsou pochvaly a jiná ocenění (pozitivní výchovná opatření) a opatření k posílení kázně (negativní výchovná opatření).

Pochvaly

Třídní učitel, ředitel školy, zástupce obce může žákovi po projednání v pedagogické radě udělit za mimořádný projev humánnosti, občanské a školní iniciativy, za záslužný nebo statečný čin, za dlouhodobou úspěšnou práci pochvalu nebo jiné ocenění (dále jen "pochvala"). Ústní nebo písemnou pochvalu uděluje žákovi před kolektivem třídy nebo školy třídní učitel nebo ředitel školy. Písemná pochvala se uděluje zpravidla formou zápisu do elektronické žákovské knížky, výjimečně v doložce na vysvědčení. Pochvaly a jiná ocenění se zaznamenávají do třídních výkazů.

Opatření k posílení kázně žáků:

Ukládá se za závažné nebo opakované provinění proti školnímu řádu. Toto opatření předchází zpravidla před snížením stupně z chování. Podle závažnosti provinění se ukládá některé z těchto opatření: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy.

Třídní učitel může žákovi podle závažnosti provinění udělit napomenutí nebo důtku; udělení důtky neprodleně oznámí řediteli školy. Ředitel školy uděluje důtku po projednání v pedagogické radě. Napomenutí a důtky se udělují před kolektivem třídy nebo školy.

- Pokud se jedná o závažný přestupek proti ustanovení Školního řádu, nemusí učitel dodržet postupnou škálu kázeňských opatření.
- Udělování NTU a DTU je zcela v kompetenci třídního učitele, udělení DTU třídní učitel neprodleně oznámí vedení školy.
- DŘŠ uděluje ředitel školy na základě návrhu třídního učitele, případně jiného vyučujícího, po projednání v pedagogické radě.
- Ředitel školy nebo třídní učitel oznámí důvody uložení výchovného opatření písemně prokazatelným způsobem zákonnému zástupci žáka.
- Druh uděleného výchovného opatření je závislý jednak na stupni závažnosti prohřešku žáka a jednak na jeho případném opakování v průběhu pololetí.
- Z hlediska výchovného dopadu na chování žáka se výchovné opatření žákovi uděluje bez zbytečného odkladu co nejdříve po spáchání prohřešku a jeho důkladném prošetření.
- Prohřešky žáků typu neomluvené hodiny, nepovolené opuštění školy, opakované nevhodné chování ke spolužákům, šikana nebo její projevy, krádež, závažné úmyslné

poškození zařízení školy, vulgární vyjadřování k pracovníkům školy, násilné chování ke spolužákům nebo pracovníkům školy jsou považovány za závažné porušení školního řádu, třídní učitel je povinen je okamžitě hlásit řediteli školy a seznamovat ho s průběhem jejich vyšetřování a návrhem udělení výchovného opatření.

- Snížené známky z chování slouží ke zhodnocení chování žáka v průběhu celého pololetí, jejich udělení se vždy projednává na závěrečné pololetní pedagogické radě.
- Východiskem pro udělení snížené známky z chování jsou výchovná opatření udělená žákovi v průběhu pololetí, vždy se zohledňuje jejich dopad na chování žáka, závažnost jeho prohřešků, jejich případné opakování, žákovu dosavadní bezúhonnost atd.,
- Při opakovaných závažných výchovných problémech žáka narušujících stabilitu ostatních spolužáků je na zvážení třídního učitele, zda bude žákovi doporučen pobyt na nepovinných akcích nad rámec výuky. Po osobních pohovoru s rodiči učitel vyhodnotí situaci a včas o svém stanovisku informuje rodiče.

Ředitel školy nebo třídní učitel oznámí důvody udělení výchovného opatření písemně prokazatelným způsobem zákonnému zástupci žáka. Opatření se zaznamenává do katalogového listu žáka, nezaznamenává se na vysvědčení. Za jeden přestupek se uděluje žákovi pouze jedno opatření k posílení kázně.

Zvláště hrubé slovní a úmyslné fyzické útoky žáka vůči pracovníkům školy nebo školského zařízení se vždy považují za závažné zaviněné porušení povinností stanovených §31, odst.3 školského zákona.

O podmíněném vyloučení nebo o vyloučení žáka rozhodne ředitel školy do dvou měsíců ode dne, kdy se o provinění žáka dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy se žák provinění dopustil, s výjimkou případu, kdy provinění je klasifikováno jako trestný čin podle zvláštního právního předpisu.(Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.) O svém rozhodnutí informuje ředitel pedagogickou radu. Žák přestává být žákem školy dnem následujícím po dni nabytí právní moci rozhodnutí o vyloučení, nestanoví-li toto rozhodnutí den pozdější.

Opravné a komisionální zkoušky:

Žáci, kteří na daném stupni základní školy dosud neopakovali ročník, kteří na konci druhého pololetí neprospěli ze dvou povinných předmětů, s výjimkou předmětů výchovného zaměření, konají opravné zkoušky. Žák koná opravné zkoušky nejpozději do 31. 8. příslušného školního roku. Termín stanoví ředitel školy. Nemůže-li se žák z vážných důvodů dostavit k opravným zkouškám, umožní mu ředitel školy vykonání opravných zkoušek nejpozději do 15. září; do té doby navštěvuje podmíněně nejbližší vyšší ročník (netýká se žáků, kteří již opakovali ročník na daném stupni školy). Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku.

Nedostaví-li se žák k opravným zkouškám ve stanoveném termínu bez odůvodněné omluvy, klasifikuje se v předmětu, z něhož měl vykonat opravnou zkoušku, stupněm nedostatečný.

Opravné zkoušky jsou zkoušky komisionální.

Má-li zástupce žáka pochybnosti o správnosti klasifikace v jednotlivých předmětech na konci prvního nebo druhého pololetí, může do tří pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděl, požádat ředitele školy o jeho komisionální přezkoušení; je-li vyučujícím daného předmětu ředitel školy, může zástupce žáka požádat o komisionální přezkoušení krajský úřad. Ředitel školy nebo školní inspektor oprávněnost žádosti posoudí a neprodleně zástupci žáka sdělí, zda bude žák přezkoušen.

Komisi pro přezkoušení žáka jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím ředitel, jmenuje komisi školní inspektor. Komise je tříčlenná; tvoří ji předseda, kterým je zpravidla ředitel školy nebo jím pověřený učitel, zkoušející učitel, jímž je zpravidla vyučující daného předmětu a přísedící, který má aprobaci pro týž nebo příbuzný předmět. Klasifikační stupeň určí komise většinou hlasů. O komisionální zkoušce se pořizuje protokol.

Komise žáka přezkouší neprodleně, nejpozději do čtrnácti dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem žáka; není-li možné žáka pro jeho nepřítomnost v tomto termínu přezkoušet, může ředitel školy nebo školní inspektor stanovit nový termín k přezkoušení pouze výjimečně, a to ze závažných důvodů. Výsledek přezkoušení, který je konečný, sdělí ředitel školy prokazatelným způsobem zástupci žáka, další přezkoušení je nepřipustné.

Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se nedostavil k opravné zkoušce ve stanoveném termínu, neprospěl.

Vzdělávání nadaných žáků

Ředitelka školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka na žádost zákonného zástupce přeradit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Součástí žádosti žáka, který plní povinnou školní docházku, je vyjádření školského poradenského zařízení a registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost. Podmínkou přeražení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.

Hodnocení žáků, kteří nejsou státními občany České republiky

Při hodnocení těchto žáků ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura určeného RVP ZV se na konci tří po sobě jdoucích pololetí po zahájení docházky do školy v ČR vždy považuje dosažená úroveň znalosti českého jazyka za závažnou souvislost, která ovlivňuje výkon žáka (§15 vyhlášky o ZV č.48/2005 Sb.).

Klasifikace žáka, který plnil povinnou školní docházku v zahraniční škole

Žák, který plní povinnou školní docházku v zahraniční škole, koná zkoušku ve spádové škole nebo jiné škole zapsané ve školském rejstříku, kterou zvolil zákonný zástupce žáka, nebo ve škole zřízené při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu České republiky (dále jen „zkoušející škola“):

- a) ve všech ročnících ze vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura, stanoveného vzdělávacím programem pro základní vzdělávání,
- b) v posledních dvou ročnících prvního stupně ze vzdělávacího obsahu vlastivědné povahy

vztahujícího se k České republice, stanoveného vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

Žák, který plní povinnou školní docházku formou individuální výuky v zahraničí, koná zkoušku z každého předmětu uvedeného ve školním vzdělávacím programu zkoušející školy.

Obsahem zkoušky je vzdělávací obsah za období, po které žák plnil povinnou školní docházku. Konkrétní obsah a rozsah zkoušky stanoví zkoušející po projednání s ředitelem zkoušející školy v souladu se školním vzdělávacím programem zkoušející školy. Se stanoveným obsahem a rozsahem zkoušky seznámí zkoušející s dostatečným časovým předstihem zákonného zástupce žáka, nejpozději však při stanovení termínu zkoušky.

Zkoušku lze konat za období nejméně jednoho pololetí školního roku, nejdéle však za období dvou školních roků.

Zkouška je komisionální. Komisi jmenuje ředitel zkoušející školy. Komise je tříčlenná a tvoří ji:

předseda - kterým je ředitel zkoušející školy, popřípadě jím pověřený učitel

zkoušející učitel - jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě **jiný vyučující daného předmětu**

přisedící - kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené vzdělávacím programem pro základní školy.

Termín konání zkoušky dohodne ředitel zkoušející školy se zákonným zástupcem žáka tak, aby se zkouška uskutečnila nejpozději do dvou měsíců po skončení období, za které se zkouška koná. Nedojde-li k dohodě mezi zákonným zástupcem žáka a ředitelem zkoušející školy, stanoví termín zkoušky ředitel zkoušející školy. Není-li možné žáka ze závažných důvodů v dohodnutém termínu přezkoušet, stanoví ředitel zkoušející školy náhradní termín zkoušky tak, aby se zkouška uskutečnila nejpozději do čtyř měsíců po skončení období, za které se zkouška koná.

Před konáním zkoušky podle §38 odst. 1 školského zákona předloží zákonný zástupce žáka řediteli zkoušející školy vysvědčení žáka za příslušný ročník zahraniční školy a jeho překlad do českého jazyka. Pokud toto vysvědčení neobsahuje jednoznačné vyjádření o úspěšnosti ukončení příslušného ročníku základního vzdělávání nebo pololetí školního roku, předloží zástupce žáka potvrzení zahraniční školy o úspěšnosti ukončení příslušného ročníku základního vzdělávání nebo pololetí školního roku a jeho překlad do českého jazyka. V případě pochybností o správnosti překladu je ředitel zkoušející školy oprávněn požadovat předložení úředně ověřeného překladu.

O zkoušce se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy. Výsledek zkoušky stanoví komise hlasováním. Výsledek zkoušky se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Předseda komise a třídní učitel sdělí výsledek zkoušky prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci.

Po vykonání zkoušky podle §38 odst. 1 nebo 2 školského zákona vydá ředitel zkoušející školy žákovi vysvědčení. Na vysvědčení žák není hodnocen z chování. Na vysvědčení se uvede text „Žák(-yně) plní povinnou školní docházku podle §38 školského zákona“.

Celkové hodnocení žáka se stanoví obdobně podle §15 odst. 6 vyhlášky. V případě, že zákonný zástupce žáka má pochybnosti o správnosti výsledku zkoušky, může požádat o přezkoušení podle §22 vyhlášky.

Žák může být z výuky daného předmětu uvolněn

Ředitel školy může ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů uvolnit žáka na žádost jeho zákonného zástupce zcela nebo zčásti z vyučování některého předmětu; zároveň určí náhradní způsob vzdělávání žáka v době vyučování tohoto předmětu. V předmětu tělesná výchova ředitel školy uvolní žáka z vyučování na písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře. Na první nebo poslední vyučovací hodinu může být žák uvolněn se souhlasem zákonného zástupce bez náhrady. Důvody pro uvolnění se uvedou v katalogovém listu žáka.

Od 1. 1. 2005 podle nového školského zákona č. 561/2004 Sb. nelze žáka osvobodit od povinnosti docházet do školy a od povinné školní docházky. Místo toho lze jen uplatnit „Jiný způsob plnění povinné školní docházky“, ve smyslu školského zákona č. 561/2004 Sb.:

Individuální vzdělávání, které se uskutečňuje bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole (dále jen „individuální vzdělávání“)(§41 ŠZ), kde o povolení rozhoduje ředitel školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky na základě písemné žádosti zákonného zástupce. Individuální vzdělávání lze povolit pouze žákovi prvního stupně základní školy. Výdaje spojené s individuálním vzděláváním hradí zákonný zástupce žáka, s výjimkou učebnic a základních školních potřeb podle §27 odst.3 a 6 ŠZ, speciálních učebnic a speciálních didaktických a kompenzačních učebních pomůcek podle §16 odst.7 ŠZ a výdajů na činnost školy, do níž byl žák přijat k plnění povinné školní docházky.

Vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením (§42 ŠZ), kde krajský úřad místně příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte se souhlasem zákonného zástupce dítěte stanoví takový způsob vzdělávání, který odpovídá duševním a fyzickým možnostem dítěte, a to na základě doporučujícího posouzení odborného lékaře a školského poradenského zařízení.

8. Autoevaluace školy

Autoevaluace – vnitřní hodnocení školy napomáhá ke zkvalitnění a zefektivnění vzdělávání a výchovy ve škole. Vnitřní hodnocení školy stanoví § 11 a §12 zákona č.561/2004 Sb. (školský zákon) a vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

Autoevaluace zahrnuje:

- širší náhled v klíčových oblastech (kurikulum, výsledky, učení a vyučování, podpora žáků, zdroje, řízení, vedení a zabezpečení kvality)
- bližší pohled ve specifických oblastech, které považujeme za úspěšné nebo hodné zřetele

a) Oblasti autoevaluace

1. Program školy

- a) soulad školního programu s RVP
- b) další programová nabídka např. pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, variabilita programu – dotace předmětů, volitelné předměty, projekty, kurzy, průřezová témata
- c) dokument - ŠVP

2. Podmínky ke vzdělávání

- vliv personálních podmínek na vzdělávání
- materiální, technické a hygienické podmínky vzdělávání – prostory, pomůcky, učebnice, technické prostředky
- kvalita pracovního prostředí školy
- efektivita využívání finančních zdrojů
- rozvoj ekonomických zdrojů (projekty, granty...)

3. Průběh vzdělávání žáků

- průběh vzdělávání se zřetelem k vytváření cílových kompetencí ŠVP
- dokument – pravidla hodnocení

4. Výsledky vzdělávání žáků

- výsledky vzdělávání vzhledem ke stanoveným cílům vzdělávání

5. Podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vzájemné vztahy

- kvalita výchovného poradenství
- přístup k informacím a jejich přenos
- kvalita a využívání žákovské a rodičovské iniciativy
- vzájemné vztahy mezi školou, žáky a rodiči dalších osob a jejich dopad na vzdělávání
- vztahy se zřizovatelem a školskou radou
- klima, kultura, étos školy

6. Řízení školy

- kvalita systémového řízení
- plánování řídicích činností (koncepce, ŠVP, roční plán, plán DVPP, kontrol...)
- efektivita organizace školy

- metodická podpora kvality výuky – personální rozvoj, DVPP, samostudium...
- e) systém vedení pedagogických pracovníků – především efektivita výsledků hospitací
- kontrolní systém
- dokument – koncepční záměr rozvoje školy
- dokument – školní řád
- dokument – pravidla hodnocení

7. Úroveň výsledků práce školy

- kvalita výsledků vzdělávání
- prezentace školy
- spolupráce s partnery
- organizace akcí školy – vystoupení, přehlídek, výstav...
- dokument – výroční zpráva

c) Cíle a kritéria autoevaluace

Cílem autoevaluace školy je zjistit aktuální informace o stavu školy a tím získat podklady pro plánování a realizaci dalšího rozvoje školy.

Tím, že bude škola monitorovat všechny klíčové oblasti, budeme schopni si uvědomit, co je třeba zlepšit či zachovat. Za dosažení kvality ve škole odpovídají učitelé a další pracovníci školy, za podpory rodičů, školského úřadu, obce a dalších institucí. Vzájemnou spoluprací chceme dosáhnout významného zlepšení úrovně školy.

c) Nástroje autoevaluace

- rozbor dokumentace školy
- rozhovory s učiteli, rodiči
- dotazníky pro rodiče (dané otázky lze měnit)
- dotazníky pro žáky (dané otázky lze měnit)
- srovnávací prověrky, testy
- účast žáků v soutěžích a olympiádách
- hospitace ředitele školy a vzájemné hospitace učitelů
- skupinové diskuse
- anketa mezi žáky, setkávání vedení školy se žáky jednotlivých tříd

d) Časové rozvržení autoevaluačních činností

- hospitační činnost (v průběhu celého škol. roku)
- sebehodnocení práce učitelů a hodnocení ředitelem školy za minulý školní rok (konec školního roku)
- projednání struktury vlastního hodnocení školy s pedagogickou radou (§ 9 vyhlášky č.15/2005 Sb.) (do konce září)
- projednání vlastního hodnocení školy v pedagogické radě za minulý školní rok (do konce října)
- standardizované testy (Cvrček, Klokán, Scio)
- srovnávací prověrky a testy (průběžně celý školní rok)
- soutěže, olympiády (průběžně)
- dotazníky pro rodiče na klima školy (1x za rok)
- dotazníky pro žáky (1 x za rok)
- rozhovory s učiteli a žáky, výstupy z jednání školské rady (průběžně)

Dotazník pro zákonné zástupce žáka

Vážení zákonní zástupci žáka, dotazník, který držíte v rukou, je součástí autoevaluace naší školy. Chceme na základě vyplněných dotazníků stále vylepšovat vzdělávání vašich dětí. Dotazník je anonymní, proto se nepodepisujte. K vyplnění dotazníku používejte propisovací tužku a vaše odpovědi vyznačte dobře viditelným křížkem uvnitř čtverečku. Zvolte vždy pouze jednu variantu odpovědi.

1. Učí se vaše dítě ve škole řešit běžné životní situace?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

2. Vedou učitelé vaše dítě ve škole ke slušnému chování?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

3. Myslíte si, že se ve škole řeší správným způsobem kázeňské přestupky?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

4. Je ve škole celkově příjemné prostředí a atmosféra?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

5. Je škola dobře materiálně vybavena?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

6. Myslíte si, že se škola reprezentuje kvalitně na veřejnosti (web, vystoupení...)?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

7. Komunikuje s vámi škola dostatečně?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

8. Jsou ve třídě vašeho dítěte kamarádské vztahy?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

9. Je výuka na této škole kvalitní?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

10. Vyskytují se ve škole závažné negativní jevy (šikana, drogy...) ?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

11. Snaží se škola předat maximum znalostí a vědomostí?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

12. Rozvíjí škola schopnost samostatně se učit?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

13. Myslíte si, že je vaše dítě ve škole přetěžováno?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

14. Jste spokojeni s prací vaší třídní učitelky?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

15. Jste spokojeni se školní jídelnou?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

16. Jste spokojeni s nabídkou zájmových kroužků na škole?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

17. Dovedou učitelé vašemu dítěti dobře vysvětlit učivo?

téměř všichni ☐ většina ☐ někteří ☐ téměř nikdo ☐ neumím posoudit ☐

18. Mají učitelé u vašeho dítěte autoritu?

téměř všichni ☐ většina ☐ někteří ☐ téměř nikdo ☐ neumím posoudit ☐

19. Jsou učitelé k vašemu dítěti spravedliví?

téměř všichni ☐ většina ☐ někteří ☐ téměř nikdo ☐ neumím posoudit ☐

20. Jsou učitelé vašeho dítěte otevření ke spolupráci s vámi?

téměř všichni ☐ většina ☐ někteří ☐ téměř nikdo ☐ neumím posoudit ☐

21. Doporučili byste tuto školu svým přátelům, pokud by hledali školu pro své dítě?

ano ☐ spíše ano ☐ ne ☐ spíše ne ☐ neumím posoudit ☐

Vážení zákonní zástupci žáka,

děkujeme za vaše odpovědi a za čas věnovaný vyplňování dotazníku. Věříme, že šetření přispěje k poznání skutečného stavu školy, kterou vaše dítě navštěvuje, a stane se inspirací pro další zkvalitňování její práce.

Vyplněný dotazník odevzdejte třídní učitelce vašeho dítěte v určeném termínu.

Dotazník pro žáky

Milí žáci,
dostává se vám do rukou školní dotazník. Tento dotazník je anonymní, proto se nepodepisujte. Pozorně si vždy přečtete zadaný úkol a rozmyslete si odpověď. Vaše rozhodnutí vyznačte křížkem v daném políčku. Zvolte vždy pouze jednu možnost.

1. Ve škole se cítím dobře.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

2. Učitel je na nás milý.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

3. Učitele zajímá, co si o věcech, životě a lidech myslíme.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

4. Když se o něčem debatuje, nebojíme se říci svůj vlastní názor.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

5. Učitel učí tak, že nás učení baví.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

6. Když žáci něčemu nerozumí, hned se přihlásí a zeptají se.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

7. Když pracujeme ve skupinách, můžeme si vybrat s kým chceme pracovat ve skupině.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

8. Žáci rozdílné výkonnosti dostávají u nás ve třídě různé obtížné úkoly.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

9. Domácí příprava žáků na vyučování je.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

10. Žáci, kteří jsou v učení dobří a pracují rychle, nemusí u nás čekat na ostatní. Mohou plnit další úkoly.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

11. Učitel pořád jen vykládá a zkouší, nedává nám možnost o něčem přemýšlet, nebo se na něco zeptat.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

12. Všichni žáci naší třídy musí při vyučování dělat ve stejnou dobu stejnou práci.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

13. Při vyučování se snažíme sami nalézt odpovědi na otázky k učivu, hledáme v knížkách, časopisech, děláme pokusy.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

14. Když někomu z naší třídy něco nejde, ochotně mu spolužák pomůže.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

15. Naše názory na to, co by se mělo zlepšit ve třídě, nebo ve škole, bere náš třídní učitel vážně a snaží se to změnit.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

16. Učitel má radost, když se někomu v naší třídě něco podaří.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

17. Když jsme s něčím ve škole nespokojeni, nebojíme se jít to říci řediteli školy.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

18. Do školy se žáci naší třídy těší.

často		občas		málokdy		vůbec ne		nevím		nehodnoceno	

Děkujeme za vyplnění tohoto dotazníku.

